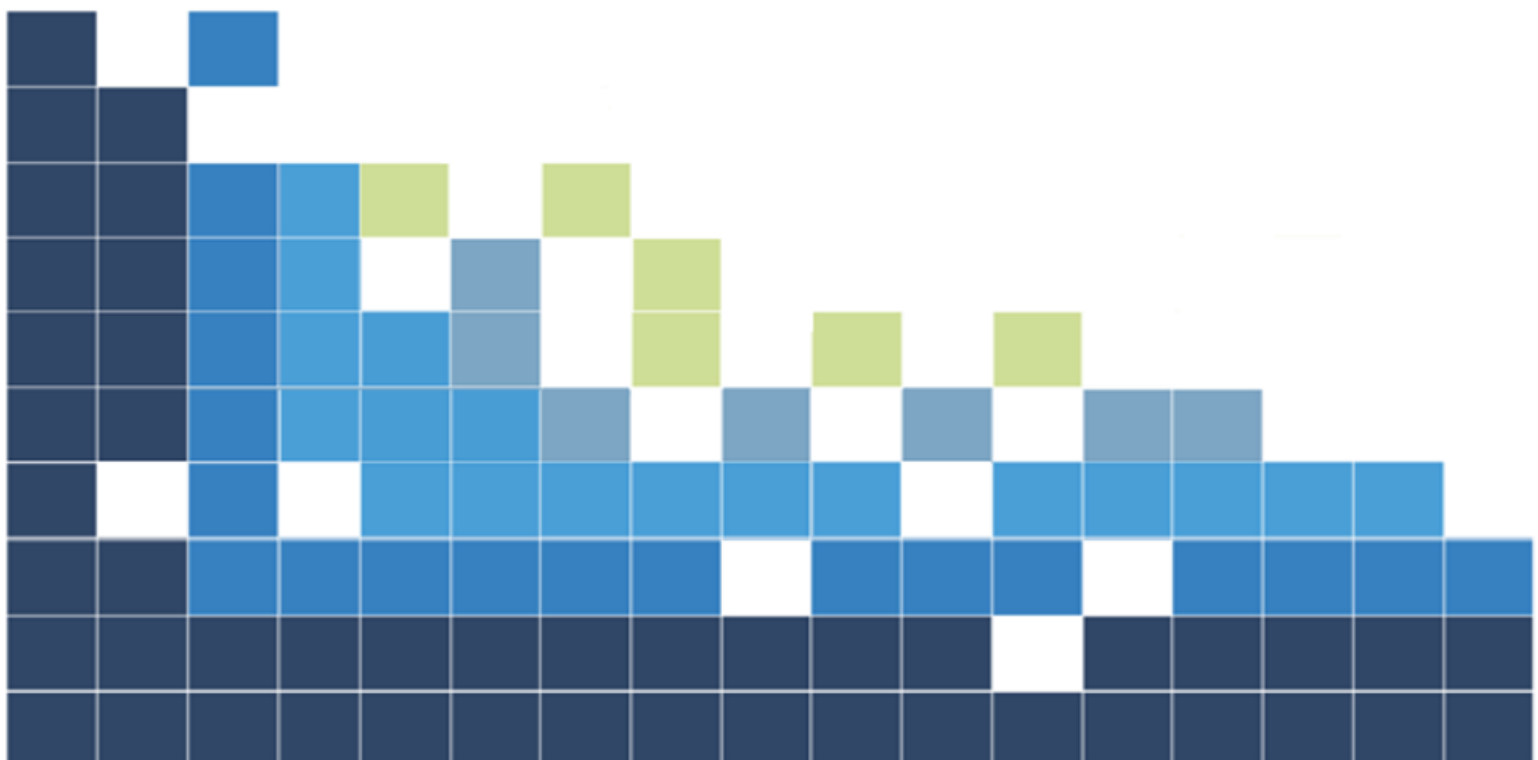

Το πλαίσιο της πτώχευσης στην Ελλάδα. Δεύτερη ευκαιρία ή αργός θάνατος;

Αθήνα, Νοέμβριος 2017

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα	3
1. Η πτώχευση στην Ελλάδα της κρίσης	4
1.1. Ένα πρόβλημα με παρελθόν, παρόν και μέλλον.....	4
2. Θεσμικό πλαίσιο	12
2.1. Βασική νομοθεσία	12
2.2. Προπρωχευτική διάσωση επιχειρήσεων.....	17
2.2.1 Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών	17
2.2.2 Προ- πτωχευτική διαδικασία.....	20
2.3. Η Πτώχευση	24
2.3.1 Πεδίο εφαρμογής, προϋποθέσεις υπαγωγής και έννομες συνέπειες.....	24
2.3.2 Σχηματική απεικόνιση διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα.....	30
2.3.3 Συγκριτικός πίνακας χρόνων ολοκλήρωσης βημάτων διαδικασίας πριν και μετά την τροποποίηση του Πτωχευτικού Κώδικα	31
2.4 Εναλλακτικοί μηχανισμοί πρόληψης και επίλυσης	41
3. Στατιστικά στοιχεία και δεδομένα	44
4. Η «δεύτερη ευκαιρία» σε Ελλάδα και Ευρώπη	52
5. Πρακτικά εφαρμοστικά ζητήματα	58
5.1 Η διεθνής εμπειρία.....	58
5.2 Σημαντικές υποθέσεις ελληνικών επιχειρήσεων	65
6. Συμπεράσματα- Θέσεις ΣΕΒ	72
6. 1 Ως προς τον εξωδικαστικό μηχανισμό διαχείρισης οφειλών	73
6.2 Ως προς τον Πτωχευτικό Κώδικα.....	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	80
ΠΗΓΕΣ	81

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε από το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ και την επιστημονική ομάδα του Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών (Αυγή Οικονομίδου, Associate Advisor, Σωτηρία Καλαντζή, Advisor) με την επιστημονική επιμέλεια της Αθηνάς Βουνάτσου, Associate Advisor, υπό τον συντονισμό της Μαρίνας Σπυριδάκη, Διευθύντριας του Τομέα και έχει συμπεριλάβει στοιχεία από το σχετικό [Special Report](#) όπως συντάχθηκε με την επιμέλεια του κ. Μιχάλη Μητσόπουλου, Senior Advisor του Τομέα Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής του ΣΕΒ.

Εισαγωγικό σημείωμα

Για τον ΣΕΒ, κάθε στάδιο του κύκλου ζωής μιας επιχείρησης πρέπει να διέπεται από **απλούς και δίκαιους κανόνες** που παρέχουν **ασφάλεια δικαίου** και **εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού**.

Η **διαχείριση της επιχειρηματικής αποτυχίας** αποτελεί **ζήτημα ζωτικής σημασίας για την οικονομία**, ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία και θα πρέπει να εγγυάται αφενός τη **«δεύτερη ευκαιρία» για όσους τη δικαιούνται** και αφετέρου την **αποφυγή του «ηθικού κινδύνου» μέσω της στρέβλωσης του ανταγωνισμού**.

Για το λόγο αυτό, η **αποτελεσματική και ταχεία ολοκλήρωση** των προπρωχευτικών και πτωχευτικών διαδικασιών, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την **αποκατάσταση της ανάπτυξης και τη σταθεροποίηση της οικονομίας**.

Η πρωτοβουλία για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης αναλήφθηκε με αφορμή τις πρόσφατες νομοθετικές εξελίξεις γύρω από το πολυσύνθετο ζήτημα της πτώχευσης. Η βαρύτητα που δίνει η πολιτεία στο πρόβλημα της αφερεγγυότητας των επιχειρήσεων αποτυπώνεται στις πρόσφατες αλλαγές στον Πτωχευτικό Κώδικα, στη θεσμοθέτηση του «εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών των επιχειρήσεων», των «Διαχειριστών Αφερεγγυότητας» και του σχετικού «Κώδικα Δεοντολογίας Διαχειριστών Αφερεγγυότητας» αλλά και στις νεότερες προσθήκες για την απλοποιημένη διαδικασία επί πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου, τη θεμελίωση του ακαταδίωκτου των στελεχών του Δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και την πρώτη απόπειρα φορολογικού χειρισμού των επισφαλών απαιτήσεων κατά οφειλετών που, είτε έχουν υπαχθεί σε προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης ή έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση.

Στόχος της μελέτης είναι **ο εντοπισμός και η συγκέντρωση του συνόλου των στοιχείων εκείνων που συνδιαμορφώνουν την προβληματική εικόνα**, και η **πρόταση βιώσιμων λύσεων**, ξεκινώντας από τη γέννηση του προβλήματος, με εστιακό σημείο το σχηματισμό και τη διόγκωση των μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων και τη συσσώρευση ληξιπρόθεσμων οφειλών των επιχειρήσεων.

Μέρος της εργασίας αποτέλεσε και η καταγραφή του υφιστάμενου νομικού πλαισίου και των στατιστικών στοιχείων αναφορικά με τον όγκο και το χρόνο ολοκλήρωσης των εργασιών της πτώχευσης από τα Πρωτοδικεία, που αποτελούν τις καθ' ύλην αρμόδιες αρχές τήρησης του πτωχευτικού μητρώου.

Τέλος, η μελέτη επιδιώκει να συλλέξει και να παρουσιάσει επιγραμματικά τα αξιοσημείωτα πορίσματα των σχετικών ερευνών καθώς και τις βέλτιστες πρακτικές που έχουν αναδειχθεί, επιλέγοντας εκείνες που θα μπορούσαν δυνητικά, υπό την αίρεση της νομοτεχνικής και λειτουργικής προσαρμογής τους στην ελληνική έννομη τάξη, να αποτελέσουν έμπνευση για τον Έλληνα νομοθέτη, προκειμένου να προβεί στις απαραίτητες νομοθετικές βελτιώσεις.

1. Η πτώχευση στην Ελλάδα της κρίσης

1.1. Ένα πρόβλημα με παρελθόν, παρόν και μέλλον

Σε ομιλία του στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής για την έκθεση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για τα έτη 2014 και 2015, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κ. Χαράλαμπος Γκότσης, ανέφερε χαρακτηριστικά ότι η χώρα ήταν ήδη χρεοκοπημένη από το 2007, «όπου τα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών ήταν καταστροφικά»¹.

Για το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας, η έναρξη της οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα σηματοδοτήθηκε μεν από την υπογραφή του πρώτου Μνημονίου Συνεργασίας και τη λήψη των πρώτων μέτρων λιτότητας από την κυβέρνηση το 2010, οι επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης ωστόσο έγιναν εντονότερα αντιληπτές από τις πρώτες διαδοχικές αιτήσεις μεγάλων επιχειρήσεων για υπαγωγή σε καθεστώς προστασίας από τους πιστωτές τους, το γνωστό άρθρο 99 του Πτωχευτικού Κώδικα².

Καθώς η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση μετέφερε το κλίμα αμφισβήτησης και στις χώρες με αδύναμα δημοσιονομικά δεδομένα, δρομολογήθηκε ειδικά για την Ελλάδα μια πορεία που καταρχήν καταγράφηκε ως κρίση δημοσίου χρέους αλλά ως συνέπεια της μη αποτελεσματικής και γρήγορης αντιμετώπισης αυτής, μετατράπηκε γρήγορα σε χρηματοπιστωτική κρίση και μια βαθιά ύφεση (depression).

Σε πολλές περιπτώσεις, οι επενδυτές δεν είχαν αξιολογήσει ρεαλιστικά τη φύση και την έκταση των κινδύνων και, κινούμενοι από υπέρμετρη αισιοδοξία, συχνά παρέλειπαν την κατάρτιση ενός επιχειρηματικού σχεδίου που θα βοηθούσε στην εκτίμηση των κινήσεών τους και του κόστους που αυτές θα συνεπάγονταν. Αλλά, ακόμα και οι ίδιες οι τράπεζες, ένας από τους βασικούς παράγοντες του χρηματοπιστωτικού συστήματος, φαίνεται πως απέτυχαν να διαβλέψουν τον υψηλό βαθμό συσχέτισης μεταξύ του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς και του κινδύνου αναχρηματοδότησης³, αμελώντας συχνά να απαιτήσουν την παρακολούθηση υλοποίησης των σταδίων του όποιου επιχειρηματικού σχεδίου των δανειοληπτών.

Ο υπέρμετρος και αλόγιστος δανεισμός και η τακτική της παροχής μεγάλων πιστώσεων από την πλευρά των προμηθευτών αποδείχτηκε καταστροφικός. Ολόκληρη η οικονομία στηρίχθηκε στη ψεύτικη σιγουριά ενός μηχανισμού με πολύ χαλαρές, όπως αποδείχθηκε, δικλίδες ασφαλείας.

Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία ενός όγκου δανείων, χαρακτηρισμένων ως «μη εξυπηρετούμενων» (Non-Performing Loans) που κατέληξε να απασχολεί ιδιαίτερα τον τραπεζικό κλάδο, καθώς τα δάνεια αυτά διαβρώνουν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, δημιουργούν πρόβλημα στην αποτίμησή τους στο Χρηματιστήριο και επιπρόσθετα,

¹ Βρείτε [εδώ](#) το σχετικό οπτικοακουστικό υλικό

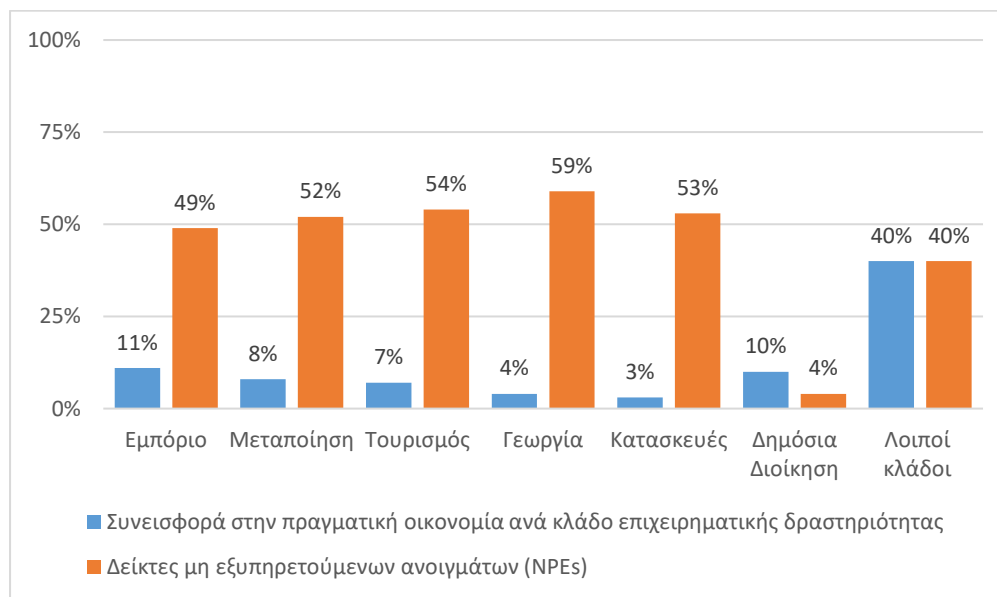
² Η επιχείρηση Ατλάντικ υπέβαλε αίτηση συνδιαλλαγής με τους πιστωτές της τον Ιούλιο του 2010, οι εταιρείες ένδυσης Γλού και Καρούζος υπέβαλαν αίτηση υπαγωγής στο άρθρο 99 τον Μάιο του 2011 και τον Ιούνιο του 2012 αντίστοιχα

³ Στουρνάρας Ι (2010), Παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση: προκλήσεις και προοπτικές http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/Speeches/DispItem.aspx?Item_ID=307&List_ID=b2e9402e-db05-4166-9f09-e1b26a1c6f1b

θέτουν σε κίνδυνο και την αξιολόγησή τους από τον Μόνιμο Μηχανισμό Εποπτείας των Τραπεζών (Single Supervisory Mechanism) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁴

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, τον Ιούλιο του 2016 τα κόκκινα δάνεια έφτασαν τα 108,4 δισ., δηλαδή το 45,1% των συνολικών ανοιγμάτων⁵, ενώ ο στόχος που τέθηκε από τον SSM ήταν η μείωσή τους σε περίπου 60 δισ. έως τα τέλη του 2019, δηλαδή η επίτευξη μείωσης κατά 40%⁶.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. Συνεισφορά στην πραγματική οικονομία ανά κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας και Δείκτες μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs)

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι. Δάνεια και μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (ΜΕΑ), Ιούλιος 2016

	Δάνεια και λουπιά ανοίγματα (σε δισ. €)	ΜΕΑ (σε δισ. €)	ΜΕΑ ως % δανείων και ανοιγμάτων
Σύνολο	244,3	107,5	44%
Επιχειρηματικά	148,0	64,7	44%
Μεγάλες επιχειρήσεις	54,2	15,2	28%
ΜΜΕ	39,7	23,8	60%
Επαγγελματίες	24,5	16,2	66%
Λοιπά	29,6	9,5	32%
Νοικοκυριά	96,3	43,3	45%
Στεγαστικά	68,5	28,1	41%
Καταναλωτικά	27,8	15,2	55%

⁴ Πληροφορίες σχετικά με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό μπορείτε να βρείτε στην επίσημη ιστοσελίδα <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.en.html>

⁵ Σύμφωνα με την Έκθεση για τους Επιχειρησιακούς Στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων της 30ης Νοεμβρίου 2016 της Τράπεζας της Ελλάδας

⁶ Εβδομαδιαίο Δελτίο ΣΕΒ για την Ελληνική Οικονομία 17 Νοεμβρίου 2016 «Κόκκινα δάνεια: ας μιλήσουμε για τον ελέφαντα στο δωμάτιο» <http://www.sev.org.gr/vivliothiki-tekmiriosi/evdomadiaio-deltio-gia-tin-elliniki-oikonomia/kokkina-danea-as-milisoume-gia-ton-efanta-sto-domatio-17-noemvriou-2017/>

Αναμενόμενο επομένως είναι, οι προσπάθειες για αναδιάρθρωση να απασχολούν τις διοικήσεις των ελληνικών τραπεζών, που όπως φαίνεται και στον παρακάτω Πίνακα ΙΙ, θα πρέπει να έχουν προβεί σε κάθε απαιτούμενη ενέργεια έως το 2019, προκειμένου να επαληθεύσουν την πρόβλεψη για εξυπηρέτηση σχεδόν του 30% των NPEs μέσω επιτυχών ρυθμίσεων⁷.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ. Στόχοι μείωσης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ)

(τέλος περιόδου)	Ιούνιος 2016	20117	2018	2019
Σύνολο				
σε ποσοστό	51%	48%	42%	34%
σε € δισ.	106,9	98,2	83,3	66,7
μεταβολή	...	-8,7	-14,9	-16,6
Στεγαστικά				
σε ποσοστό	42%	41%	37%	32%
σε € δισ.	28,1	26,3	23,6	19,7
μεταβολή	...	-1,8	-2,7	-3,9
Καταναλωτικά				
σε ποσοστό	64%	58%	47%	36%
σε € δισ.	15,2	12,1	8,9	6,5
μεταβολή	...	-3,1	-3,2	-2,4
Επιχειρηματικά				
σε ποσοστό	53%	50%	43%	35%
σε € δισ.	63,6	59,8	50,7	40,5
μεταβολή	...	-3,8	-9,1	-10,2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ. Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (ΜΕΑ), Ιούνιος 2016 - 2019

σε € δισ.	Ιούνιος 2016	2019	Μεταβολή
Επιχειρηματικά	63,6	40,5	-23,1%
Πολύ μικρές επιχειρήσεις	16,2	10,2	-6,0%
ΜΜΕ	23,8	13,4	-10,4%
Μεγάλες επιχειρήσεις	15,2	8,8	-6,4%
Λοιπά	8,4
Εκ των οποίων Ναυτιλιακά	3,0	...	-0,3%

⁷ Ναυτεμπορική <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1194364/nomikes-ekkremotites-frenaroun-ti-meiosi-ton-kokkinon-daneion>

Τα δάνεια αυτά, χαρακτηρισμένα και ως «κόκκινα δάνεια» παγιδεύουν σε μια στάσιμη κατάσταση επιχειρήσεις οι οποίες δυνητικά θα μπορούσαν να αναδιαρθρωθούν και να εξυγιανθούν, καθιστούν πανάκριβο τον δανεισμό για όσες υγιείς εξακολουθούν να λειτουργούν σε κατάσταση κανονικότητας, επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα και κλονίζουν την ψυχολογία της αγοράς.

Η σημασία και ο αντίκτυπος του προβλήματος αυτού αποτυπώνεται στο γεγονός ότι η θεσμοθέτηση λύσεων για την αντιμετώπισή του αποτελεί ένα ακόμη από τα προαπαιτούμενα για το κλείσιμο της αξιολόγησης της χώρας από τους θεσμούς.

Δυστυχώς, όπως επανειλημμένα έχει παρατηρηθεί, η προαναφερθείσα ύπαρξη παθογενειών στο δημόσιο τομέα τείνει να επεκτείνεται και στην επιλογή των εργαλείων και μεθόδων που μεταχειρίζεται η Πολιτεία για την αντιμετώπιση του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους: επιφανειακοί χειρισμοί, αποσπασματική λήψη μέτρων με αποδεδειγμένα βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα και απροθυμία θεσμοθέτησης και υιοθέτησης ουσιαστικών τομών, δεν απαντούν επαρκώς στα ουσιαστικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Στα χρόνια της κρίσης, το πρόβλημα έχει ενταθεί: η παρατεταμένη αβεβαιότητα, η εξαντλητική επιβολή αλληπάλληλων και συχνά μη επαρκώς επεξεργασμένων μέτρων, το καθεστώς υπερφορολόγησης, τα capital controls, η χαμηλή ιδιωτική κατανάλωση, η μείωση των εξαγωγών, η δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση και η έλλειψη επενδύσεων, δεν αφήνουν περιθώρια για γρήγορες και πρόχειρες λύσεις.

Δύσκολη όμως είναι και η εξεύρεση δίκαιων λύσεων, ικανών να ισορροπήσουν μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων επιχειρήσεων - οφειλετών που επιθυμούν τη διατήρηση της αξίας και της λειτουργικότητας της επιχείρησής τους, και πιστωτών που δικαιολογημένα, ζητούν την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους από την οποία εξαρτάται και η δική τους επιβίωση.

Η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων που βρίσκονται σε δυσκολία αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών τους καθώς και η παροχή δεύτερης ευκαιρίας σε πτωχευμένες επιχειρήσεις συνεπάγονται αντίστοιχα την προσεκτική αντιμετώπιση της προστασίας των δικαιωμάτων τους και των εννόμων συμφερόντων τους, τα οποία ο εθνικός νομοθέτης οφείλει να λάβει υπόψιν του. Φαίνεται να απαιτούνται ικανότητες «ταχυδακτυλουργού» καθώς καλείται κανείς να ικανοποιήσει με, όσο το δυνατόν πιο δίκαιο τρόπο, από τη μια τα δικαιώματα του οφειλέτη που απορρέουν από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη και από την άλλη, τον περιορισμό της ελευθερίας των συμβάσεων σε τέτοιο βαθμό που να μη

συνιστά υπέρμετρα καταστρατήγησή της⁸. Την πολυπλοκότητα του εγχειρήματος ενισχύει και η, σχετικά πρόσφατη, απόφαση του Αρείου Πάγου σύμφωνα με την οποία, «Οι τράπεζες, ως χρηματοδοτικοί οργανισμοί που ασκούν αποφασιστική επίδραση στην ανάπτυξη και στη λειτουργία των χρηματοδοτούμενων από αυτές επιχειρήσεων, έχουν αυξημένη ευθύνη κατά την άσκηση του χρηματοδοτικού τους έργου και οφείλουν να μεριμνούν για τα συμφέροντα των επιχειρήσεων που χρηματοδοτούν, αφού από τη φύση της η πιστωτική σχέση, ως διαρκής έννομη σχέση ιδιαίτερης εμπιστοσύνης μεταξύ των συμβαλλομένων, επιβάλλει την υποχρέωση πίστης και προστασίας από την πλευρά των τραπεζών των συμφερόντων των πελατών τους, ώστε να αποφεύγονται υπέρμετρα ελαχθείς γι' αυτούς συνέπειες»⁹.

Τελικά, για την εξεύρεση μιας βιώσιμης λύσης, απαιτείται η συνολική θεώρηση όλων των παραμέτρων: από την αποτελεσματική αναγνώριση της αφερεγγυότητας σε αρχικό στάδιο, δεδομένου ότι πολλές από τις επιχειρήσεις που εισέρχονται σε καθεστώς πτώχευσης θα έπρεπε να είχαν κάνει χρήση των απαραίτητων προειδοποιητικών εργαλείων για τον έγκαιρο εντοπισμό των οικονομικών προβλημάτων και τη λήψη σχετικών μέτρων (early warning systems), μέχρι την επιτυχή λειτουργία εξωδικαστικών και δικαστικών διαδικασιών.

Φυσικά, το πρόβλημα δεν περιορίζεται μόνο εντός των εθνικών συνόρων. Σε Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, η ύφεση οδήγησε ακόμη και επικερδείς επιχειρήσεις σε οικονομική ασφυξία. Το ενδιαφέρον των κρατών εστιάστηκε σε αναζήτηση μέτρων αναβίωσης και εξυγίανσης των επιχειρήσεων, δεδομένου του ρόλου τους ως βασικός μοχλός προαγωγής της οικονομικής ανάκαμψης και ανάπτυξης της απασχόλησης.

Τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες που ακολουθούν τις ίδιες νομικές παραδόσεις, κυρίως δηλαδή εκείνες της Ηπειρωτικής Ευρώπης, απαντώνται προβλήματα καθυστερήσεων μέσω της διαδικασίας. Ωστόσο, **η καλύτερη κατάσταση και οργάνωση της διοίκησης και των δικαστηρίων των άλλων χωρών, συγκρατεί τα όποια προβλήματα, σε πλαίσια ανεκτά για την αγορά.** Η ειδοποιός διαφορά για την Ελλάδα είναι ότι το πιεστικό και μαζικό πρόβλημα επιχειρήσεων που οδεύουν προς πτώχευση ή χρειάζονται αναδιάρθρωση για να την αποφύγουν, αλλά και οι απεργίες των δικαστικών υπαλλήλων, η αποχή των δικηγόρων, και η αύξηση των εισερχόμενων υποθέσεων λόγω της κρίσης και ορισμένων νομοθετικών πρωτοβουλιών, δεν απειλεί στον ίδιο βαθμό στις χώρες αυτές. Στην Ελλάδα είναι απαραίτητη μια οργανωμένη προσπάθεια διαχείρισης του μεγάλου όγκου των εκκρεμών υποθέσεων που θα μπορούσε να οδηγήσει σε εξοικονόμηση έως και 800.000 ανθρωπομερών και 235 εκατ. ευρώ για το Ελληνικό Δημόσιο, σε αύξηση του ρυθμού επίλυσης των υποθέσεων έως 100% και σε δημιουργία 1.400 νέων θέσεων εργασίας για στελέχη με δεξιότητες στις ΤΠΕ και εξειδικευμένους επιστήμονες¹⁰.

⁸ Απόστολος Σ. Γεωργιάδης (2017), Η υποχρέωση πίστης της τράπεζας κατά την πιστοδότηση επιχειρήσεων που βρίσκονται σε κρίση, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου 2017

⁹ ΑΠ 1352/2011

¹⁰ Ειδική έκθεση ΣΕΒ «Η βελτίωση της ταχύτητας απονομής δικαιοσύνης κρίσιμος παράγοντας προσέλκυσης επενδύσεων», 14 Ιουνίου 2017 <http://www.sev.org.gr/vivliothiki-tekmiriosi/special-report/i-veltiosi-tis-tachytitas-aponomis-dikaiosynis-krisimos-paragontas-proselkyssis-ependyseon-14-iouniou-2017/>

Τα αποτελέσματα αυτά αποτελούν σύμπτωμα των δομικών αδυναμιών του θεσμικού πλαισίου και περιλαμβάνουν όλες τις πτυχές της πτωχευτικής διαδικασίας, ξεκινώντας ήδη από τη στιγμή δανειοδότησης και της απόφασης για το αν, και τι είδους, εξασφαλίσεις θα προστατεύουν τις απαιτήσεις του δανειστή και μέχρι ποιο χρονικό σημείο, για να επηρεάσουν τη διοίκηση των πτωχευτικών διαδικασιών και τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων.

Αυτές οι πτυχές αποκαλύπτονται από την επιμέρους καταγραφή χαρακτηριστικών της πτωχευτικής και της προπτωχευτικής διαδικασίας και τη σύγκριση ορισμένων χαρακτηριστικών που καταγράφουν α) η μελέτη **Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας** και β) η **σχετική μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για την καθιέρωση ελάχιστων κοινών παρονομαστών των διαδικασιών πτώχευσης στα Κράτη Μέλη.

Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη σχετική της Σύσταση¹¹**, διαβλέποντας την εξέλιξη του φαινομένου, κάνει χρήση του όρου «preventive restructuring framework» («αποτρεπτικό αναδιάρθρωτικό πλαίσιο») και του όρου «second chance for entrepreneurs» («δεύτερη ευκαιρία για τους επιχειρηματίες»), εισάγοντας μια **νέα προσέγγιση στο ζήτημα της επιχειρηματικής αποτυχίας και της πτώχευσης των επιχειρήσεων με δυνατότητα επιβίωσης: προτείνει τη θέσπιση μέτρων για την έγκαιρη αντιμετώπιση των οικονομικών κινδύνων που αντιμετωπίζουν αλλά και την παροχή της δυνατότητας δυναμικής επιστροφής όσων εξ' αυτών τελικά πτώχευσαν.**

Από την άλλη, η **μελέτη Doing Business**, η οποία βρίσκεται στον πυρήνα όλων των διεθνώς καθιερωμένων βέλτιστων πρακτικών πτώχευσης, τονίζει τη σημασία **θέσπισης αποτελεσματικών και αποδοτικών συστημάτων για τη διάσωση βιώσιμων επιχειρήσεων.**

Σύμφωνα με την μελέτη αυτή, ένα από τα τέσσερα βασικότερα συστατικά για την επιτυχία της αναδιάρθρωσης είναι η επάρκεια ενδιάμεσης χρηματοδότησης για την διασφάλιση της συνέχισης της λειτουργίας των επιχειρήσεων που είναι σε κρίση. Παράλληλα, η ικανότητα διαχείρισης, η βιώσιμη κεντρική λειτουργία και η επάρκεια κινήτρων από την πλευρά του εργατικού δυναμικού συνθέτουν τους υπόλοιπους παράγοντες μιας επιτυχούς αναδιάρθρωσης¹².

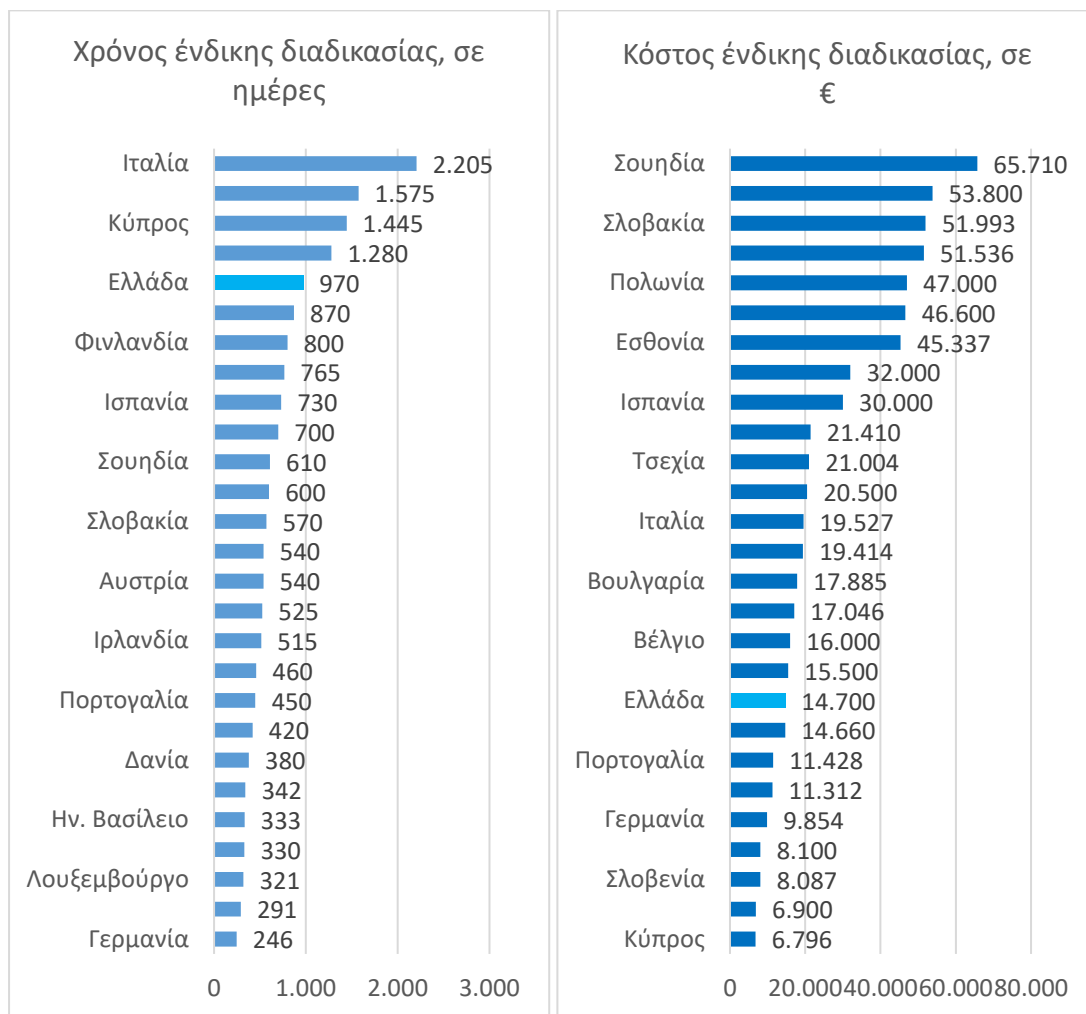
Για την εξασφάλιση όμως της αναγκαίας χρηματοδότησης απαιτείται η ύπαρξη σταθερού και ελκυστικού επενδυτικού περιβάλλοντος, καθώς και η προβλέψιμη και έγκαιρη δικαστική επίλυση διαφορών με διασφαλισμένη εκτελεστότητα.

Αναφορικά με τα ανωτέρω, ως προς το βαθμό προσέλκυσης επενδύσεων όσο και ως προς την ταχύτητα δικαστικής επίλυσης των διαφορών στην Ελλάδα, οι διαπιστώσεις είναι απογοητευτικές όπως προκύπτει από τα διαγράμματα που ακολουθούν:

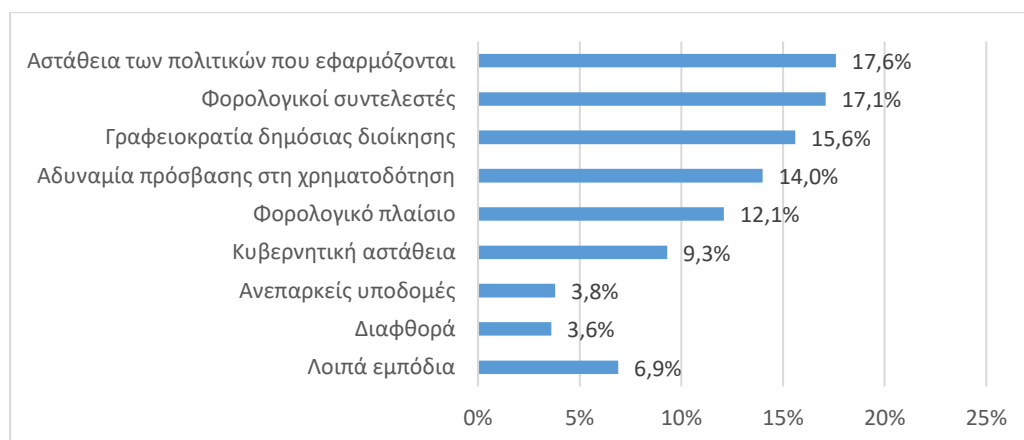
¹¹ C(2014) 1500 final, http://ec.europa.eu/justice/civil/files/c_2014_1500_en.pdf

¹² World Bank (2016), Doing Business: Measuring Regulatory Quality and Efficiency, <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2016>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: Εκτίμηση χρόνου και κόστους εγχώριας δικαστικής διαμάχης αξίας €200.000 εντός ΕΕ¹³

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Ιεράρχηση εμποδίων στην επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2016/17¹⁴

¹³ADR center in cooperation with UEAPME and ECLA (2010), Survey Data Report: The Cost of Non ADR: Surveying and Showing the Actual Costs of Intra- Community Commercial Litigation,

<http://www.adrcenterinternational.com/wp-content/uploads/2016/04/Survey-Data-Report.pdf>

¹⁴ World Economic Forum 2016/17, Global Competitiveness Report,

<https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, υπάρχει **θετική σχέση μεταξύ της αποδοτικότητας του δικαστικού συστήματος και της οικονομικής ανάπτυξης**⁴⁵, και τονίζεται ότι, για τη βελτίωση των δικαστικών συστημάτων απαιτείται η ενδυνάμωση του θεσμού της διαμεσολάβησης, η ενίσχυση της δικαστικής διοίκησης και η αναμόρφωση του συστήματος των ενδίκων βοηθημάτων και μέσων.

Παράλληλα και αναφορικά με το «Ελληνικό μοντέλο» των διαδικασιών ολοκλήρωσης της πτώχευσης το οποίο περνάει μέσα από τη δικαστική οδό, η Παγκόσμια Τράπεζα επισημαίνει τις αδυναμίες του συστήματος, λόγω της μεγάλης διάρκειας αλλά και της αξίας που χάνεται μέχρι να κλείσει οριστικά ο κύκλος αυτός.

Η ανάγκη επομένως για την παγίωση εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών είναι επιτακτική και εξυπηρετεί, όχι μόνο την αποφόρτιση των δικαστικών αρχών και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους, αλλά και την ομαλοποίηση των επενδύσεων.

⁴⁵ IMF (2013), Country Report No. 13/299, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13299.pdf>

2. Θεσμικό πλαίσιο

2.1. Βασική νομοθεσία

Το **νομικό πλαίσιο** αναφορικά με α) τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις υπαγωγής β) τη δικονομική μεταχείριση των υποθέσεων γ) την προστασία των πιστωτών και του Δημοσίου καθώς και δ) τους μηχανισμούς εναλλακτικής επίλυσης διαφορών και την υποχρέωση λήψης μέτρων για τη διαχείριση της πτώχευσης νομικών και φυσικών προσώπων, **βρίσκεται διάσπαρτο, αποτελούμενο είτε από αυτοτελή νομοθετήματα, είτε από πολυάριθμες προσθήκες σε νομοθεσία μη συναφή με το ίδιο αντικείμενο**, καθιστώντας την παρακολούθηση, την ερμηνεία και τελικά την ορθή εφαρμογή του μια ιδιαίτερα δύσκολη και απαιτητική υπόθεση.

Ένα ακόμη πρόβλημα, που δεν αποτελεί βέβαια ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου νομικού πλαισίου, είναι η απουσία ρητής κατάργησης κάποιων επιμέρους διατάξεων οι οποίες φαίνεται να παραμένουν εν ισχύ, παρότι στην πράξη είναι ανεφάρμοστες και έχουν αντικατασταθεί από νεότερη νομοθεσία. Η πρακτική της «εξυγίανσης» της νομοθεσίας μέσω της κατάργησης τέτοιων διατάξεων αποτελεί πάγια σύσταση του ΟΟΣΑ στις σχετικές του εκθέσεις για τις επιπτώσεις της νομοθεσίας στον ανταγωνισμό, καθώς η νομική αβεβαιότητα που προκαλείται, ενδέχεται να προκαλέσει σημαντικές αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις.

Η αποτύπωση των βασικών νομικών κειμένων αναδεικνύει την ανάγκη για απλοποίηση, κατάργηση των «ανεργών» διατάξεων και ενοποίηση όσων παραμένουν λειτουργικές και ωφέλιμες σε ένα ενιαίο κείμενο, που θα μπορούσε πραγματικά να χαρακτηριστεί «κώδικας» προπτωχευτικής και πτωχευτικής διαδικασίας.

Το βασικό νομοθέτημα του Ν. 3588/2007, ο «Πτωχευτικός Κώδικας», έχει τροποποιηθεί με μια αλληλουχία νομοθετικών πρωτοβουλιών, ως εξής:

- v. 4013/ 2011 «Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων - Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (πτωχευτικός κώδικας) - Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις»
- v. 4055/ 2012 «Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής»
- v. 4316/ 2014 «Ίδρυση παρατηρητηρίου άνοιας, βελτίωση περιγεννητικής φροντίδας, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας και άλλες διατάξεις» που ορίζει στο άρθρο 101 αυτού ότι *«Κατ' εξαίρεση οι εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων ακολουθούν τις απαιτήσεις υπέρ των οποίων χορηγήθηκαν όπως οι απαιτήσεις αυτές ρυθμίζονται με τη συμφωνία. Αν δεν τηρηθεί η συμφωνία εξυγίανσης από τον οφειλέτη, το Ελληνικό Δημόσιο ευθύνεται μόνο για την καταβολή του αντίστοιχου εγγυημένου ποσοστού του ανεξόφλητου κεφαλαίου»*
- v. 4446/2016 «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών,

Ηλεκτρονικές συναλλαγές. Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις»

- ν. 4472/2017 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις» με τον οποίο θεσπίζεται μια απλοποιημένη διαδικασία πτωχεύσεων μικρών επιχειρήσεων

Παράλληλα, μια σειρά πρωτοβουλιών πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας αλλά και ερμηνευτικών εγκυκλίων έρχεται να συνθέσει τη συνολική εικόνα, ως εξής:

- ν. 146/ 1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού» με τον οποίο ορίζεται ότι, «σε περίπτωση αναγγελίας εκποίησης εμπορευμάτων που προέρχονται από πτώχευση αλλά τα οποία δεν ανήκουν πλέον στην πτώχευση, απαγορεύεται η ανακοίνωση της προέλευσής τους μέσω δημόσιων γνωστοποιήσεων ή ανακοινώσεων προορισμένων σε ευρύ κύκλο προσώπων»
- ν. 2112/ 1920 σχετικά με την απόλυση υπαλλήλου, στον οποίο ορίζεται ότι «σε περίπτωση πτώχευσης της επιχείρησης, ο «Εκμισθωτής εργασίας» λαμβάνει την πλήρη αποζημίωση που δικαιούται εκ του ίδιου νόμου, κατατασσόμενος μεταξύ των προνομιακών δανειστών των άρθρων 940 και 991 ΚΠολΔ»
- ΝΔ. 17/ 1923 στο οποίο αναφέρεται ότι «το κύρος της υποθήκης, μετά την εγγραφή της, δε θίγεται από την ημέρα της κηρύξεως του οφειλέτη σε πτώχευση»
- ν. 635/1937 σχετικά με την στέρηση της διοίκησης της πτωχευτικής περιουσίας¹⁶
- ΥΑ 955/1938 σχετικά με την τήρηση του γενικού μητρώου πτωχευσάντων στο Πρωτοδικείο Αθηνών
- ΒΔ 19/ 1835 Εμπορικός Νόμος αναφορικά με την προσαγωγή ενώπιον του δικαστηρίου των βιβλίων του κηρυχθέντος σε πτώχευση
- ΠΟΛ1060/2008 σχετικά με την κοινοποίηση της υπ' αριθμ. 438/2007 γνωμοδότησης του ΝΣΚ για την ευθύνη του συνδίκου πτώχευσης
- ΠΟΛ 1126/2010 σχετικά με την υπ' αριθμ. 302/09 γνωμοδότηση του ΝΣΚ για το δικαίωμα ή μη, άσκησης προσφυγής και διοικητικής επίλυσης διαφοράς από πτωχό
- ν. 3869/ 2010 για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων

¹⁶ Περί της συνταγματικότητας της διάταξης, βλ. σχετικά τις υπ' αριθμ. 399 και 400/2012 αποφάσεις του ΣτΕ

- v. 3858/2010 για την προσαρμογή του Ελληνικού Δικαίου στο πρότυπο νόμου του έτους 1997 για τη "Διασυννοριακή πτώχευση" της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο
- v. 3842/2010 για τη φορολογική δικαιοσύνη και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, με τον οποίο ορίζεται ότι «οι νόμιμοι εκπρόσωποι των υπόχρεων σε φόρο Ακίνητης Περιουσίας, ο εκτελεστής διαθήκης κληρονομιάς περιουσίας που τελεί υπό εκκαθάριση, η οποία έχει καταληφθεί υπέρ νομικών προσώπων με τον όρο της εκτέλεσης κοινωφελών ή φιλανθρωπικών έργων, ο εκκαθαριστής ή προσωρινός διαχειριστής νομικού προσώπου που έχει τεθεί σε εκκαθάριση ή βρίσκεται κάτω από αναγκαστική διαχείριση, καθώς και ο σύνδικος της πτώχευσης ευθύνονται σε ολόκληρο, μαζί με τους υπόχρεους, για την πληρωμή των πρόσθετων φόρων που γεννήθηκαν και οφείλονται σε δικές τους πράξεις ή παραλείψεις.»
- v. 3898/2010 για τη διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις
- v. 3994/2011 για τον εξορθολογισμό και τη βελτίωση στην απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης με τον οποίο γίνεται τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας σχετικά με την προνομιακή κατάταξη των αιτητήσεων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης στον πίνακα των δανειστών
- v. 4072/2012 για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τη νέα εταιρική μορφή, τα σήματα, τους μεσίτες ακινήτων κ.ά. με τον οποίο στο περί Ιδιωτικών Κεφαλαιουχικών Εταιρειών (Ι.Κ.Ε) άρθρο 102 με τίτλο «Εταιρεία σε κατάσταση επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης» ορίζεται ότι «αν η εταιρεία βρίσκεται σε κατάσταση επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης των οφειλών της, κατά την έννοια των άρθρων 3 παράγραφος 2 και 99 παράγραφος 1 του Πτωχευτικού Κώδικα (v.3588/2007), ο διαχειριστής υποχρεούται χωρίς υπαίτια βραδύτητα να συγκαλέσει συνέλευση των εταίρων, που θα αποφασίσει τη λύση της εταιρείας, την υποβολή αίτησης πτώχευσης ή έναρξης διαδικασίας εξυγίανσης ή την υιοθέτηση άλλου μέτρου.»
- v. 4055/2012 για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής, με τον οποίο εισήχθη στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας νέο άρθρο 214B σχετικά με τη δικαστική μεσολάβηση για την επίλυση διαφορών ιδιωτικού δικαίου
- v. 4224/2013 Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών¹⁷ της Τράπεζας της Ελλάδας όπως ισχύει, για τη συμβιβαστική αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων
- v. 4152/2013 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013» όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4174/2013 «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις με τον οποίο γίνεται προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2011/7/ΕΕ «για την

¹⁷ Το 2016, η ΤτΕ προέβη σε θέσπιση ενός νέου κώδικα δεοντολογίας τραπεζών, προβλέποντας 22 τρόπους συμβιβαστικής αντιμετώπισης των «μη εξυπηρετούμενων δανείων». Τους τρόπους αυτούς υποχρεούται να ακολουθήσει μια τράπεζα καθώς και να έχει ολοκληρώσει τα προβλεπόμενα στο νόμο στάδια, προτού εκκινήσει διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης κατά «συνεργάσιμου» δανειολήπτη. Ξεχωρίζουν στον κώδικα οι έννοιες «συνεργάσιμος δανειολήπτης» και «εύλογες δαπάνες διαβίωσης» που αποτελούν και προϋποθέσεις της ρύθμισης που τελικά θα επιλεγεί. Ειδικότερα προβλέπονται οι παρακάτω αναγκαστικού δικαίου υποχρεώσεις τραπεζών έναντι των δανειοληπτών:

i) θέσπιση διαδικασίας και υποβολή πρότασης κατάλληλης ρύθμισης του κάθε δανείου σε εύλογο χρόνο, ii) δικαίωμα του δανειολήπτη να επιδιώξει δικαστικά την καταδίκη της τράπεζας σε δήλωση βουλήσεως περί καταρτίσεως του συμβιβασμού ή για εσφαλμένη πρόταση λύσεως, iii) αναγκαστική σύναψη συμβάσεως συμβιβασμού με κάθε πελάτη-δανειολήπτη, όταν αυτός πληροί τους όρους υπαγωγής στις ρυθμίσεις του κώδικα.

- καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές» και στον οποίο ορίζεται ότι από το πεδίο εφαρμογής του εξαιρούνται «όσες οφειλές αποτελούν αντικείμενο διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών αναδιάρθρωσης χρέους (άρθρο 99 επ. του Πτωχευτικού Κώδικα)»
- ν. 4182/2013 «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» το άρθρο 18 του οποίου θέτει απαγόρευση για τον διορισμό εκκαθαριστή περιουσίας ή εκτελεστή διαθήκης ή διοικητή ιδρύματος για όποιον έχει πτωχέψει και δεν έχει αποκατασταθεί καθώς και για όποιον έχει τεθεί σε αναγκαστική διαχείριση ή εκκαθάριση
- ν. 4354/2015 «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» με τον οποίο ρυθμίζεται η λειτουργία των Εταιριών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Δ.Α.Δ.Π.) και των Εταιριών Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Α.Α.Δ.Π.) και συγκεκριμένα θεσμοθετείται η νομιμοποίησή τους να κινούν, παρίστανται ή συμμετέχουν σε προπτωχευτικές διαδικασίες εξυγίανσης, πτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, διαδικασίες διευθέτησης οφειλών και ειδικής διαχείρισης των άρθρων 61 επ. του ν. 4307/2014 (Α` 246)
- ΥΑ 8986/2015 στην οποία ορίζονται τα δικαιολογητικά που θα προσκομίζονται στις γραμματείες Ειρηνοδικείων για την αίτηση συμπλήρωσης οφειλών
B-2208
- ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» με βάση τους όρους του οποίου η Ελλάδα υποχρεώνεται μεταξύ άλλων, να «λάβει άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων»
- ΠΔ 133/2016 για τη ρύθμιση του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας
- ν. 4378/2016 «Ανταλλαγή πληροφοριών στον Φορολογικό τομέα (Οδ.2014/107, 2014/86 και 2013/61)» με τον οποίο προβλέπεται ότι «από 1.10.2016 οι αρμοδιότητες που προβλέπονται στον Πτωχευτικό Κώδικα (ν. 3588/2007) ως αρμοδιότητες του συνδίκου, του μεσολαβητή, του ειδικού εντολοδόχου και του ειδικού εκκαθαριστή θα ασκούνται από τον διαχειριστή αφερεγγυότητας»
- ν. 4423/2016 για τον ορισμό της Επιτροπής Διαχείρισης Αφερεγγυότητας
- ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας-Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού συνταξιοδοτικού και τη σύσταση ΕΦΚΑ». Για τη ρύθμιση οφειλών προς το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ πτωχών οφειλετών, καθώς και οφειλετών που έχουν υπαχθεί στις προπτωχευτικές διαδικασίες συνδιαλλαγής και εξυγίανσης για χρέη που δεν ρυθμίζονται από τη συμφωνία που επικυρώθηκε δικαστικά, συστήνεται επιτροπή αρμόδια για την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 62Α του ΚΕΔΕ

- ν. 4389/2016 «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις» με τον οποίο συνιστάται Κυβερνητικό Συμβούλιο Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΚΥ.Σ.Δ.Ι.Χ.), καθώς και η σε αυτό υπαγόμενη, Γραμματεία Διαχείρισης ιδιωτικού χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.), και τέλος ρυθμίζεται η λειτουργία των κέντρων ενημέρωσης και υποστήριξης δανειοληπτών με την συνδρομή της Τράπεζας της Ελλάδας στον συντονισμό του έργου τους
- ν. 4469/ 2017 περί εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων
- ν. 4472/2017 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις» με τον οποίο i) τροποποιούνται οι διατάξεις του νόμου 4469/2017 ως προς τις τυχόν διαφωνίες μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών, ii) εμπλουτίζονται οι διατάξεις του Πτωχευτικού Κώδικα, με την προσθήκη της απλοποιημένης διαδικασίας πτωχεύσεων μικρών επιχειρήσεων και iii) μειώνεται ο βαθμός ευθύνης των εκπροσώπων του Δημοσίου και των πιστωτικών ιδρυμάτων από πράξεις αναδιάρθρωσης δανείων ή άλλων οφειλών
- ΥΑ 420//2017 για τον καθορισμό των όρων και προϋποθέσεων της πιστοποίησης των
B-1996 φορέων επιμόρφωσης και επιμόρφωσης των διαχειριστών αφερεγγυότητας
- ΥΑ 287//2017 για τη θέσπιση Κώδικα Δεοντολογίας Διαχειριστών Αφερεγγυότητας
B-1780
- ΠΟΛ 1080/2017 αναγνώριση ως φορολογικής ζημιάς, του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί σε
απαιτήση που διαγράφεται στα πλαίσια προδικαστικών διαδικασιών
- ΠΟΛ 1041/2017 για τις μεταβολές στην εκτέλεση του Κ.Πολ.Δ που επηρεάζουν την
είσπραξη απαιτήσεων Δημοσίου σχετικά με την έντοκη κατάθεση από
τον υπάλληλο του πλειστηριασμού του εκπλειστηριάσματος στο Ταμείο
Παρακαταθηκών και Δανείων και το ακατάσχετο της κατάθεσης

2.2. Προπρωχευτική διάσωση επιχειρήσεων

2.2.1 Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών

Προκειμένου να προληφθούν και να περισταλούν σε αρχικό στάδιο οι οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις του φαινομένου της πτώχευσης, το κράτος πρόσφατα θέσπισε τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων με το ν. 4469/2017, τον οποίο στη συνέχεια και σχεδόν άμεσα βελτίωσε με την τροποποίηση του άρθρου 8 παρ. 2 με τον νόμο 4472/2017.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η πρωτοβουλία αυτή του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης δίνει **για πρώτη φορά τη δυνατότητα στις βιώσιμες επιχειρήσεις να διευθετήσουν την αποπληρωμή των οφειλών τους ή ακόμη και να προβούν σε συμφωνία για διαγραφή μέρους αυτών, προκειμένου να παραμείνουν λειτουργικές και να επιτευχθεί η διασφάλιση θέσεων εργασίας.** Η πρόσφατη εκπόνηση, από το Τμήμα Παροχής Οικονομικών Συμβουλών της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, αναλυτικού υποδείγματος ενός επιχειρηματικού σχεδίου για την αξιολόγηση βιωσιμότητας που οφείλει να υποβάλει η εταιρεία¹⁸, αποδεικνύει την καλή πρόθεση αλλά και την ανάληψη οργανωμένης και επίπονης προσπάθειας για την επιτυχία του εγχειρήματος.

Ταυτόχρονα, ο νόμος αποτελεί και μέτρο για την εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος σε υλοποίηση των κατευθύνσεων του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (European Supervisory Mechanism) και απόπειρα για τη συνολική στήριξη της οικονομίας.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, στις ρυθμίσεις του δύνανται να υπαχθούν α) τα φυσικά πρόσωπα με πτωχευτική ικανότητα και β) τα νομικά πρόσωπα που αποκτούν εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα και είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδος, για όσες οφειλές τους προέρχονται από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας ή και από άλλη αιτία και έναντι οποιουδήποτε πιστωτή (ιδιώτη ή και Δημόσιο).

Πρέπει να τονιστεί ότι στους ορισμούς του νόμου, για την κατηγοριοποίηση των επιχειρήσεων ανάλογα με το οικονομικό τους μέγεθος, παρατηρείται απόκλιση από τους ορισμούς του ν. 4308/2014 σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα στην έννοια των «μικρών» επιχειρήσεων του νέου νόμου υπάγονται και οι πολύ μικρές, ενώ στην έννοια των «μεγάλων» υπάγονται οι μικρές, ενώ δεν υπάρχει καθόλου κριτήριο βάσει αριθμού εργαζομένων. Οι τυχόν επιπτώσεις της αστοχίας αυτής μένει να παρατηρηθούν στην πράξη καθώς, στο υπόλοιπο κείμενο του νόμου δεν φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο.

Περαιτέρω, σημαντική προσθήκη που πραγματοποιήθηκε στο στάδιο της συζήτησης του νομοσχεδίου στη Βουλή, είναι και η ένταξη στο πεδίο εφαρμογής του, των ελεύθερων επαγγελματιών, για τις οφειλές τους προς το Δημόσιο ή προς Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης και όχι προς ιδιώτες πιστωτές, κάτι που αναμένεται να αποτελέσει μια πραγματικά σημαντική διέξοδο για την επαγγελματική τάξη.

Τέλος, άλλη μια κατηγορία επιχειρήσεων που εκ των υστέρων συμπεριελήφθη στο νόμο με τη μορφή νομοτεχνικής βελτίωσης, είναι οι επιχειρήσεις που διέκοψαν την επιχειρηματική τους

¹⁸ Η ΕΓΔΙΧ παρουσίασε [υπόδειγμα σχεδίου μελέτης βιωσιμότητας](#) για τους σκοπούς της εκπαίδευσης Οικονομολόγων – Λογιστών στο πλαίσιο του Ν.4469/2017

δραστηριότητα και οι οποίες δύνανται να υπαχθούν στο μηχανισμό, μέσω της υποβολής δήλωσης έναρξης εργασιών.

Ως προς τα ειδικότερα κριτήρια υπαγωγής στο νόμο, αυτά καθορίζονται βάσει του είδους του πιστωτή, της φύσης και του ύψους της οφειλής καθώς και του χρόνου δημιουργίας της, ενώ περιγράφεται και η διαδικασία υποβολής της αίτησης και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ειδικότερα, τα **κριτήρια επιλεξιμότητας των οφειλών σχετίζονται με το είδος και το ύψος τους, καθώς και με το χρόνο που κατέστησαν αυτές ληξιπρόθεσμες**. Καταρχήν, υπάγονται οι επιχειρηματικές οφειλές, που κατέστησαν ληξιπρόθεσμες ή η πληρωμή τους είχε καθυστερήσει κατά 90 ημέρες μέχρι τις 31.12.16. Παρότι στόχος του νόμου είναι η αποφυγή δημιουργίας κινήτρων για στρατηγικούς κακοπληρωτές που θα εκμεταλλευτούν τις διατάξεις του προκειμένου να αιτηθούν την υπαγωγή εξω- επιχειρηματικών οφειλών, ωστόσο, στην περίπτωση των ατομικών επιχειρήσεων, είναι σχετικά ευκολότερη η υπαγωγή ακόμα και στεγαστικού δανείου που έλαβε το φυσικό πρόσωπο, εφόσον το εν λόγω δάνειο χρησιμοποιείται και για την εξυπηρέτηση επιχειρηματικών αναγκών της επιχείρησης.

Ως προς τα κριτήρια του ύψους, σημειώνεται ότι το πεδίο εφαρμογής του νόμου καταλαμβάνει τις οφειλές ύψους άνω των είκοσι χιλιάδων ευρώ (20.000€), και πρόσφατα πρόκειται να θεσπιστεί το ειδικότερο πλαίσιο αναφορικά με τις οφειλές ύψους από 20.000€ έως 50.000€ προκειμένου η διαχείρισή τους να γίνεται μέσω μιας ταχύτερης και αυτοματοποιημένης διαδικασίας.

Ωστόσο, για οφειλές μεγαλύτερου ύψους, ο νόμος θέτει ειδικότερα κριτήρια επιλεξιμότητας, το κατώτατο όριο των οποίων προσδιορίζεται με βάση το ποσό των 2εκ ευρώ. Οι πιστωτές που έχουν το χαρακτήρα «μικρού προμηθευτή» και εργαζόμενου εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής, καθώς ο νομοθέτης θέλησε να τους προστατεύσει από ένα ενδεχόμενο κούρεμα των απαιτήσεών τους. Η εξαίρεση αυτή δεν αναφέρεται ρητά στο νόμο, ωστόσο προκύπτει από τον συνδυασμό των διατάξεων του αναφορικά με το ύψος των απαιτήσεων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του.

Μοναδικός υπεύθυνος για την διαχείριση της υπόθεσης και τη συλλογή των εγγράφων που προσκομίζονται από οφειλέτη και πιστωτές είναι ο «συντονιστής», έννοια που απαντάται για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη. Οι συντονιστές, ο ανώτατος αριθμός των οποίων ανά περιφέρεια προσδιορίζεται ρητά στον νόμο, επιλέγονται μέσα από το Μητρώο Συντονιστών, το οποίο πρόσφατα συστήθηκε με απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους¹⁹ και στο οποίο εγγράφονται κατά προτεραιότητα διαπιστευμένοι διαμεσολαβητές του ν. 3898/2010.

Σκοπό του νομοθέτη αποτέλεσε η απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών επίλυσης διαφορών μεταξύ οφειλέτη και πιστωτή, ώστε αφενός να αποσυμφορηθεί η δικαιοσύνη από την πληθώρα τέτοιων υποθέσεων και αφετέρου να οδηγούνται οι βιώσιμες επιχειρήσεις στην ταχύτερη έξοδο από την κρίση, με ευεργετικά αποτελέσματα τόσο στον έντιμο επιχειρηματία, στους μετόχους, στους εργαζομένους και στους πιστωτές όσο και στην ίδια την οικονομία.

Ωστόσο, αδυναμίες που εντοπίστηκαν από πληθώρα φορέων κατά το στάδιο της επεξεργασίας του νομοσχεδίου, απέτυχαν να διορθωθούν εγκαίρως, με

¹⁹ Στην ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΕΓΔΙΧ), www.keyd.gov.gr, παρέχεται ενημέρωση για το σύνολο της νομοθεσίας που αφορά τη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους, την ανάπτυξη του πανελλαδικού δικτύου ενημέρωσης και υποστήριξης δανειοληπτών και άλλες πρωτοβουλίες της ΕΓΔΙΧ.

αποτέλεσμα ο νέος μηχανισμός να κινδυνεύει να καταλήξει σε εργαλείο «μαζικής επιβράβευσης συστημικών κακοπληρωτών σε βάρος τελικά των συνεπών φορολογουμένων και δανειοληπτών που θα αποδειχθούν για άλλη μια φορά τα «συνήθη κορόιδα»²⁰. Ταυτόχρονα, από την ίδια την ανάγκη που ένας «εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης» καλείται να καλύψει, δηλαδή την εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων μεταξύ οφειλέτη και δανειστή, δεν είναι εύκολα κατανοητή η δόμησή του στη βάση υποχρεωτικών κανόνων.

Ως προς τη διαδικασία υποβολής της αίτησης για υπαγωγή του οφειλέτη στην ρύθμιση, **προβλέπεται ένα αρκετά «βαρύ» και γραφειοκρατικό σχήμα** τόσο για τους οφειλέτες όσο και για τους πιστωτές στους οποίους πέφτει όλο το βάρος απόδειξης του ύψους της απαίτησης.

Το περιεχόμενο της αίτησης, τα συνοδευτικά αυτής έγγραφα και η διαδικασία που έπεται της υποβολής της είναι περίπλοκα και επαχθή για τα μέρη, με αυξημένες υποχρεώσεις και ευθύνες αυτών και μάλιστα, χωρίς να φαίνεται να επικουρούνται στο ελάχιστο από το συντονιστή. Τα δικαιολογητικά θα έπρεπε να αναζητούνται υπηρεσιακά από τον συντονιστή από taxis, Γ.Ε.ΜΗ, Πρωτοδικεία και λοιπές δημόσιες αρχές.

Και, ενώ στον πυρήνα του νόμου βρίσκεται η διαδικασία «έξω» από το δικαστήριο, απαντάται το παράδοξο, κατά το πέρας αυτής να προβλέπεται η επικύρωση της συμφωνίας πιστωτών/ οφειλετών από το δικαστήριο. Άρα, εύλογα διερωτάται κανείς, για ποια επιτάχυνση της διαδικασίας και ελάφρυνση των δικαστηρίων μιλάμε;

Ειδικότερα, ως προς τη διαδικασία, ο συντονιστής καλεί τα μέρη να προσκομίσουν έγγραφα από τα οποία προκύπτει το ακριβές ύψος της απαίτησης του πιστωτή και, εάν ο ακριβής προσδιορισμός δεν είναι εφικτός, πραγματοποιείται συνυπολογισμός των ποσών της απαρτίας ή πλειοψηφίας των πιστωτών μόνο στη βάση του μη αμφισβητούμενου μέρους του ποσού. Ο υπολογισμός του μη αμφισβητούμενου ποσού μπορεί να λάβει χώρα μέχρι το πέρας της εξωδικαστικής διαδικασίας, με την επιφύλαξη διαφορετικού προσδιορισμού της απαίτησης από τον εμπειρογνώμονα στον οποίο μπορεί να ανατεθεί και η επαλήθευση των αμφισβητούμενων απαιτήσεων.

Με πρόσφατες προσθήκες στο νόμο²¹ δόθηκαν οι απαραίτητες διευκρινίσεις σχετικά με την αντιμετώπιση τυχόν διαφωνιών αναφορικά με το ύψος του δηλωθέντος από τον οφειλέτη και του βεβαιωθέντος από τον πιστωτή ποσού.

Ειδικότερα, ορίστηκε ότι η τύχη των απαιτήσεων των πιστωτών που εξακολουθούν να αμφισβητούν το ποσό της απαίτησης, μπορεί να καθοριστεί μέσω της δικαστικής επιδίωξης της είσπραξης του αμφισβητούμενου ποσού, υπό την επιφύλαξη των όρων της σύμβασης αναδιάρθρωσης οφειλών. Στην πράξη, εάν με όρο της σύμβασης αναδιάρθρωσης αποφασίστηκε ο αριθμός των καταβαλλόμενων από τον οφειλέτη δόσεων, τότε ο αριθμός των δόσεων καταβολής του μεταγενέστερα αναγνωρισθέντος ποσού πρέπει να είναι ίδιος.

²⁰ [Special Report ΣΕΒ «Εξωδικαστική ρύθμιση επιχειρηματικών οφειλών: δίκαιη και πραγματική λύση στα «κόκκινα δάνεια» ή συγχωροχάρτι σε μπαταχτοήδες»](#)

²¹ Όπως το άρ. 8 παρ. 2 εδ. 3 του ν. 4469/2017 «περί εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων» τροποποιήθηκε με το άρ. 46 του ν. 4472/2017 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις»

Περαιτέρω, και αναφορικά με τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές, στην περίπτωση που αμφισβητούν τον προσδιορισμό του ποσού της απαίτησής τους από τον οφειλέτη, το συντονιστή ή τον εμπειρογνώμονα και συγχρόνως, το αμφισβητούμενο μέρος της απαίτησης αντιστοιχεί σε ποσοστό απαιτήσεων ικανό να ανατρέψει τη σύναψη της σύμβασης αναδιάρθρωσης και συγχρόνως υπάρχει βασιμότητα της αξίωσης του πιστωτή, συντρέχει λόγος για την έκδοση απορριπτικής απόφασης του δικαστηρίου.

Ακόμη, αναφορικά με τον αριθμό των συντονιστών που εγγράφονται στο σχετικό μητρώο, παρατηρείται στο νόμο ένας ανατιολόγητος αριθμητικός περιορισμός και μάλιστα, ο αριθμός μειώνεται ανάλογα με την εκάστοτε Περιφέρεια. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα τον διαμοιρασμό των υποθέσεων και, συνακόλουθα και των αμοιβών, σε λίγους, με άμεση συνέπεια τη δημιουργία ενός «κλειστού επαγγέλματος» και τον εφησυχασμό των εγγεγραμμένων συντονιστών οι οποίοι θα στερηθούν του όποιου κινήτρου να ολοκληρώνουν γρήγορα και αποτελεσματικά τις διαδικασίες, καθώς θα λείπει το όποιο στοιχείο ανταγωνισμού.

Αναφορικά με τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας καταχώρισης και επαλήθευσης των στοιχείων φαίνεται ότι η ΕΓΔΙΧ παρακολουθεί την εξέλιξη του συστήματος τηρώντας στατιστικά αρχεία, παρότι η σχετική υποχρέωση δεν έχει θεσμοθετηθεί. Η ενεργή παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του νέου νόμου, ώστε οι όποιες βελτιωτικές παρεμβάσεις να είναι στοχευμένες και επιτυχημένες, αλλά και η αναβάθμιση της λειτουργικότητας της εφαρμογής, ώστε να επιτυγχάνεται πλήρης αυτοματοποίηση των διαδικασιών επαλήθευσης του ποσού των οφειλών, κρίνονται επιβεβλημένες.

Όπως θα αναλυθεί κατωτέρω, είναι εφικτή η περαιτέρω βελτίωση του νόμου με την υιοθέτηση συγκεκριμένων προτάσεων και λύσεων οι οποίες θα μπορούσαν να θωρακίσουν τη διαδικασία με όπλα όπως ευελιξία, ταχύτητα, ολοκληρωμένος έλεγχος νομιμότητας και πληρότητας των υποβληθέντων στοιχείων και ξεκάθαρη αντιμετώπιση των πλείστον φορολογικών ζητημάτων που παραμένουν αρρυθμιστα.

2.2.2 Προ- πτωχευτική διαδικασία

Ένα εκ των δομικών χαρακτηριστικών του πτωχευτικού δικαίου είναι η ενσωμάτωση σε αυτό διατάξεων οι οποίες περιγράφουν την «προπτωχευτική» διαδικασία βάσει της οποίας παρέχεται **η δυνατότητα στον οφειλέτη να συνάψει μια συμφωνία με τους πιστωτές, αποσκοπώντας στην εξυγίανση της επιχείρησής του και την αποφυγή της διαδικασίας πτώχευσης.**

Με δεδομένη την αντιμετώπιση του κοινωνικού και οικονομικού συνόλου απέναντι στον πτωχευμένο επιχειρηματία, τον οποίο συνοδεύει το «στίγμα» της πτώχευσης, εύλογα τίθεται ο προβληματισμός, κατά πόσο είναι σκόπιμο να παραμένουν εντός της δομής της πτωχευτικής διαδικασίας, διατάξεις «προπτωχευτικές», ή ακόμα και «εξωπτωχευτικές» αφού στην περίπτωση μιας θετικής έκβασής τους, μπορούν να οδηγήσουν σε επιτυχημένη διάσωση της επιχείρησης.

Εύλογο αντεπιχείρημα στον προβληματισμό αυτό, είναι ότι μια κατάσταση οικονομικής αφερεγγυότητας μπορεί εύκολα να εξελιχθεί σε κατάσταση μόνιμης παύσης πληρωμών. Το ζήτημα ωστόσο παραμένει, καθώς οι, συγκριτικά με τον συνολικό αριθμό των πτωχεύσεων,

λίγες περιπτώσεις επιχειρήσεων που τελικά διασώθηκαν μέσω των προπτωχευτικών διαδικασιών και απέφυγαν την πτώχευση, είναι σημαντικές από πλευράς των οικονομικών μεγεθών που διακυβούνταν. Ενδεικτικά, πρέπει να αναφερθεί ότι στο Πρωτοδικείο Αθήνας το έτος 2016 υπήρχαν μόλις 7 προπτωχευτικής φύσης διαδικασίες, εκ των οποίων ωστόσο μία ήταν η υπόθεση Μαρινόπουλου, το μέγεθος των οικονομικών προεκτάσεων της οποίας για την αγορά, τους πιστωτές, το Δημόσιο και τους καταναλωτές είναι αδιαμφισβήτητα τεράστιο.

Στο παρελθόν, η δυνατότητα αυτή για διάσωση της επιχείρησης μέσω του προπτωχευτικού πλαισίου, παρεχόταν μέσω της διαδικασίας «συνδιαλλαγής», θεσμός ο οποίος εισήχθη με το πρώτο κείμενο του ν. 3588/2007 περί πτωχευτικού κώδικα και προέβλεπε την υπαγωγή σε αυτόν, κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου με ικανότητα πτώχευσης, αλλά χωρίς να βρίσκεται σε κατάσταση παύσης πληρωμών, και με αποδεδειγμένη παρούσα ή προβλέψιμη οικονομική αδυναμία. Η διαδικασία αφορούσε τις επιχειρήσεις που δεν είχαν φτάσει σε στάδιο παύσης πληρωμών και αποτελούσε ουσιαστικά ένα «εξω-πτωχευτικό» πλαίσιο, διαχωρίζοντας τις βιώσιμες επιχειρήσεις από εκείνες που αδυνατούσαν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους κατά τρόπο γενικό και μόνιμο και οι οποίες είχαν μόνο την διέξοδο της υπαγωγής στο προπτωχευτικό ή πτωχευτικό στάδιο.

Για όσες επιχειρήσεις υπήρχε πραγματική δυνατότητα ικανοποίησης των πιστωτών τους μέσω συμφωνίας με αυτούς και πρότασης λύσεων για την άρση των οικονομικών δυσκολιών τους, η διάταξη αποτελούσε μια ουσιαστική δυνατότητα διατήρησης των θέσεων εργασίας και αποτροπή της περιέλευσης τους σε κατάσταση παύσης πληρωμών.

Ο θεσμός, αν και αρκετά παρόμοιος με τον αντίστοιχο γαλλικό της συνδιαλλαγής (conciliation), απέτυχε να έχει την ίδια αναγνώριση από οφειλέτες και δανειστές ως προς την λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητά του.

Βασική του αδυναμία και ένας από τους λόγους κατάργησής του 4 χρόνια μετά την θέσπισή του, ήταν ότι η συναφθείσα συμφωνία με τους πιστωτές, δεν δέσμευε το σύνολο αυτών αλλά μόνο τους συμβεβλημένους. Απόρροια της έλλειψης δεσμευτικότητας ήταν η ανάγκη για εξεύρεση τρόπου προστασίας του οφειλέτη από ενέργειες αναγκαστικής ικανοποίησης των απαιτήσεων των μη συμβεβλημένων πιστωτών καθώς σε αντίθετη περίπτωση, οι πράξεις αυτές σε βάρος του θα μπορούσαν να τον οδηγήσουν στην αποστέρηση των απαραίτητων πόρων για την τήρηση της συμφωνίας του με τους συμβαλλόμενους πιστωτές.

Καθώς λοιπόν, εύλογα δινόταν η δυνατότητα για αναστολή των διώξεων των πιστωτών για ορισμένο χρονικό διάστημα, παρατηρήθηκε η καταστρατήγηση των ευνοϊκών του αυτών διατάξεων από κακόπιστους και, επί της ουσίας, «πτωχευμένους» οφειλέτες, με αποτέλεσμα να καταλήξει σε έναν μηχανισμό αναστολής πληρωμών, παρά σε ένα εργαλείο ουσιαστικής βελτίωσης της οικονομικής θέσης βιώσιμων επιχειρήσεων. Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά: από τη θέση σε ισχύ της διαδικασίας συνδιαλλαγής μέχρι την αντικατάστασή της υποβλήθηκαν 374 αιτήσεις, εκ των οποίων, αν και έγιναν δεκτές 228, μόνον 48 προχώρησαν στη φάση της επικύρωσης και μόνον 26 από αυτές τις συμφωνίες επικυρώθηκαν²².

Η συνδιαλλαγή, έδωσε τη θέση της το 2011 με τον ν. 4013/ 2011, στην «εξυγίανση», μια συλλογική προπτωχευτική διαδικασία, που αποσκοπεί στην αποφυγή της πτώχευσης όπως

²² Αυγητίδης Δ., Διαδικασία εξυγίανσης: Μια προσωρινή αποτίμηση, ΔΕΕ 2014

χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου και στη διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της επιχείρησης με την επικύρωση της συμφωνίας, χωρίς να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών.

Στη διαδικασία δύναται να υπαχθεί κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πτωχευτική ικανότητα και το οποίο βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του κατά τρόπο γενικό ή κάθε πρόσωπο για το οποίο, σύμφωνα με την κρίση του Δικαστηρίου, υφίσταται πιθανότητα αφερεγγυότητας.

Βασική παρατήρηση αναφορικά με τις προϋποθέσεις υπαγωγής, είναι ότι πλέον στην εξυγίανση μπορούν να ενταχθούν και επιχειρήσεις που έχουν περιέλθει σε παύση πληρωμών. Συνεπώς, εφόσον η ουσία της ρύθμισης είναι η θεσμοθέτηση «προπτωχευτικών» διαδικασιών για τις περιπτώσεις επιχειρήσεων που «προληπτικά» επιθυμούν να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα αφερεγγυότητας σε ένα στάδιο πριν την πτώχευση και την οριστική παύση πληρωμών, ο χαρακτήρας αυτός αποδυναμώνεται, από το γεγονός ότι ενδέχεται να έχει ήδη επέλθει η παύση πληρωμών.

Ο θεσμός της εξυγίανσης, αναμορφώθηκε επί τα βελτίω με το ν. 4072/2012 με την πρόβλεψη της δυνατότητας «άμεσης εξυγίανσης» μέσω της αίτησης για απευθείας επικύρωση ήδη συναφθείσας συμφωνίας εξυγίανσης «prepackaged plan» πριν από την αίτηση υπαγωγής της επιχείρησης στα σχετικά άρθρα 99 και επόμενα του πτωχευτικού κώδικα με «ακύρωση» των σταδίων διαπραγμάτευσης, σύναψης της συμφωνίας και επικύρωσης.

Η εναλλακτική της «άμεσης εξυγίανσης» σχεδόν αμέσως αποδείχθηκε επιτυχής, καθώς από τα στατιστικά στοιχεία του Πρωτοδικείου Αθηνών για το έτος 2013 προκύπτει ότι από τις 32 αιτήσεις για άμεση εξυγίανση, το ποσοστό επικύρωσης ανέρχεται στο 38%, έναντι του ποσοστού επικύρωσης των αιτήσεων που ακολούθησαν τη συνήθη οδό (0,5%) .

Έτσι, με την πρόσφατη τροποποίηση που εισήγαγε ο ν. 4446/2017 καταργείται η διαδικασία «ανοίγματος» και διατηρείται σε ισχύ μόνο η άμεση εξυγίανση, καθώς όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η αιτιολογική έκθεση του νόμου, επιβεβαιώνοντας τα στοιχεία των Πρωτοδικείων, «η διαδικασία ανοίγματος εξυγίανσης ελάχιστες φορές κατέληγε σε εν τοις πράγμασι επίτευξη συμφωνίας».

Μια ακόμα απλούστευση του νέου νόμου, επετεύχθη μέσω της πρόβλεψης για δυνατότητα μη συναινετικής συμφωνίας εξυγίανσης, στην περίπτωση που ο οφειλέτης βρίσκεται, κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, σε παύση πληρωμών. Έτσι, μετά την σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης από πλειοψηφία πιστωτών που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 60% των συνολικών απαιτήσεων, αυτή υποβάλλεται προς επικύρωση στο δικαστήριο μαζί με αίτηση πτώχευσης, χωρίς τη σύμπραξη του οφειλέτη αλλά από οποιονδήποτε από τους συμβαλλόμενους πιστωτές, παρά την ύπαρξη διαφωνούντων άλλων πιστωτών.

Σε αντίθεση με τη συνδιαλλαγή, η συμφωνία εξυγίανσης η οποία αναγορεύεται σε εκτελεστό τίτλο για τις αναλαμβανόμενες σε αυτήν υποχρεώσεις, δεσμεύει το σύνολο των πιστωτών για τις απαιτήσεις, που γεννήθηκαν μέχρι το άνοιγμα της διαδικασίας και η ικανοποίηση αυτών, συμβεβλημένων ή μη, γίνεται βάσει της συμφωνίας αυτής. Με τον τρόπο αυτό, παρέχεται ένα ισχυρό κίνητρο στον πιστωτή να συμμετάσχει στη διαμόρφωση της συμφωνίας.

Με την νέα διαδικασία, προβλέπονται πολλαπλές ασφαλιστικές δικλίδες απέναντι στις καταχρηστικές πρακτικές που απέτυχε να αποκλείσει η διαδικασία συνδιαλλαγής. Ειδικότερα, προβλέπεται ο υποχρεωτικός διορισμός εμπειρογνώμονα για τη βεβαίωση της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη και τη συνδρομή των προϋποθέσεων επικύρωσης της συμφωνίας, όπως και δυνητικά ο διορισμός ειδικού εντολοδόχου για την διενέργεια συγκεκριμένων πράξεων διαχείρισης.

Παράλληλα, για την λήψη προληπτικών μέτρων για τον περιορισμό της εκτέλεσης ορισμένων πράξεων όπως η εκποίηση ακινήτων και εξοπλισμού, απαιτείται η έγγραφη επιστολή συναίνεσης πιστωτών εκπροσωπούμενων το 20% των οφειλών ώστε να διαπιστώνεται η διαφαινόμενη συναίνεσή τους και οι προοπτικές επιτυχίας της διαδικασίας και να μην ασκείται παρελκυστικά η σχετική δυνατότητα από οφειλέτες που δεν έχουν πιθανότητες για επίτευξη συμφωνίας.

Τέλος, προβλέπεται ως λόγος για την μη επικύρωση ή την ακυρότητα της συμφωνίας η εκ των υστέρων ύπαρξη δόλου, ειδικά λόγω απόκρυψης ενεργητικού ή διόγκωσης παθητικού.

Αναφορικά με τις οφειλές που δύνανται να υπαχθούν στη ρύθμιση της εξυγιαντικής διαδικασίας, σύμφωνα με νομολογία του Αρείου Πάγου, αυτές απορρέουν από απαιτήσεις που υφίστανται σε βάρος της επιχείρησης κατά το χρόνο του ανοίγματος της διαδικασίας εξυγίανσης ενώ, δεν καταλαμβάνονται απαιτήσεις που γεννώνται κατά τη διάρκεια της ειδικής εκκαθάρισης και για τις ανάγκες αυτής.

Το ίδιο ισχύει και για τις απαιτήσεις εργαζομένων της επιχείρησης, οι οποίοι, μετά το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και παρά την αυτοδίκαιη λύση των συμβάσεων εργασίας, συνεχίζουν, πραγματικά, να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για τις ανάγκες της ειδικής εκκαθάρισης.

Ωστόσο, το νέο άρθρο 99 διατηρεί κάποιες αδυναμίες καθώς δεν προβλέπεται η απαγόρευση νεότερης διαδικασίας εξυγίανσης για τον ίδιο οφειλέτη αν δεν έχει παρέλθει τριετία από την επικύρωση προηγούμενης συμφωνίας εξυγίανσης. Αυτό, κατά τον ΔΣΑ, «συνεπάγεται την παροχή δυνατότητας καταχρηστικής χρησιμοποίησης των διατάξεων του άρθρου αυτού από φορείς που δεν είναι βιώσιμοι και χρησιμοποιούν διαδοχικά τις εκάστοτε από τον νόμο προβλεπόμενες διαδικασίες, με σκοπό την αποφυγή πληρωμής των υποχρεώσεών τους.»²³

²³ Όπως προκύπτει από τις [παρατηρήσεις του ΔΣΑ στο σχέδιο νόμου](#) «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη - Παράβολα κ.α»

2.3. Η Πτώχευση

Στις επόμενες ενότητες ακολουθεί η αποτύπωση των βασικών εννοιών, των προϋποθέσεων υπαγωγής και των προβλεπόμενων διαδικασιών του πτωχευτικού πλαισίου καθώς και των ενόμων συνεπειών της πτώχευσης. Η ανάλυση βασίζεται στην ισχύουσα νομοθεσία και την κρατούσα νομολογία και στοχεύει στην ανάδειξη των σημαντικότερων σημείων του Πτωχευτικού Κώδικα και στη διερεύνηση σχηματισμού βελτιωτικών προτάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην καλύτερη λειτουργία του όλου πλαισίου.

2.3.1 Πεδίο εφαρμογής, προϋποθέσεις υπαγωγής και έννομες συνέπειες

Μέχρι και σήμερα, το πτωχευτικό δίκαιο στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από ένα δίπτυχο: από τη μια περιορισμένη εμπιστοσύνη προς τον ιδιωτικό τομέα και αντίστοιχη αφαίρεση της ελευθερίας του για δράση, και από την άλλη, ανάληψη δράσης από τη δημόσια διοίκηση, με αυξημένη εμπλοκή της.

Αν και το κίνητρο εμπλοκής του κράτους είναι η διασφάλιση της αντικειμενικότητας των διαδικασιών, που με σαφήνεια περιγράφονται ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια αυθαιρεσίας από τους ιδιώτες, πολλές φορές η πολυπλοκότητα και βραδύτητα των διαδικασιών αυτών οδηγούν τελικά σε αντίθετα, από το επιθυμητό, αποτελέσματα.

Ακριβώς αυτό έχει συμβεί στην περίπτωση του Ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, και δεν έχει αντιμετωπιστεί επιτυχώς παρόλες τις πρωτοβουλίες που έχουν μέχρι σήμερα αναληφθεί, καθώς αυτές τείνουν να περιορίζονται σε επιμέρους επεμβάσεις εντός του πλαισίου αυτού, και δεν τολμούν μια ουσιαστική ανατροπή της βασικής δομής.

Για την κήρυξη της πτώχευσης απαιτείται η συνδρομή δύο ουσιαστικών προϋποθέσεων, δηλαδή: α) η πτωχευτική ικανότητα εκείνου του οποίου ζητείται η πτώχευση και β) είτε i) η παύση των πληρωμών, είτε ii) η επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης (όταν την κήρυξη της πτώχευσης ζητεί ο οφειλέτης), είτε iii) η πιθανότητα αφερεγγυότητας (όταν την κήρυξη της ζητεί ο οφειλέτης και συνυποβάλει πρόταση σχεδίου αναδιοργάνωσης συγχρόνως με την αίτηση της πτώχευσης).

Πτωχευτική ικανότητα έχουν τα πρόσωπα που έχουν την εμπορική ιδιότητα. Οι προϋποθέσεις κτήσης της εμπορικής ιδιότητας διαμορφώνονται κατά διαφορετικό τρόπο για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα. Ειδικά για τα φυσικά πρόσωπα, στα οποία περιλαμβάνονται και οι ατομικές επιχειρήσεις, το τεκμήριο κτήσης της εμπορικής ιδιότητας εφαρμόζεται κυρίως σύμφωνα με το υποκειμενικό σύστημα, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 1 του Εμπορικού Νόμου και της νομολογίας του ΝΣΚ, δηλαδή όταν τα πρόσωπα ενεργούν, κατά σύνηθες επάγγελμα, εμπορικές πράξεις και, ασκούν «ρισκοκίνδυνη διαμεσολάβηση με σκοπό το κέρδος».

Οι ανωτέρω προϋποθέσεις εφαρμόζονται και για τους ελεύθερους επαγγελματίες, ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια ως άνω γνωμοδότηση του ΝΣΚ, ακόμα και αν κατά την άσκηση του ελευθέρου επαγγέλματος έχουν διενεργηθεί εμπορικές πράξεις, «αυτές δεν προσδίδουν σε αυτόν που τις διενεργεί, την εμπορική ιδιότητα, αφού εν προκειμένω, το κύριο στοιχείο των πράξεων αυτών είναι η προσωπική εργασία, το δε κέρδος αποτελεί αμοιβή σωματικής καταπόνησης».

Η εξεύρεση ενός «χρυσού κανόνα» διαπίστωσης της συνδρομής των προϋποθέσεων για την κτήση της εμπορικής ιδιότητας από ένα φυσικό πρόσωπο ή μια ατομική επιχείρηση καθίσταται αδύνατη, αφού το ίδιο το ΝΣΚ έχει αποφανθεί ότι «η κτήση της εμπορικής ιδιότητας συνιστά πραγματικό γεγονός, κατά το ουσιαστικό κριτήριο, το οποίο χρήζει ανάλογης απόδειξης. Η άσκηση εμπορίας είναι επίσης πραγματικό, κατά βάση, γεγονός, που προϋποθέτει προηγούμενη έρευνα των επαγγελματικών συνθηκών. Συνεπώς, η κρίση εάν κάποιος πρόσωπο έχει την εμπορική ιδιότητα, δύναται να εξαχθεί μόνο μετά από περιπτωσιολογική εξέταση της υπ' αυτού ασκούμενης επαγγελματικής δραστηριότητας, ως και των συνθηκών άσκησης αυτής» .

Για **τα νομικά πρόσωπα** αντίθετα, δηλαδή για όλες τις νομικές μορφές εταιρειών, είτε προσωπικές (Ο.Ε., Ε.Ε.) είτε κεφαλαιουχικές (Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε), σύμφωνα με τον ν. 3419/2005 περί Γενικού Εμπορικού Μητρώου εφαρμόζεται το αντικειμενικό σύστημα και, **κρίσιμο στοιχείο για την κτήση της εμπορικής ιδιότητας είναι η ίδια η φύση του νομικού προσώπου ως τέτοιο, ανεξαρτήτως της δραστηριότητας του**. Ιδιαίτερα για τις ανώνυμες εταιρείες, το αντικειμενικό κριτήριο της νομικής μορφής εισήχθη ήδη με το άρθρο 1 του Ν. 2190/1920 «περί ανωνύμων εταιριών», κατά το οποίο **η ανώνυμη εταιρία έχει εμπορική ιδιότητα ακόμη και αν ο σκοπός αυτής δεν είναι εμπορική επιχείρηση**.

Συνέπεια της εφαρμογής του αντικειμενικού κριτηρίου είναι η αυτόματη κτήση της πτωχευτικής ικανότητας από όλα τα νομικά πρόσωπα, ανεξαρτήτως της δραστηριότητας αυτών.

Όπως φαίνεται από τα ανωτέρω, οι προϋποθέσεις υπαγωγής στις διατάξεις του Πτωχευτικού Κώδικα έρχονται σε αντιδιαστολή με τον ν. 3869/2010 («Νόμο Κατσέλη» για τα φυσικά πρόσωπα) για την υπαγωγή στον οποίο απαιτείται ο αιτών να είναι φυσικό πρόσωπο χωρίς πτωχευτική ικανότητα και να έχει περιέλθει χωρίς δόλο σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών του προς τρίτους.

Ως «παύση πληρωμών» νοείται ο κλονισμός της εμπορικής πίστης του εμπόρου που επήλθε από τη μη πληρωμή των ληξιπρόθεσμων εμπορικών του χρεών²⁴ . Δηλαδή, των εκκαθαρισμένων και άμεσα απαιτητών εμπορικών του χρεών, η οποία, (μη πληρωμή), προδίδει μόνιμη πραγματική αδυναμία για τη συνέχιση της εμπορίας του και μπορεί να συναχθεί, κατά τις περιστάσεις, και από τη μη πληρωμή ενός μόνον, εμπορικού χρέους, εφόσον, λόγω της σημασίας του ή του χαρακτήρα του, εμφανίζει στοιχεία της μονιμότητας και της γενικότητας²⁵.

Η παύση πληρωμών πρέπει να σημειωθεί ότι δεν συνιστά ταυτίζεται με την μόνιμη και γενική αδυναμία πληρωμής, αλλά είναι ένα σύμπτωμα αυτής της αδυναμίας η οποία, όπως αναφέρθηκε, συνιστά αντικειμενική προϋπόθεση της κήρυξης σε πτώχευση.

Η αδυναμία πληρωμών δεν αίρεται από την κατ' αρέσκεια του οφειλέτη μερική πληρωμή ορισμένων οφειλών και η γενικότητα και μονιμότητα δεν εξαρτώνται από την ενδιάθετη

²⁴ Βλ. άρθρο 3 παρ.1 ν.3688/ 2017, Εφ.Αθ 4514/2010, Εφ.Λαρ 726/2008, Π.Πρ.Αθ 744/2008

²⁵ Βλ. σχετικά απόφ. 12/2014 Εφ. Λάρισας

κατάστασή του, αλλά αρκεί το αντικειμενικά διαπιστώσιμο και διαγνώσιμο, από τους τρίτους, γεγονός της παύσης πληρωμών και γενικής και μόνιμης αδυναμίας.

Η παύση των πληρωμών πρέπει να υφίσταται κατά το χρόνο που κηρύσσεται η πτώχευση²⁶. Ως τέτοιος χρόνος πρέπει να θεωρείται αυτός της συζήτησης στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, σε κάθε δε περίπτωση, ο χρόνος της δημοσίευσης της πρωτόδικης απόφασης. Σημειώνεται ότι η, κατ' αρέσκεια του οφειλέτη εμπόρου, πληρωμή μερικών μόνο χρεών του, δεν εμποδίζει την πτώχευση του, διότι τούτο αντίκειται σε έναν από τους σκοπούς της πτώχευσης, που είναι η σύμμετρη και ίση ικανοποίηση των δανειστών του.

Ως «επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης» νοείται, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, «η πρόβλεψη ότι αυτός (ο οφειλέτης) δε θα έχει τα μέσα ρευστότητας να αντιμετωπίσει τις κατ' αυτού απαιτήσεις όταν καταστούν ληξιπρόθεσμες». Ο λόγος για τη συμπερίληψη της επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης στις προϋποθέσεις για την έναρξη της πτωχευτικής διαδικασίας ήταν η δυνατότητα υπαγωγής στη διαδικασία, επιχειρήσεων που θα μπορούσαν δυνητικά να διασωθούν και οι οποίες θα είχαν διατηρήσει ένα μέρος της περιουσίας τους. Συνεπώς, δεν μιλάμε μόνο για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις αλλά και για απαιτήσεις που θα καταστούν ληξιπρόθεσμες στο μέλλον και στο πλαίσιο της υποκειμενικότητας που μια τέτοια πρόβλεψη συνεπάγεται. Ο όρος επομένως, ομοιάζει με την μόνιμη και γενική αδυναμία αλλά ο ν.3588/2007 που την εισήγαγε, διευρύνει το πεδίο εφαρμογής, δεδομένου ότι συμπεριλαμβάνει και τον οφειλέτη ο οποίος δε θα έχει τα μέσα ρευστότητας όταν οι υποχρεώσεις καταστούν ληξιπρόθεσμες.

Τα κίνητρα για την κατάθεση από την πλευρά του οφειλέτη για αίτηση, στη βάση της επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης» είναι από τη μια η δυνατότητα να του επιτραπεί η διοίκηση της περιουσίας του και από την άλλη, το σχετικά πιθανό ενδεχόμενο της κήρυξης του ως «συγγνωστού», απαλλασσόμενου στο τέλος της διαδικασίας, από το υπόλοιπο των απαιτήσεων των πιστωτών που δεν ικανοποιήθηκε από την πτωχευτική περιουσία.

Τέλος, η νεοεισαχθείσα με το ν.4446/ 2017 «πιθανότητα αφερεγγυότητας» ως τελευταία στη σειρά αναφοράς των εναλλακτικών προϋποθέσεων για την υποβολή αίτησης κήρυξης σε πτώχευση, έχει μάλλον προκαλέσει αβεβαιότητα στην αγορά καθώς, σε κάθε περίπτωση, η έννοια της «αφερεγγυότητας» συνεπάγεται την μη εκπλήρωση υποχρεώσεων, ταυτιζόμενη σε κάθε περίπτωση με την ίδια την πτώχευση. Για το παραδεκτό της αίτησης, αυτήν πρέπει να την υποβάλει αποκλειστικά ο οφειλέτης, μαζί με σχέδιο αναδιοργάνωσης επομένως, αντιλαμβανόμεστε ότι απαιτείται να συντρέχει ως ενδεχόμενη η διάσωση της επιχείρησης. Σε περίπτωση που το σχέδιο αναδιοργάνωσης δεν επικυρωθεί από το δικαστήριο, ο οφειλέτης πιθανότατα θα οδηγηθεί στην διαδικασία της πτώχευσης.

Όπως τόνισε στον επίσημο σχολιασμό του ο ΔΣΑ κατά το χρόνο της επεξεργασίας του νομοσχεδίου στην Βουλή, είναι ασαφής ο λόγος για τον οποίο στην περίπτωση της πιθανότητας αφερεγγυότητας η σχετική αίτηση πτώχευσης του οφειλέτη πρέπει να συνοδεύεται σχέδιο αναδιοργάνωσης, ενώ στην περίπτωση της επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης κάτι τέτοιο δεν απαιτείται.

Για την διαπίστωση της ύπαρξης ενός εκ των τριών περιπτώσεων αφερεγγυότητας, το ελληνικό δίκαιο δεν έχει θεσπίσει συγκεκριμένα αντικειμενικά κριτήρια ή μεθόδους όπως

²⁶ Βλ. σχετικά απόφ. 146/2017 Ειρ. Πατρών

ενδεικτικά συμβαίνει στην περίπτωση του αγγλικού δικαίου το οποίο προβλέπει το cash flow test και το balance sheet test. Κατά συνέπεια, ο Έλληνας δικαστής αφήνεται ελεύθερος μεν, αλλά χωρίς μια απαραίτητη καθοδήγηση δε, να κάνει χρήση κάθε δυνατού μέσου για την εξακρίβωση της κατά περίπτωση πλήρωσης των προϋποθέσεων.

Ως προς τις συνέπειες της κήρυξης σε πτώχευση, κατά το άρθρο 17 παρ. 1 του Πτωχευτικού Κώδικα, με την έκδοση της σχετικής απόφασης, ο οφειλέτης στερείται αυτόματα της διοίκησης της περιουσίας, η οποία περιέρχεται στον σύνδικο. Καθίσταται συνεπώς σαφές ότι, μια εκ των βασικότερων συνεπειών της κήρυξης του οφειλέτη σε πτώχευση, είναι η απώλεια της εξουσίας διάθεσης της επιχείρησής του και η ανάθεση της διαχείρισής της στον σύνδικο της πτώχευσης ο οποίος μεριμνά για την ικανοποίηση των δανειστών από την πτωχευτική περιουσία, ανάλογα με την σειρά κατάταξής τους, τα ειδικότερα προνόμια αυτών, ή τις εμπράγματα ή άλλες εξασφαλίσεις τους.

Άλλο ένα αποτέλεσμα της κήρυξης σε πτώχευση είναι η παύση των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη. Πρακτικά, ο πιστωτής στερείται της δυνατότητας να προβεί σε πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση της απαίτησής του, καθώς ακόμα και η έκδοση διαταγής πληρωμής εναντίον του πτωχού καθίσταται άκυρη με την άσκηση ανακοπής κατά αυτής. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της προστασίας αυτής, είναι η έκδοση της απόφασης για την κήρυξη της πτώχευσης πριν την έκδοση της διαταγής πληρωμής, η οποία θα κοινοποιηθεί στον σύνδικο της πτώχευσης, προς γνώση του και όχι για επιταγή προς εκτέλεση. Το σύστημα της περάτωσης της πτώχευσης είναι δυαδικό καθώς προβλέπει είτε την εκκαθάριση είτε τη διάσωσή της, μέσα από την υποβολή σχεδίου αναδιοργάνωσης. Και, ενώ η αναδιοργάνωση φαίνεται να παρέχει σε, θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο, μια ευκαιρία για διάσωση κατά την έννοια του θεσμού του «reorganization» του αμερικάνικου πτωχευτικού κώδικα, εντούτοις, ο θεσμός αυτός στην πράξη δεν έχει ευδοκιμήσει καθώς, από τα στατιστικά στοιχεία των Πρωτοδικείων προκύπτει ότι ελάχιστα σχέδια αναδιοργάνωσης συμφωνούνται. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στο Πρωτοδικείο Αθηνών από τα συνολικά 11 σχέδια αναδιοργάνωσης που προεγκρίθηκαν το 2013, μόνον ένα κατέληξε να επικυρωθεί.

Ενδεχομένως, το στίγμα της πτώχευσης που συνοδεύει την επιχείρηση συνδέοντάς την με τη λύση της σε συνδυασμό με την τοποθέτηση της «αναδιοργάνωσης» εντός του πτωχευτικού πλαισίου, να είναι ένας από τους λόγους που οι προσπάθειες για αναδιοργάνωση τελικά αποτυγχάνουν. Στα μάτια των πιστωτών και πελατών της, μια επιχείρηση που ήδη έχει πτωχεύσει, δεν έχει καμία ελπίδα να ανακάμψει.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, λόγοι απόρριψης του σχεδίου αναδιοργάνωσης μπορεί να είναι η προκλητική εύννοια σε πιστωτή, η απόκρυψη περιουσίας του οφειλέτη, η αναγνώριση μη πραγματικών απαιτήσεων, η εξαγορά ψήφων, οι μονομερείς ευνοϊκές παράπλευρες συμφωνίες υπέρ συγκεκριμένων πιστωτών.

Συνακόλουθα, ως προς τις ασφαλιστικές δικλίδες αποτροπής μιας τυχόν δόλιας κατάχρησης της διαδικασίας μέσω της ανακριβούς εμφάνισης στοιχείων, οι υφιστάμενες διαδικασίες προβλέπουν τον ορισμό συνδίκου ο οποίος επαληθεύει τα στοιχεία με βάση βιβλία και αποδεικτικά στοιχεία, και κάνει αποδεκτές ή όχι τις απαιτήσεις, και για τις οποίες συντάσσεται έκθεση.

Παράλληλα, στην περίπτωση της ειδικής διαχείρισης²⁷, προβλέπονται οι προδιαγραφές για τις απαιτήσεις που συγκαταλέγονται στους πιστωτές και αυτοί υπολογίζονται από λογιστή φοροτεχνικό ή ορκωτό λογιστή, που βεβαιώνει σε έκθεση του που επισυνάπτεται επί ποινή απαράδεκτου. Αντίστοιχοι μηχανισμοί εξάλλου υπάρχουν και στα πτωχευτικά δίκαια άλλων χωρών²⁸.

Ωστόσο, βασικό χαρακτηριστικό του συστήματος αποτελεί ο αποκλεισμός των πιστωτών από τη διοίκηση της διαδικασίας, η οποία ανατίθεται σε κρατικό λειτουργό ανεξάρτητα προϋποθέσεων, εμπειρίας και αντιστοιχίας αυτής με την πολυπλοκότητα της υπόθεσης καθώς και στην επιλογή του οποίου οι πιστωτές δεν έχουν συμβολή.

Ταυτόχρονα, σε σύγκριση με άλλα διεθνή συστήματα, παρατηρείται ένας σχετικός περιορισμός της ικανότητας των δανειστών να διευθύνουν τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων, ψηφίζοντας για παράδειγμα επί σχετικών προτάσεων αγοράς τους, αλλά και η αδυναμία τους να επιλέξουν μέσω ψηφοφορίας το πρόσωπο που θα διαχειριστεί τη διαδικασία. Το τελευταίο χαρακτηριστικό όμως ενδεχομένως να έχει στην πράξη μικρότερη σημασία από την, χωρίς προσεκτική επιλογή και έκφραση εμπιστοσύνης από τους πιστωτές, ως προς το πρόσωπο του συνδίκου, ειδικά σε μεγάλες και πολύπλοκες υποθέσεις.

Στο βαθμό που οι λειτουργοί αυτοί εκτίθενται σε λιγότερες ευθύνες από τους διοικητές των επιχειρήσεων και σίγουρα δεν έχουν ευθύνη εφόσον ακολουθούν όλα τα βήματα της δυνητικά χρονοβόρας διαδικασίας μέχρι την απόπειρα πώλησης μιας επιχείρησης ως σύνολο, αλλά αντίθετα μπορεί να κατηγορηθούν αν παρεκκλίνουν από αυτή τη διαδικασία, ταυτόχρονα με την πρόβλεψη για αποζημίωσή τους βάσει του χρόνου διάρκειας της διαδικασίας, το σχετικό πλαίσιο ενθαρρύνει την τυπολατρία εκ μέρους τους, καθώς αυτή δεν έχει κόστος για τους ίδιους, τους διασφαλίζει από πλευράς ευθυνών ενώ αντίθετα, τυχόν προσπάθειες επιτάχυνσης της διαδικασίας μπορεί να τους εκθέσουν σε νομικούς κινδύνους.

Έτσι, ουσιαστικά οι πιστωτές μιας επιχείρησης που οδεύει προς πτώχευση έχουν ένα ρόλο που περιορίζεται α) στη λήψη απόφασης για το αν η επιχείρηση που έχει υποβάλλει αίτηση πτώχευσης μπορεί καταρχήν να διατηρηθεί σε λειτουργία²⁹ και β) στην επαλήθευση του πίνακα πιστωτών³⁰.

Την ίδια ώρα οι αυξημένες ευθύνες των διοικητών μιας εταιρείας που οδεύει προς πτώχευση τους δίνει μεγάλο κίνητρο να αξιοποιήσουν την όποια ρευστότητα για εξόφληση των οφειλών προς το κράτος και μετά να παραδώσουν την εταιρεία στον, τυχαία επιλεγμένο, σύνδικο του οποίου τα κίνητρα είναι ισχυρά δομημένα και τον κατευθύνουν στην τυπολατρική εκτέλεση μιας μη λειτουργικής διαδικασίας.

Ήδη το προϋφιστάμενο νομικό καθεστώς στο άρθρο 98 του ν. 3885/2007 προέβλεπε την αστική ευθύνη των διοικητών των νομικών προσώπων για τη μη συνετή διοίκηση του νομικού προσώπου που έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση βλάβης στα συμφέροντα των καλόπιστων

²⁷ Στο άρθρο 68 του ν.4307/ 2014

²⁸ Όπως για παράδειγμα στην παρ. 1102 (4) του Αμερικάνικου Chapter 11 στην οποία δίνεται η ρητά δυνατότητα αλλαγής στην επιτροπή πιστωτών

²⁹ Βλ. άρ. 84 ν. 3588/ 2007

³⁰ Βλ. άρ. 93ν. 3588/ 2007

συναλλασσόμενων. Ως ενδείξεις της μη συνετής διοίκησης ο νόμος θεωρεί την παρέγκυση της πτώχευσης και την υπαίτια πρόκλησή της.

Η βάση θεμελίωσης της αστικής ευθύνης παραμένει, ωστόσο τροποποιούνται οι διατάξεις σχετικά με τον προσδιορισμό της έκτασης αυτής καθώς ο νόμος αναφέρεται πλέον στη ζημία της πτώχευσης ως αποτέλεσμα υπολογισμού και τεκμηρίωσης της ζημίας που προκαλείται στους πιστωτές.

Έτσι, στην μεν περίπτωση της παρέγκυσης της πτώχευσης, η ζημία συνίσταται πλέον στο ποσό κατά το οποίο μειώθηκε το πτωχευτικό μέρισμα - ενώ πριν ο νόμος αναφερόταν στη διαφορά της περιουσιακής κατάστασης των πιστωτών.

Στην υπαίτια πρόκληση της πτώχευσης ο νόμος αναφέρεται πλέον στο ποσό της ζημίας που προκλήθηκε στους εταιρικούς πιστωτές.

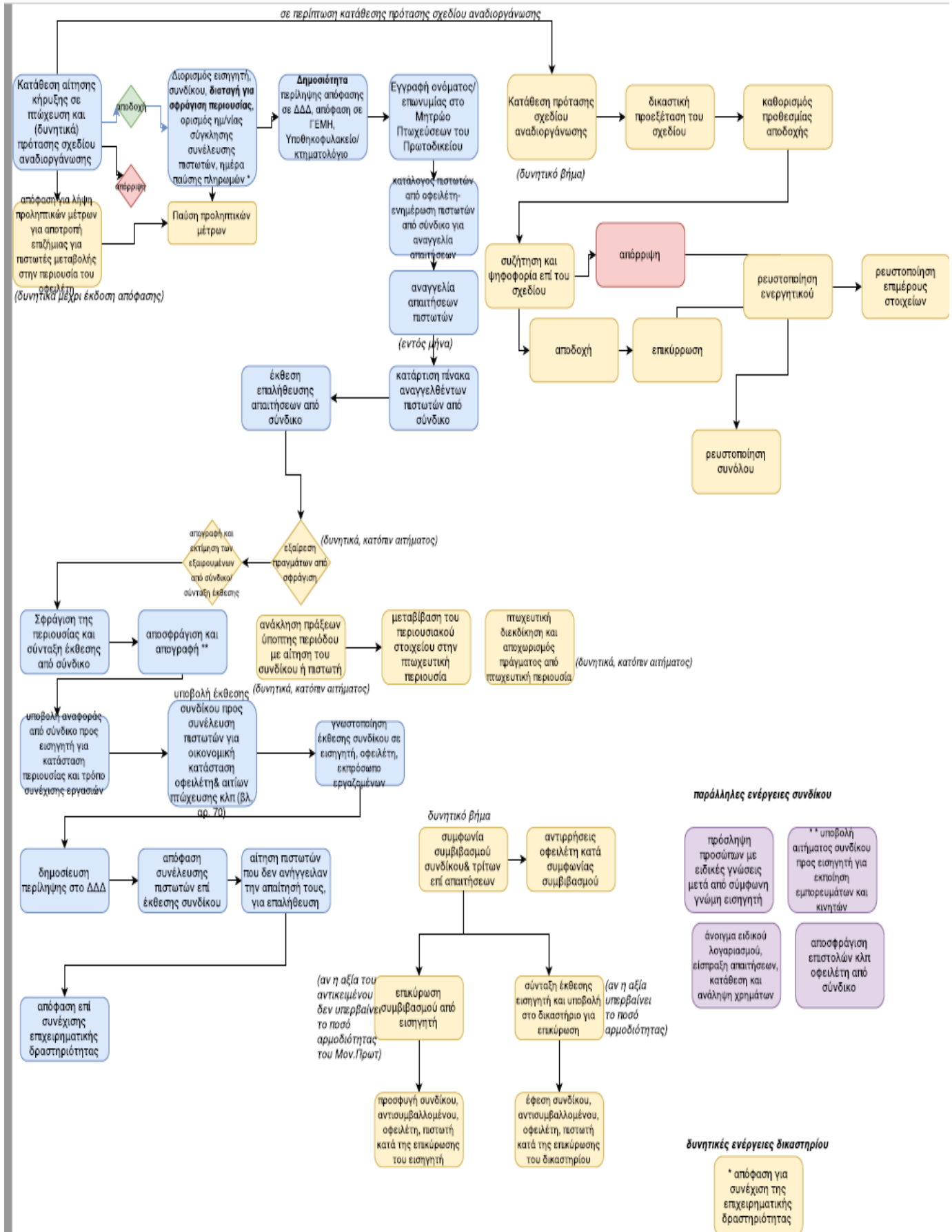
Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, το νομικό καθεστώς προέβλεπε μεν ρητά την περίπτωση κατά την οποία μέτοχοι ή εταίροι του νομικού προσώπου που δεν συνέπρατταν στη λήψη της προβλεπόμενης στη συμφωνία εξυγίανσης απόφασης, ωστόσο με το νέο πλαίσιο, επιταχύνεται η ταχύτερη υλοποίηση της απόφασης αυτής στις ανωτέρω περιπτώσεις.

Το πτωχευτικό δικαστήριο επομένως, πέραν της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, κρίνει και την τυχόν καταχρηστική άρνηση σύμπραξης – η οποία εκφράζεται είτε μέσω αποχής είτε μέσω διαφωνίας- των μετόχων, σχετικά με την εφαρμογή εξυγιαντικών μέτρων που θα έπρεπε να είχαν ήδη αποφασιστεί από το αρμόδιο όργανο της εταιρείας.

Στην παρακάτω σχηματική απεικόνιση αποτυπώνονται τα βήματα που ακολουθούνται βάσει των διατάξεων της προπρωχευτικής και πτωχευτικής διαδικασίας μετά και από τις πρόσφατες τροποποιήσεις του Πτωχευτικού Κώδικα.

Σημειώνεται ότι οι όποιες βελτιωτικές αλλαγές του νομικού πλαισίου έγιναν με το ν. 4446/2016 δεν καταλαμβάνουν τις υποθέσεις για τις οποίες έχει ήδη κατατεθεί αίτηση πτώχευσης, αλλά, όπως ρητά προβλέπεται στο άρθρο 182 αυτού, *«ο παρών κώδικας εφαρμόζεται επί των διαδικασιών που αρχίζουν μετά την έναρξη ισχύος του. Οι προϊσχύσασες διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν και να εφαρμόζονται επί των εκκρεμών διαδικασιών.»*

2.3.2 Σχηματική απεικόνιση διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα

2.3.3 Συγκριτικός πίνακας χρόνων ολοκλήρωσης βημάτων διαδικασίας πριν και μετά την τροποποίηση του Πτωχευτικού Κώδικα

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του αναμορφωμένου με τον ν.4446/2016 πτωχευτικού Κώδικα, το νέο πλαίσιο επιφέρει συντμήσεις στην διαδικασία από πλευράς χρόνου.

Πράγματι, όπως αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα, παρατηρείται μείωση του συνολικού χρόνου της διαδικασίας, ωστόσο, σε συγκεκριμένα σημεία αυτής, εντοπίζονται διατάξεις που μπορεί να οδηγήσουν σε καθυστερήσεις σε σχέση με το προγενέστερο καθεστώς, χωρίς να καθίσταται προφανής ο λόγος για μια τέτοια ρύθμιση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	ΠΑΛΙΟ	ΝΕΟ	ΔΙΑΦΟΡΑ
Κατάθεση αίτησης κήρυξης σε πτώχευση	30 μέρες από τη συνδρομή των προϋποθέσεων	30 μέρες από τη συνδρομή των προϋποθέσεων	N/A
Κατάθεση πρότασης σχεδίου αναδιοργάνωσης	Από τον οφειλέτη, είτε με την αίτηση είτε μέσα σε 4 μήνες από την έκδοση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης. Από τον σύνδικο, μετά την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας για τον οφειλέτη και μέσα σε 3 μήνες από αυτήν.	ΜΟΝΟ από τον οφειλέτη (όχι από σύνδικο) είτε με την αίτηση είτε μέσα σε 3 μήνες από την έκδοση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης. Από τους πιστωτές: 60% του συνόλου των απαιτήσεων, εκ των οποίων 40% των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων κατά την υποβολή της αίτησης κήρυξης σε πτώχευση.	Σύντμηση κατά 4 μήνες
Έκδοση απόφασης κήρυξης πτώχευσης	1. διορισμός εισηγητή δικαστή και συνδίκου 2. διαταγή για σφράγιση της πτωχευτικής περιουσίας 3. ορισμός ημέρας, ώρας και τόπου συνέλευσης των πιστωτών ενώπιον του εισηγητή για σύνταξη πίνακα εικαζόμενων πιστωτών και Εκλογή της επιτροπής πιστωτών	1. διορισμός εισηγητή δικαστή και συνδίκου 2. διαταγή για σφράγιση της πτωχευτικής περιουσίας 3. ορισμός ημερομηνίας σύγκλησης της συνέλευσης των πιστωτών για να αποφασίσει με βάση την έκθεση του συνδίκου κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 70	N/A

	<p>4. ορισμός τρόπου Δημοσιότητας</p> <p>5. ορισμός ημερομηνίας σύγκλησης συνέλευσης των πιστωτών για να αποφασίσει με βάση την έκθεση του συνδίκου κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 70</p> <p>6. προσδιορισμός ημέρας παύσης των πληρωμών</p>	<p>4. προσδιορισμός ημέρας παύσης των πληρωμών</p>	
Αίτηση συνδίκου προς εισηγητή για εξαίρεση πραγμάτων από σφράγιση	Τα πράγματα απογράφονται και εκτιμώνται αμέσως από τον σύνδικο, ενώπιον του αρμόδιου για τη σφράγιση ειρηνοδίκη, ο οποίος προσυπογράφει την έκθεση.	Τα πράγματα απογράφονται και εκτιμώνται αμέσως από τον σύνδικο, ο οποίος υπογράφει την έκθεση	N/A
Σφράγιση της περιουσίας	24 ώρες από την κοινοποίηση	24 ώρες από την κοινοποίηση	N/A
Αποσφράγιση περιουσίας και απογραφή της	με αίτημα του συνδίκου προς τον ειρηνοδίκη μέσα σε 3 μέρες από το διορισμό του και εφόσον έχει ολοκληρωθεί η σφράγιση	με αίτημα του συνδίκου προς τον ειρηνοδίκη μέσα σε 3 μέρες από το διορισμό του και εφόσον έχει ολοκληρωθεί η σφράγιση	N/A
Ανάκληση, Αποχωρισμός και πτωχευτική διεκδίκηση			
Σύγκληση της συνέλευσης των πιστωτών	όχι >4 μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης. Αποφασίζουν και για σύνταξη πίνακα εικαζόμενων πιστωτών	όχι >4 μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης. Δεν συγκαλείτε άλλη συνέλευση για σύνταξη πίνακα εικαζόμενων πιστωτών	N/A

Ημέρα παύσης των πληρωμών	όχι >2 ετών από κήρυξη πτώχευσης	όχι >2 ετών από κήρυξη πτώχευσης	N/A
Μεταβολή ημέρας παύσης πληρωμών	Με μεταγενέστερη απόφαση του δικαστηρίου μετά από αίτηση του συνδίκου, της επιτροπής πιστωτών, πιστωτή και οποιοδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Όχι μετά την περάτωση της επαλήθευσης των πιστώσεων	Με μεταγενέστερη απόφαση του δικαστηρίου μετά από αίτηση του συνδίκου, πιστωτή ή όποιου έχει έννομο συμφέρον. Όχι μετά την περάτωση της επαλήθευσης των πιστώσεων	N/A
Προσφυγή ενώπιον Πτωχευτικού Δικαστηρίου	Εντός είκοσι (20) ημερών από την έκδοση της διάταξης. Εκδίκαση εντός οκτώ (8) ημερών. Απόφαση Πτωχευτικού Δικαστηρίου εντός δέκα (10) ημερών από τη συζήτηση	Εντός δέκα (10) ημερών από την έκδοση της διάταξης. Εκδίκαση εντός οκτώ (8) ημερών. Απόφαση δικαστηρίου εντός δέκα (10) ημερών	Σύντμηση κατά 10 ημέρες
Προσφυγή ενώπιον πτωχευτικού Δικαστηρίου στην περίπτωση πτώχευσης μικρού αντικειμένου	Εντός δέκα (10) ημερών από την έκδοση της πράξης. Εκδίκαση εντός οκτώ (8) ημερών. Απόφαση Πτωχευτικού Δικαστηρίου εντός δέκα (10) ημερών από τη συζήτηση	N/A	N/A
Απόφαση του εισηγητή επί όλων των διενέξεων του συνδίκου με την επιτροπή πιστωτών, με τους πιστωτές και τους λοιπούς εμπλεκόμενους στη διαδικασία της πτώχευσης και σε κάθε άλλη περίπτωση που έχει αρμοδιότητα	3 ημέρες	3 ημέρες	N/A
Δήλωση συνδίκου προς εισηγητή περί κωλύματος	3 ημέρες	5 ημέρες	Καθυστέρηση κατά 2 ημέρες

Άσκηση ανακλητικής αξίωσης από τον σύνδικο	εντός 1 έτους από την γνώση του συνδίκου περί της πράξης και σε κάθε περίπτωση μετά από 2 έτη μετά την κήρυξη της πτώχευσης	εντός 1 έτους από την γνώση του συνδίκου περί της πράξης και σε κάθε περίπτωση μετά από 2 έτη μετά την κήρυξη της πτώχευσης	N/A
Άσκηση ανακλητικής αξίωσης από τον πιστωτή	μετά την παρέλευση 2 μηνών από την λήψη του γραπτού του μηνύματος από τον σύνδικο	μετά την παρέλευση 2 μηνών από την λήψη του γραπτού του μηνύματος από τον σύνδικο	N/A
Υποβολή αναφοράς του συνδίκου προς τον εισηγητή για την κατάσταση της πτωχευτικής περιουσίας	το συντομότερο	το συντομότερο	N/A
Υποβολή έκθεσης του συνδίκου προς την συνέλευση των πιστωτών για οικονομική κατάσταση οφειλέτη και αιτίων πτώχευσης	δεν υπάρχει προθεσμία	δεν υπάρχει προθεσμία	N/A
Γνωστοποίηση της έκθεσης του συνδίκου σε εισηγητή, οφειλέτη, εκπρόσωπο εργαζομένων	Τουλάχιστον δέκα μέρες πριν την συνέλευση των πιστωτών (προβλεπόταν υποβολή της και στην επιτροπή πιστωτών)	Τουλάχιστον 5 μέρες πριν την συνέλευση των πιστωτών	Σύντμηση κατά 5 μέρες
Αποσφράγιση επιστολών κλπ οφειλέτη από σύνδικο- κλήση οφειλέτη	Εντός 2 ημερών προ της αποσφράγισης	Εντός 2 ημερών προ της αποσφράγισης	N/A
Υποβολή αντιρρήσεων οφειλέτη για συμφωνία συμβιβασμού συνδίκου με πιστωτές	εντός 3 ημερών από γνώση	εντός 3 ημερών από γνώση	N/A
Πρόσληψη προσώπων με ειδικές γνώσεις	με αίτηση του εισηγητή προς το Δικαστήριο	με αιτιολογημένη διάταξη του εισηγητή κατά της οποίας δεν επιτρέπεται προσφυγή	επίσπευση της διαδικασίας

Υποβολή αιτήματος συνδίκου προς εισηγητή για εκποίηση εμπορευμάτων και κινητών μετά την περάτωση της απογραφής	ειδοποίηση συνδίκου και επιτροπής πιστωτών και υποβολή αντιρρήσεων τους ενώπιον του εισηγητή εντός 3 ημερών	ειδοποίηση και αντιρρήσεις ΜΟΝΟ συνδίκου εντός 3 ημερών	επίσπευση της διαδικασίας
Αντικατάσταση συνδίκου μετά από δήλωση παραίτησής του προς τον εισηγητή	πρόταση αντικατάστασης συνδίκου από εισηγητή εντός 8 ημερών, ή υποβολή αίτησης από τρίτους προς το πτωχευτικό δικαστήριο- προσβολή σχετικής απόφασης με έφεση	καταργήθηκε	επίσπευση της διαδικασίας κατά 8 ημέρες το λιγότερο
Αναγγελία των απαιτήσεων των πιστωτών	Εντός 3 μηνών από την δημοσίευση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Τα. Ν	Εντός 1 μήνα από την δημοσίευση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Τα. Ν	Σύντμηση κατά 2 μήνες
Αίτηση πιστωτών που δεν ανήγγειλαν την απαίτησή τους, για επαλήθευσή της από το πτωχευτικό δικαστήριο	Μέχρι και την τελευταία διανομή	Σε καμία περίπτωση πέραν των 6 μηνών από το πέρας της προθεσμίας αναγγελίας	Θεωρητικά, παύουν οι καθυστερήσεις λόγω εκπρόθεσμων αναγγελιών
Επαλήθευση απαιτήσεων από σύνδικο	έναρξη: 3 μέρες μετά την πάροδο της προθεσμίας για τις αναγγελίες διάρκεια: δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες παράταση: αόριστη, από τον εισηγητή	έναρξη: 3 μέρες μετά την πάροδο της προθεσμίας για τις αναγγελίες διάρκεια: δε μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα παράταση: έως 2 μήνες, από τον εισηγητή	Σύντμηση κατά 2 μήνες και περιορισμός της διάρκειας των παρατάσεων
Σύνταξη έκθεσης για επαλήθευση από εισηγητή και ανάρτησή της στα γραφεία του	για 10 μέρες (η ανάρτηση)	για 10 μέρες (η ανάρτηση)	N/A
Αντιρρήσεις κατά την επαλήθευση	Εντός 10 ημερών από την ολοκλήρωση των επαληθεύσεων- Στη Διαδικασία μπορεί να παρέμβει όποιος έχει έννομο συμφέρον και η επιτροπή πιστωτών	Εντός 10 ημερών από την ολοκλήρωση των επαληθεύσεων- Δικαίωμα παρέμβασης μόνο όποιος έχει έννομο συμφέρον (όχι επιτροπή πιστωτών)	σύντμηση της διαδικασίας λόγω μη δικαιώματος παρέμβασης

			επιτροπής πιστωτών
Συνέλευση των πιστωτών	Εκλογή επιτροπής πιστωτών	Δεν υπάρχει διαδικασία εκλογής	Σύντμηση αντίστοιχη με το απαιτούμενο χρόνο για την εκλογή της επιτροπής
Απόφαση συνέλευσης πιστωτών για συνέχιση εργασιών επιχείρησης	1. σύγκληση συνέλευσης από εισηγητή εντός είκοσι ημερών 2. ειδοποίηση οφειλέτη και συνδίκου πριν 5 μέρες	1. σύγκληση συνέλευσης από εισηγητή εντός δέκα ημερών 2. ειδοποίηση οφειλέτη και συνδίκου πριν 3 μέρες	Σύντμηση κατά 12 μέρες
Δικαστική προεξέταση του σχεδίου	μέσα σε προθεσμία είκοσι ημερών (20) από την υποβολή του	ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ	Σύντμηση κατά 20 μέρες
Καθορισμός προθεσμίας αποδοχής ή μη του σχεδίου από τους πιστωτές	το Πτωχευτικό δικαστήριο, όταν δεν απορρίπτει το σχέδιο, καθορίζει με απόφαση του αμέσως προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των τριών (3) μηνών, για την αποδοχή του ή μη από τους πιστωτές, καθώς και ημερομηνία σύγκλησης ειδικής συνέλευσης των πιστωτών για συζήτηση και ψηφοφορία επί του σχεδίου. Η τρίμηνη αυτή προθεσμία αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης.	το Πτωχευτικό δικαστήριο, όταν δεν απορρίπτει το σχέδιο, καθορίζει με απόφαση του αμέσως προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των δύο (2) μηνών, για την αποδοχή του ή μη από τους πιστωτές, καθώς και ημερομηνία σύγκλησης ειδικής συνέλευσης των πιστωτών για συζήτηση και ψηφοφορία επί του σχεδίου. Η προθεσμία αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης.	Σύντμηση κατά 1 μήνα
Απόφαση επί της αίτησης εκποίησης της επιχείρησης ως συνόλου	απόφαση δικαστηρίου: εντός 15 ημερών	απόφαση συνδίκου: εντός 15 ημερών	N/A

Προθεσμία υποβολής προσφορών	είκοσι μέρες από την τελευταία δημοσίευση της διακήρυξης στον τύπο	είκοσι μέρες από την τελευταία δημοσίευση της διακήρυξης στον τύπο	N/A
Κατακύρωση ή μη της επιχείρησης στον πλειοδότη	Με αίτηση του εισηγητή προς το Δικαστήριο, το οποίο αποφάσιζε για την κατακύρωση. Κατά της απόφασης δεν χωρούσε κανένα ένδικο μέσο ή βοήθημα	Με αιτιολογημένη διάταξη του εισηγητή. Κατά της διάταξης επιτρέπεται η ανακοπή εντός 15 ημερών από την δημοσίευση στο ΔΔΔ	Θεωρητικά καθυστερεί το λιγότερο 90 μέρες (συνδυαστικά με άρθρο 152)
Εκποίηση ακινήτων οφειλέτη	με άδεια του δικαστηρίου, μετά από αίτηση του εισηγητή και έκθεση του συνδίκου	με άδεια του εισηγητή μετά από αίτηση του συνδίκου	δεν υπάρχει ρητή μείωση χρόνου, εφόσον όμως δεν απαιτείται άδεια του δικαστηρίου, ουσιαστικά παραλείπεται ένα βήμα
Έκδοση διακήρυξης για διενέργεια δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού	ενός 10 ημερών από την δημοσίευση της απόφασης του Δικαστηρίου	εντός 10 ημερών από την έκδοση της διάταξης του εισηγητή	N/A αλλά θεωρητικά επισπεύδει την διαδικασία εφόσον δεν απαιτείται πια έκδοση και δημοσίευση απόφασης Δικαστηρίου
Τοιχοκόλληση αντιγράφου διακήρυξης στο γραφείο του εισηγητή και κοινοποίησή της σε ενυπόθηκους πιστωτές και Δημόσιο	20 τουλάχιστον μέρες πριν τον πλειστηριασμό	10 τουλάχιστον μέρες πριν τον πλειστηριασμό	10 μέρες λιγότερες

Δημοσίευση περίληψης διακήρυξης στο ΔΔΔ	20 τουλάχιστον μέρες πριν τον πλειστηριασμό	5 τουλάχιστον μέρες πριν τον πλειστηριασμό	15 μέρες λιγότερες
Πρόσθετες δημοσιεύσεις (εκτός ΔΔΔ) σε πολιτικές και οικονομικές εφημερίδες	7 τουλάχιστον μέρες πριν τον πλειστηριασμό	5 τουλάχιστον μέρες πριν τον πλειστηριασμό	2 μέρες λιγότερες
Επανάληψη πλειστηριασμού 3 συνεχείς ανά εβδομάδα φορές και άλλη μια αναβολή σε 4 εβδομάδες από εισηγητή σε περίπτωση μη εμφάνισης πλειοδότη	απόφαση του δικαστηρίου, εντός 15 ημερών, κατόπιν αίτησης του συνδίκου, κατά τη συζήτηση της οποίας μπορεί να παρέμβει καθένας που δικαιολογεί έννομο συμφέρον, για μεταρρύθμιση της απόφασης και ορισμό μικρότερης τιμής πρώτης προσφοράς ή ορισμό όρων για διευκόλυνση της εκποίησης του ακινήτου.	Διάταξη του εισηγητή, εντός 15 ημερών, κατόπιν αίτησης του συνδίκου, κατά της οποίας δεν επιτρέπεται προσφυγή για μεταρρύθμιση της διάταξής του και ορισμό μικρότερης τιμής πρώτης προσφοράς ή διευκόλυνση της εκποίησης του ακινήτου συμπεριλαμβανομένης και της ελεύθερης εκποίησης	N/A
Σύνταξη πίνακα διανομής από σύνδικο και κήρυξη του εκτελεστού από εισηγητή-τοιχοκόληση στα γραφεία του και δημοσίευση ανακοίνωσης περί της σύνταξης στο ΔΔΔ (και σε άλλα μέσα- κοίτα άρ. 153)	καμία παρατήρηση	καμία παρατήρηση	N/A
Άσκηση ανακοπής κατά του πίνακα διανομής	εντός 10 ημερών από την επομένη της τελευταίας χρονολογικά δημοσίευσης του πίνακα διανομής- για την συζήτηση δεν υπήρχε χρονικός προσδιορισμός	εντός 10 ημερών από την επομένη της τελευταίας χρονολογικά δημοσίευσης του πίνακα διανομής- η συζήτηση υποχρεωτικά προσδιορίζεται σε 60 μέρες από την κατάθεσή της και η απόφαση εκδίδεται μέσα σε 60 μέρες από την συζήτηση	N/A- λογικά επιφέρει σύντμηση της διαδικασίας καθώς οριοθετείται χρονικά η δράση του δικαστηρίου

<p>Άσκηση ενδίκων μέσων κατά της απόφασης του δικαστηρίου</p>	<p>μόνο έφεση- προθεσμία 30 μέρες (αν ο εκκαλών διαμένει στην Ελλάδα) ή 60 μέρες (αν μένει στο εξωτερικό ή είναι αγνώστου διαμονής) ή 2 έτη αν η απόφαση που εκδίδεται επί της ανακοπής κατά του πίνακα διανομής δεν επιδοθεί</p>	<p>όλα (έφεση, αναίρεση, αναψηλάφηση) ΠΛΗΝ ανακοπής ερημοδικίας</p>	<p>άρα επιτρέπεται πλέον και η αναίρεση (προθεσμία 30 μέρες από επίδοση απόφασης αν αναιρεσείων είναι κάτοικος Ελλάδας και 60 μέρες αν αναιρεσείων είναι κάτοικος εξωτερικού ή αγνώστου διαμονής) και η αναψηλάφηση (60 μέρες για αιτούντα κάτοικο Ελλάδας και 120 μέρες για αιτούντα κάτοικο εξωτερικού ή αγνώστου διαμονής)</p>
<p>Κήρυξη του οφειλέτη συγγνωστό</p>	<p>1. εκτίμηση από το δικαστήριο των αιτίων και συνθηκών 2. αν ο οφειλέτης ήταν καλής πίστεως και η πτώχευση δεν οφείλεται σε δόλιες ενέργειες του</p>	<p>1. εκτίμηση από το δικαστήριο των αιτίων και συνθηκών 2. έκθεση του εισηγητή στην οποία καταχωρούνται και παρατηρήσεις του οφειλέτη και των πιστωτών 3. ακρόαση συνδίκου 4. εφόσον ο οφειλέτης επιδεικνύει καλή πίστη τόσο κατά την κήρυξη της πτώχευσης όσο και κατά τη διάρκειά της, εάν είναι συνεργάσιμος με τα όργανα της πτώχευσης και εάν η πτώχευση δεν οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του</p>	<p>μεγαλύτερη αυστηρότητα ως προς την κήρυξη του οφειλέτη συγγνωστό</p>

Σύμφωνα με την νέα τροποποίηση του ένατου κεφαλαίου του Πτωχευτικού Κώδικα που θεσπίστηκε με το άρθρο 62 του ν.4472/2017 , προβλέπεται νέα, απλοποιημένη διαδικασία πτώχευσης μικρών επιχειρήσεων με πτωχευτική περιουσία μικρότερη των 100.000€ για λόγους εύκολης πρόσβασης και γρήγορης διεκπεραίωσης, χωρίς περιττά κόστη.

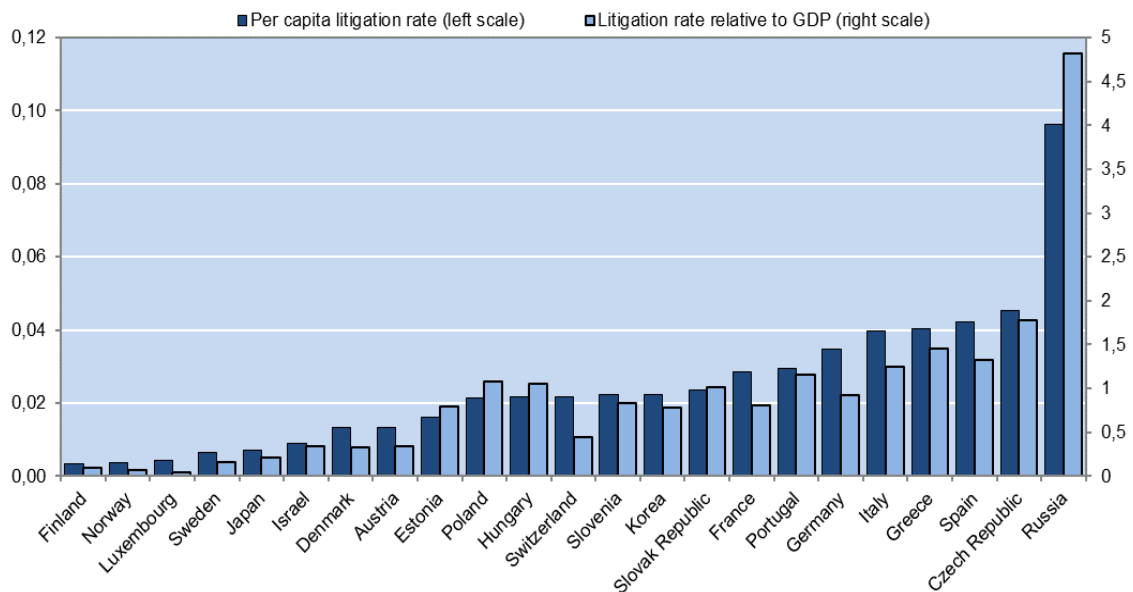
Ειδικότερα, τροποποιήθηκαν τα άρθρα, 162 ως προς το πεδίο εφαρμογής, 163 παρ. 1 και 2 ως προς την αναγγελία των πιστωτών, την επαλήθευση των απαιτήσεων και την εκδίκαση των αμφισβητήσεων, 163 παρ. 3, 4 και 5 ως προς την πρόβλεψη διαδικαστικών παρεκκλίσεων από τις διατάξεις του Κώδικα, 163 α ως προς την εκποίηση των κινητών και 163 β για την εκποίηση ακινήτων και τέλος, 163γ για την περάτωση της διαδικασίας.

2.4 Εναλλακτικοί μηχανισμοί πρόληψης και επίλυσης

Σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου παρατηρούνται υψηλά ποσοστά προσφυγής στη δικαιοσύνη για την επίλυση των ιδιωτικών διαφορών, η μείωση των υποθέσεων που χρήζουν δικαστικής επίλυσης είναι απαραίτητος παράγοντας εξυγίανσης του συστήματος³¹. Η θεσμοθέτηση μηχανισμών και μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (Ε.Ε.Δ ή Alternative Dispute Resolution – ADR) δεν είναι άγνωστη στην ελληνική έννομη τάξη, καθώς ήδη εδώ και αρκετά χρόνια έχουν τεθεί σε λειτουργία καθεστώτα όπως η διαιτησία, η διαμεσολάβηση, η δικαστική διαμεσολάβηση καθώς και ο πρόσφατα νεοεισαχθείς, εξωδικαστικός μηχανισμός διαχείρισης οφειλών επιχειρήσεων για την αποτελεσματική λειτουργία του οποίου όμως, όπως θα αναλυθεί εκτενώς κατωτέρω, χρειάζονται ουσιώδεις τροποποιήσεις.

Ωστόσο, παρ' όλες τις προσπάθειες της πολιτείας για παροχή θεσμικών λύσεων, **στην πράξη έχει διαπιστωθεί έλλειψη κουλτούρας συμβιβασμού³² και μια εμμονή στην προσφυγή ενώπιον της δικαιοσύνης** που αποδεικνύεται από τα ευρήματα σχετικά με τα ποσοστά των αστικών διαφορών όπως αποτυπώθηκαν στον παρακάτω Πίνακα της μελέτης του ΟΟΣΑ για την απόδοση του δικαστικού συστήματος διακρατικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ IV Ποσοστά Αστικών Δικαστικών Διαφορών³³

Τα φαινόμενα αυτά έχουν την εξήγησή τους αφενός στην **έλλειψη κινήτρων για τους δικηγόρους προκειμένου να ενθαρρύνουν τους πελάτες τους να προτιμήσουν μεθόδους Ε.Ε.Δ**, και αφετέρου, στην **ανεπαρκή ενημέρωση σχετικά με τις δυνατότητές και τα πλεονεκτήματά των μεθόδων αυτών** που θα μπορούσαν να

³¹ OECD (2013), Economic Policy Papers Judicial performance and its determinants: a cross-country perspective, <http://www.oecd.org/eco/growth/FINAL%20Civil%20Justice%20Policy%20Paper.pdf>

³² Θεματικό Εργαστήριο του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος ΣΕΒ, Επιτάχυνση των διαδικασιών πτώχευσης & εξυγίανσης επιχειρήσεων, Η ταχεία απονομή δικαιοσύνης, κρίσιμη προϋπόθεση για τις επενδύσεις και την ανάπτυξη

³³ OECD (2013), Economic Policy Papers: Judicial performance and its determinants: a cross-country perspective, <http://www.oecd.org/eco/growth/FINAL%20Civil%20Justice%20Policy%20Paper.pdf>

προωθήσουν την εξωδικαστική επίλυση διαφορών, μειώνοντας τις χρονοβόρες, και με αβέβαια έκβαση, προσφυγές στη δικαιοσύνη.

Το έλλειμμα ενημέρωσης ευθύνεται ενδεχομένως και για την έλλειψη κουλτούρας συμβιβασμού και αμοιβαίας υποχώρησης για την ταχύτερη, οικονομικότερη και άρα πιο αποδοτική και με εμφανή πλεονεκτήματα για τα μέρη, εξεύρεση λύσης. Επιπλέον έχει οδηγήσει σε απογοητευτικά αποτελέσματα όσον αφορά στην εικόνα της προτίμησης των διαφόρων εναλλακτικών θεσμικών καθεστώτων συμβιβαστικής επίλυσης των διαφορών μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών.

Μια ακόμη αιτία για το φαινόμενο αυτό που καταλήγει στην υπερφόρτωση των δικαστηρίων με υποθέσεις ακόμη και ήσσονος οικονομικής σημασίας για τα μέρη, είναι ενδεχομένως και η αποσπασματική νομοθέτηση των καθεστώτων, χωρίς καμία γέφυρα λειτουργικής σύνδεσης μεταξύ τους αλλά και χωρίς κανενός είδους κίνητρο για την επιλογή τους από τα μέρη. Όπως είναι φυσικό, η ύπαρξη δυσλειτουργιών κατά το τελικό στάδιο, δεν ευνοεί την, σε προηγούμενο χρόνο, εδραίωση της καλόπιστης συνεργασίας των μερών.

Ειδικότερα, η διαιτησία είναι η διαδικασία που προβλέπεται στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας³⁴ και η οποία αποβλέπει στην εύρεση λύσης σε μια διαφορά μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, από έναν ή περισσότερους δικαστικούς λειτουργούς.

Η διαδικασία της διαιτησίας η οποία καταλήγει πάντοτε σε δικαστική απόφαση, συνεπάγεται τον περιορισμό του οικονομικού και του κοινωνικού κόστους που μια πτώχευση μπορεί να επιφέρει. Θεμέλιο της διαδικασίας αυτής αποτελεί η ελευθερία βούλησης των μερών της διαφοράς να καθορίζουν τη σύνθεση του διαιτητικού οργάνου, αλλά και, σε σημαντική έκταση, τους κανόνες που διέπουν τη διεξαγωγή της διαιτητικής διαδικασίας.

Αναφορικά με την τύχη του θεσμού της διαιτησίας σε περίπτωση κήρυξης ενός εκ των συμβαλλομένων σε πτώχευση, ενώ στον Πτωχευτικό Κώδικα δεν γίνεται ρητή αναφορά στο συγκεκριμένο καθεστώς, εντούτοις η νομολογία έχει κρίνει ότι, με την κήρυξη της πτώχευσης επέρχεται και η παύση της έναρξης ή συνέχισης της διαιτητικής δίκης. Αντίθετα, σύμφωνα με την θεωρία, το κύρος της διαιτητικής δίκης δεν επηρεάζεται³⁵, άποψη με την οποία συντάσσεται και πρόσφατη απόφαση του Αρείου Πάγου³⁶.

Αντίθετα, η διαμεσολάβηση που θεσπίστηκε με τον ν. 3898/2010 είναι η διαρθρωμένη διαδικασία στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να επιλύσουν, με συμβιβαστική συμφωνία, τη διαφορά αυτή με τη βοήθεια τρίτου, ιδιωτικού μέρους, του διαπιστευμένου διαμεσολαβητή.

Μάλιστα, βάσει πρόσφατης νομοθετικής εξέλιξης³⁷, το ίδιο το δικαστήριο μπορεί πλέον να προτείνει στους διαδίκους την προσφυγή σε διαδικασία Διαμεσολάβησης, εφόσον βεβαίως αυτό ενδείκνυται με βάση τις περιστάσεις της υπόθεσης.

³⁴ Άρθρα 867- 903 Κ.Πολ.Δ

³⁵ Γεώργιος Τ. Ορφανίδης, Αναμνηστικός Τόμος Λεωνίδα Γεωργακόπουλου Κέντρο Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης ΤτΕ σ. 643

³⁶ Βλέπε Α.Π 2234/2009 σύμφωνα με την οποία «η διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε παρά την κήρυξη του διαδίκου σε πτώχευση δεν είναι ακυρωτέα κατ' εφαρμογή του άρ. 897 παρ. 6 ΚΠολΔ»

³⁷ Βάσει του ν. 4335/2015 (Α 87) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4334/2015 (Α 80)» με τον οποίο προστέθηκε νέο άρθρο 214Γ στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

Η διαπίστευση των μεσολαβητών διεκπεραιώνεται από πιστοποιημένους προς τούτο φορείς³⁸ και, μετά την ολοκλήρωσή της, οι μεσολαβητές καταχωρίζονται σε ειδικό μητρώο του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Η σημασία της προώθησης του θεσμού της διαμεσολάβησης για την αποσυμφόρηση των δικαστικών αρχών αλλά και την ελάφρυνση των εμπλεκόμενων μερών από τα δικαστικά έξοδα και την αβεβαιότητα που ενέχει μια δικαστική διένεξη λόγω της χρονοβόρας διαδικασίας που συνεπάγεται, έχει τονιστεί και από τον Παναγιώτη Πικραμμένο, Πρόεδρο του Οργανισμού Προώθησης Εναλλακτικών Μεθόδων Επίλυσης Διαφορών (Ο.Π.Ε.Μ.Ε.Δ)³⁹.

Η Διαμεσολάβηση του ν. 3898/2010 διακρίνεται νομικά από το θεσμό της δικαστικής μεσολάβησης⁴⁰. Κατά τη διαδικασία της δικαστικής διαμεσολάβησης, στην οποία το ρόλο του διαμεσολαβητή αναλαμβάνει δικαστής (ο «Δικαστικός Μεσολαβητής») δεν περιλαμβάνεται η απόπειρα συμβιβασμού που γίνεται από τον ειρηνοδίκη ή το δικαστήριο κατά τη διάρκεια μίας δίκης. Αντίθετα, ο δικαστής μεσολαβητής μπορεί να απευθύνει στα μέρη μη δεσμευτικές προτάσεις επίλυσης της διαφοράς⁴¹.

Ως προς την διάδοση των ανωτέρω συστημάτων, από την έρευνα της Ε.Ε σχετικά με το βαθμό αξιοποίησης των Εναλλακτικών Μεθόδων Επίλυσης Διαφορών (ΕΕΔ) προκύπτει ότι μόλις το 6% των εταιρειών έχουν καταφύγει τουλάχιστον μία φορά σε Διαιτησία (arbitration) και 15% των εταιρειών έχουν αξιοποιήσει τουλάχιστον μία φορά το θεσμό της Διαμεσολάβησης (mediation) ενώ 16% των εταιρειών έχουν αξιοποιήσει τουλάχιστον ένα από τα 2.

Ο χρόνος ολοκλήρωσης των σχετικών διαδικασιών έχει καταγραφεί να φτάνει τους 8 μήνες με ποσοστό επιτυχίας 66, το οποίο είναι το δεύτερο υψηλότερο ανάμεσα στα κ-μ, αλλά με μεγαλύτερο χρόνο ολοκλήρωσης αναλογικά⁴².

Η διεθνής πρακτική φαίνεται να υπερέχει και στον τομέα αυτό. Στην Ιταλία, θεσπίστηκε το καινοτόμο μέτρο της σύστασης ομάδων εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων (backlog-reduction teams) σε ορισμένα δικαστήρια, για την αντιμετώπιση του φόρτου εκκρεμών υποθέσεων. Παρόμοια μέτρα έχει λάβει και η Ολλανδία, στην οποία συστήθηκε κεντρική ομάδα εκκαθάρισης υποθέσεων (Flying brigade), αποτελούμενη από δικαστές και υποστηρικτικό προσωπικό, με ρόλο την αποσυμφόρηση των περιφερειακών δικαστηρίων όπου υπήρχε μεγάλος όγκος υποθέσεων⁴³.

³⁸ Στην επίσημη ιστοσελίδα για την διαμεσολάβηση <http://www.diamesolavisi.gov.gr/selida/foreis-katartisis-diamesolaviton> υπάρχει επικαιροποιημένος κατάλογος των φορέων κατάρτισης διαμεσολαβητών

³⁹ <http://www.opemed.gr/?p=295>

⁴⁰ Βλ. άρθρο 214B του ΚΠολΔ όπως τροποποιήθηκε με το άρ.7 του ν.4055/2012 / Α' 51

⁴¹ Οι σχετικοί ορισμοί παρατέθηκαν από την θεματική μελέτη του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος ΣΕΒ «Επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης και της επίλυσης διαφορών, προϋπόθεση για τις επενδύσεις και την ανάπτυξη»

⁴² European Commission (2011), Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy. The economic impact of legal and administrative procedures for licensing, business transfers and bankruptcy on entrepreneurship in Europe, www.rcc.gov.pt/SiteCollectionDocuments/Business_Dynamics.pdf

⁴³ ENCJ Project 2011-2012 Judicial Reform in Europe, https://www.encj.eu/images/stories/pdf/GA/Dublin/encj_report_judicial_reform_def.pdf

3. Στατιστικά στοιχεία και δεδομένα

Η συλλογή των ετήσιων στατιστικών στοιχείων για τις πτωχεύσεις των επιχειρήσεων βρίσκεται σταθερά κατά τα τελευταία χρόνια, στο επίκεντρο της αρνητικής δημοσιότητας.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, η καταγραφή στατιστικών στοιχείων και δεδομένων γίνεται για τους σκοπούς παρουσίασης της πραγματικής κατάστασης και ανάδειξης των προβληματικών σημείων που μια έννομη τάξη μπορεί να βελτιώσει το πλέγμα της πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας που έχει εφαρμογή σε μια πτώχευση.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι ακόμα και μια πολύ προσεκτική ανάγνωση των μεμονωμένων δεικτών όπως η ταχύτητα ολοκλήρωσης της πτώχευσης ή ο αριθμός των πτωχεύσεων, δεν συμβάλει απαραίτητα στην ολοκληρωμένη αποτύπωση του συνολικού προβλήματος. Η εξαγωγή εποικοδομητικών συμπερασμάτων απαιτεί την συνδυαστική ανάγνωση των στοιχείων αυτών.

Οι πηγές που χρησιμοποιούνται για την συλλογή στοιχείων είναι οι επίσημες κρατικές βάσεις δεδομένων, όπως τα μητρώα πτωχεύσεων των Πρωτοδικείων, η βάση δεδομένων του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕ.Μ.Η), καθώς και το *taxis*.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, στα πρωτοδικεία τηρείται αρχείο των αιτήσεων υπαγωγής σε πτώχευση, των αποφάσεων που απορρίπτουν τις αιτήσεις πτωχεύσεων λόγω μη επάρκειας περιουσίας του οφειλέτη, των κηρυχθεισών πτωχεύσεων, των διαταγών πληρωμής, των αιτήσεων και αποφάσεων συνδιαλλαγής και εξυγίανσης.

Περαιτέρω, σε ειδικό δελτίο του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητων Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ-TAN) καταχωρούνται οι δικαστικές αποφάσεις κήρυξης σε πτώχευση.

Στο ΓΕ.Μ.Η, τηρούνται οι δικαστικές αποφάσεις με τις οποίες ο υπόχρεος κηρύσσεται σε κατάσταση πτώχευσης ή σε διαδικασία συνδιαλλαγής ή άλλης συλλογικής διαδικασίας ικανοποίησης των πιστωτών του, τα στοιχεία του και τα στοιχεία των εκκαθαριστών, των αναγκαστικών διαχειριστών, των επιτρόπων και των συνδίκων, τα στοιχεία των δικαστικών αποφάσεων με τις οποίες περατώνονται, αναστέλλονται ή ανατρέπονται οι ανωτέρω αποφάσεις ή καταστάσεις, τα των εκκρεμών αιτήσεων πτώχευσης ή διαδικασίας συνδιαλλαγής ή άλλης συλλογικής διαδικασίας ικανοποίησης των πιστωτών⁴⁴.

Παράλληλα, στοιχεία σχετικά με τις εγγεγραμμένες προσημειώσεις υποθηκών και τις εγγεγραμμένες υποθήκες και άλλων εξασφαλίσεων από την παροχή εγγυήσεων προς εξασφάλιση απαίτησης των τραπεζών τηρεί και η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ενώ τέλος, ο ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ διαθέτει σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων (Σ.Α.Υ) στο οποίο συγκεντρώνονται δεδομένα που αφορούν μεταξύ άλλων σε αιτήσεις και αποφάσεις συνδιαλλαγής/ εξυγίανσης, αιτήσεις πτωχεύσεων, κηρυχθείσες πτωχεύσεις και αποφάσεις που απορρίπτουν αιτήσεις πτωχεύσεων λόγω μη επάρκειας περιουσίας του οφειλέτη, αιτήσεις και αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης χρεών.

⁴⁴ Άρθρο 6 ν. 3419/2005 «περί Γενικού Εμπορικού Μητρώου»

Έτσι, η (ΕΛΣΤΑΤ), συνέλεξε για τα έτη 2009-2014 τα ακόλουθα στοιχεία από τα Πρωτοδικεία:

Πίνακας V. Ποσοστιαία κατανομή πτωχεύσεων, κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας (NACE Rev. 2), 2010-2014⁴⁵

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2010	2011	2012	2013	2014
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	43,4%	50,0%	45,5%	48,3%	41,2%
Μεταποίηση	24,7%	23,4%	26,4%	17,6%	22,1%
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	10,3%	9,9%	10,8%	12,4%	14,6%
Κατασκευές	5,8%	5,7%	3,7%	5,3%	4,5%
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	2,6%	1,7%	2,4%	2,7%	4,2%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	1,8%	1,3%	1,8%	3,0%	3,9%
Ενημέρωση και επικοινωνία	3,9%	2,1%	3,1%	3,7%	3,0%
Μεταφορά και αποθήκευση	1,6%	2,7%	2,2%	3,0%	1,5%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	1,8%	1,3%	1,1%	0,7%	1,2%
Λοιποί τομείς	4,1%	1,9%	3,0%	3,3%	3,8%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

⁴⁵ ΕΛΣΤΑΤ (Ιούλιος 2016), Κηρυχθείσες πτωχεύσεις επιχειρήσεων, www.elstat.gr

Σύμφωνα με το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ) το τελευταίο εννεάμηνο του 2016 έχουν μειωθεί οι εγγραφές νέων επιχειρήσεων κατά 10,41%, ενώ μέσα στην ίδια διάρκεια έκλεισαν 24.330 επιχειρήσεις και ιδρύθηκαν 21.657⁴⁶.

Από τα στοιχεία της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων του TAXIS προκύπτει ότι, οι πτωχεύσεις για το έτος 2009 ανήλθαν σε 336, το 2010 σε 359, το 2011 σε 442, το 2012 σε 412 και το 2013 σε 353⁴⁷.

Τέλος, από στοιχεία της ΕΕ, εξάγονται τα ακόλουθα συγκριτικά στοιχεία αναφορικά με τις πτωχεύσεις και τις άλλες μορφές αναγκαστικών εταιρικών παύσεων δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων:

ΠΙΝΑΚΑΣ VI: Οι τάσεις των επιχειρηματικών πτωχεύσεων και άλλων μορφών ακούσιων λύσεων επιχειρήσεων σε επιλεγμένα Κράτη- Μέλη από το 2007 έως το 2014 σε αριθμούς⁴⁸

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Αυστρία	Number of insolvency proceedings (Both open and non-open proceedings)	6.295	6.315	6.902	6.376	5.869	6.041	5.459	5.423
Βέλγιο	Number of bankruptcies	7.680	8.476	9.420	9.570	10.224	10.587	11.740	10.736
Βουλγαρία	Number of insolvency cases by court	ΜΔ	ΜΔ	1.391	1.741	2.019	2.470	2.696	2.373
Γαλλία	Number of bankruptcies	51.343	55.562	63.205	60.330	59.493	61.095	62.549	62.493
Δανία	Bankruptcies in all companies	2.401	3.709	5.710	6.461	5.468	5.456	4.993	4.049
Ελλάδα	-	513	359	355	355	445	415	392	330
Εσθονία	Number of companies that have declared insolvency	202	423	1.055	1.028	623	495	459	428
Ην. Βασίλειο	Number of companies liquidated (voluntary & compulsory)	16.595	22.792	26.443	22.676	23.732	22.607	20.070	18.425

⁴⁶ Αύξηση παρατηρήθηκε μόνο στις «επιχειρήσεις του 1 ευρώ» και στις Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Επιχειρήσεις (ΙΚΕ), ενώ όλες οι υπόλοιπες νομικές μορφές παρουσίασαν μειώσεις.

⁴⁷ Θεματικό Εργαστήριο ΣΕΒ (2014) Η ταχεία απονομή δικαιοσύνης, κρίσιμη προϋπόθεση για τις επενδύσεις και την ανάπτυξη

⁴⁸ EC (2016), Annual report on European SMEs, http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review-2016_el

Ιρλανδία	Examinership, receivership and liquidation of firms	1.436	1.768	2.680	2.701	3.028	2.922	2.561	ΜΔ
Ισπανία	Number of enterprises, with employees, ruled bankrupt	947	2.640	4.751	4.489	5.200	7.074	7.942	5.417
Ιταλία	Number of businesses starting bankruptcy proceedings	6.154	7.511	9.383	11.232	12.149	12.258	14.129	15.714
Κροατία	-	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ
Κύπρος	Number of court orders issued	141	135	159	171	182	133	189	163
Λετονία	Declaration of insolvency proceeding	ΜΔ	1.252	2.219	2.705	914	887	810	953
Λιθουανία	Number of bankruptcy processes	606	957	1.844	1.637	1.273	1.401	1.552	1.686
Λουξεμβούργο	Bankruptcies pronounced by court	659	574	693	918	978	1.050	1.049	850
Μάλτα	-	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ
Ολλανδία	Business and institutions declared bankrupt	ΜΔ	ΜΔ	6.942	6.162	6.117	7.349	8.376	6.645
Ουγγαρία	Number of liquidation and insolvencies	ΜΔ	9.247	10.915	11.392	9.063	7.494	10.167	16.272
Πολωνία	-	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ
Πορτογαλία	Bankruptcies total	2.612	3.528	3.815	4.091	4.746	6.688	6.030	4.019
Ρουμανία	-	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ
Σλοβακία	Number of enterprise ruled bankrupt	169	251	276	344	375	360	394	410
Σλοβενία	-	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ	ΜΔ
Σουηδία	Number of court ruled	5.791	6.298	7.638	7.274	6.958	7.471	7.701	7.158

	bankruptcies								
Τσεχία	Bankruptcies total (all business entities including corporations and sole traders)	1.000	1.074	1.486	1.621	1.778	1.946	2.245	2.145
Φινλανδία	Bankruptcy proceedings instituted	2.254	2.612	3.275	2.864	2.947	2.961	3.131	2.986

*ΜΔ: Μη Διαθέσιμα Στοιχεία

Αναφορικά με την ικανότητα των νεοσυσταθεισών επιχειρήσεων να επιβιώσουν σε βάθος χρόνου, σύμφωνα με την «Small Business Act» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μόνο 50% των επιχειρήσεων επιβιώνουν για 5 έτη μετά τη δημιουργία τους, και από το σύνολο των περιπτώσεων παύσης δραστηριότητας των επιχειρήσεων, οι πτωχεύσεις αντιπροσωπεύουν το 15% περίπου.

Ωστόσο, μια σημαντική έλλειψη για την έρευνα περί των επιχειρηματικών πτωχεύσεων αποτελεί και το γεγονός ότι πολλές από τις επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να ολοκληρώσουν επίσημα τη διαδικασία πτώχευσης και να δηλώσουν αυτήν στα επίσημα κρατικά μητρώα, λόγω των χρονοβόρων και κοστοβόρων γραφειοκρατικών διοικητικών ή δικαστικών διαδικασιών.

Ενδεικτικό είναι ότι, αναφορικά με την ολοκλήρωση των διαδικασιών πτώχευσης, σύμφωνα με την επίσημη έκθεση Doing Business 2014 της Παγκόσμιας Τράπεζας, σε επίπεδο διεθνούς κατάταξης η Ελλάδα κατατάσσεται στην 87η θέση μεταξύ 189 χωρών και για την ολοκλήρωση της πτώχευσης μιας μεσαίας επιχείρησης απαιτούνται κατά μέσο όρο 3,5 χρόνια, ενώ σε χώρες όπως η Ιρλανδία ο αντίστοιχος χρόνος είναι μόλις τρεις μήνες. Παράλληλα, το κόστος της διαδικασίας πτώχευσης ανέρχεται στο 9% της περιουσίας της υπό πτώχευση επιχείρησης.

Τα παραπάνω μπορούν να εξηγήσουν το φαινόμενο ότι, από το 2014 στην Ελλάδα σημειώνεται πτώση του αριθμού των πτωχεύσεων. Μάλιστα, σύμφωνα με μελέτη της ICAP, το 2014 καταγράφηκαν 330 πτωχεύσεις και το 2015 ο αριθμός έπεσε στις 189. Παρατηρήθηκε δηλαδή μια μείωση της τάξης του 42,7%, η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση στον Ευρωπαϊκό νότο.

Τελικά, οι δυσκολίες που μπορεί να έχει το εγχείρημα «πτώχευση» οδηγούν, ιδίως τις μικρές επιχειρήσεις, σε ουσιαστική αδράνεια των δραστηριοτήτων τους χωρίς να προβαίνουν σε επίσημη καταχώριση της μεταβολής της κατάστασής τους στα επίσημα κρατικά μητρώα και καθιστούν μερικώς «αναξιόπιστα» τα στατιστικά στοιχεία της Πολιτείας.

Οι επιχειρήσεις αυτές, τα «Zombies» έχουν αρνητική επίδραση στις χρηματοροές του συνόλου των εταιρειών και παρασύρουν προς τα κάτω την συνολική οικονομία καθώς δεν έχουν μεν φτάσει ακόμα στο σημείο της μόνιμης στάσης πληρωμών, εξακολουθούν ωστόσο να μπορούν ακόμη να εξοφλήσουν ορισμένες οφειλές τους, ούσες παρόλα αυτά σε εξαιρετικά κακή κατάσταση και συμπαρασύροντας τελικά υγιείς επιχειρήσεις οι οποίες δεν έχουν τρόπο προστασίας από τις συνέπειες που η συναλλαγή τους με τα «Zombies» μπορεί να έχει. Τα

«Zombies» τελικά, ζουν σε βάρος του κράτους και ιδιαίτερα των ασφαλιστικών οργανισμών⁴⁹ αλλά και της αγοράς, η οποία βαρύνεται με χρέη που το πιθανότερο είναι πως δε θα αποπληρωθούν ποτέ.

Εν τέλει, οι δηλωμένες πτωχεύσεις τείνουν να αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μέρος του συνολικού αριθμού των διαλύσεων των επιχειρήσεων σε μια χώρα με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εξαχθεί με απόλυτη ακρίβεια συμπέρασμα για τον αριθμό των επιχειρήσεων που έπαυσαν πραγματικά να λειτουργούν.

Από ένα δείγμα 2.824 εταιρειών με ετήσια έσοδα άνω των 10 εκατ. ευρώ για καθεμία, για την περίοδο 2008-2013, το 16,5% αυτών είναι, σύμφωνα με τη PwC (*Pricewaterhousecooper*), zombie με μη βιώσιμο χρέος, που αποτελούν –όπως σημειώνει– παγιδευμένα δάνεια, με 11,3 δισ. έσοδα και 12,5 δισ. καθαρού δανεισμού.

Και στη Δυτική Ευρώπη όμως, μεταξύ του 2015 και του 2014 παρατηρήθηκε μείωση της τάξης του 4% στον συνολικό αριθμό πτωχεύσεων επιχειρήσεων⁵⁰.

ΠΙΝΑΚΑΣ VII: Πτωχεύσεις εταιρειών στην Δυτική Ευρώπη⁵¹

Χώρες	2015	2014	2013	2012	2011	Ποσοστιαία Μεταβολή % 2014/2015
Αυστρία	5.422	5.600	5.626	6.266	6.194	-3.2
Βέλγιο	9.762	10.736	11.739	10.587	10.224	-9.1
Δανία	4.029	4.049	4.993	5.456	5.468	-0.5
Φινλανδία	2.574	2.954	3.131	2.956	2.944	-12.9
Γαλλία	61.379	60.853	60.980	59.556	49.506	+0.9
Γερμανία	23.180	24.030	26.120	28.720	30.120	-3.5
Ιρλανδία	1.049	1.164	1.365	1.684	1.638	-9.9
Ιταλία	16.015	16.101	14.272	12.311	10.844	-0.5
Λουξεμβούργο	873	845	1.016	1.033	961	+3.3
Ολλανδία	5.271	6.645	8.375	7.373	6.176	-20.7
Νορβηγία	4.462	4.803	4.564	3.814	4.355	-7.1
Πορτογαλία	7.288	6.773	8.131	7.763	6.077	+7.6

⁴⁹ Σύμφωνα με το επίσημο Δελτίο Τύπου της ICAP Group, στην Ελλάδα, μόνο ένα μικρό ποσοστό των εταιρικών λουκέτων, πραγματοποιήθηκε μέσω των επίσημων διαδικασιών του πτωχευτικού κώδικα.

⁵⁰ Στην Δυτική Ευρώπη, το 2015 πτώχευσαν 174.891 επιχειρήσεις έναντι 182.132 επιχειρήσεων το 2014. Στην Ανατολική Ευρώπη οι πτωχεύσεις ανήλθαν σε 90.069 το 2015, έναντι 101.707 το 2014, μια μείωση της τάξης του 11,4% έναντι του 2014, ενώ οι Η.Π.Α πέτυχαν μείωση των πτωχεύσεων της τάξεως του 13,6% μεταξύ του 2014 και του 2015, με το σύνολο επιχειρήσεων που πτώχευσαν να είναι 29.897 έναντι 34.588 το 2014, σύμφωνα με το επίσημο Δελτίο Τύπου της ICAP Group «Μείωση των Πτωχεύσεων στις αγορές της Δυτικής Ευρώπης»

<http://www.icap.gr/Default.aspx?id=9881&nt=146&lang=1>

⁵¹ ICAP Group «Corporate insolvencies in Europe, 2015/16»

Χώρες	2015	2014	2013	2012	2011	Ποσοστιαία Μεταβολή % 2014/2015
Ισπανία	4.916	6.564	8.934	7.799	5.910	-25.1
Σουηδία	6.432	7.158	7.701	7.737	7.229	-10.1
Ελβετία	6.098	5.867	6.495	6.841	6.661	+3.9
Ηνωμένο Βασίλειο*	15.952	17.660	18.935	21.252	22.175	-9.7
Ελλάδα	189	330	392	415	445	-42.7
ΣΥΝΟΛΑ	174.891	182.132	192.769	191.563	176.927	-4.0

Παράλληλα, άλλη μια θεμελιώδους σημασίας παράμετρος για την ακρίβεια εξαγωγής συμπερασμάτων επί των καταγεγραμμένων στοιχείων, είναι και το ισοζύγιο του ρυθμού ενάρξεων και λύσεων των επιχειρήσεων. Στην έκθεση του ΟΟΣΑ για την ανταγωνιστικότητα, μεταξύ των ετών 2008 and 2013, ο ρυθμός ενάρξεων επιχειρήσεων μειώθηκε σε όλες τις χώρες και μάλιστα δια- τομεακά⁵².

Τέλος, στο πρόβλημα αδυναμίας της καταγραφής του συνόλου των πτωχεύσεων με ακρίβεια μετά από διασταύρωση των στοιχείων που διατίθενται από τα επίσημα κρατικά μητρώα, συμβάλει και η έλλειψη ενός κεντρικού πληροφοριακού συστήματος που θα εξασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων των μητρώων αυτών. Το Ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης πολιτικών και ποινικών υποθέσεων (Ο.Σ.Δ.Π.Π.Υ) έχει μεν ξεκινήσει να σχεδιάζεται αλλά δεν έχει επιτευχθεί η διασύνδεσή του με ΓΕΜΗ, καθώς η περιγραφή των κατάλληλων προδιαγραφών απαιτεί άρτια τεχνική υποστήριξη. Όπως είναι φυσικό, μέχρι την πλήρη λειτουργικότητα του συστήματος αυτού, η κατάργηση των πινακίων και των βιβλίων που είναι απαραίτητα προκειμένου να εξασφαλιστεί η συγκεντρωτική ηλεκτρονική καταγραφή των δεδομένων των πτωχεύσεων, δεν είναι επίσης εφικτή.

Σε εννέα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, ⁵³ το ποσοστό συνεισφοράς των ΜΜΕ στην αγορά εργασίας υπερβαίνει το 75%. Περίπου 700.000 ΜΜΕ βρίσκονται κατά μέσο όρο κάθε χρόνο σε αυτή την κατάσταση και αυτό αφορά 2,8 εκατομμύρια περίπου θέσεις εργασίας ετησίως σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Σε όλες τις χώρες, ο ρυθμός «θανάτου» επιχειρήσεων που απασχολούν τουλάχιστον έναν εργαζόμενο στον τομέα των κατασκευών και παροχής υπηρεσιών είναι συγκριτικά υψηλότερος του αντίστοιχου ποσοστού στον τομέα της μεταποίησης. Επιπλέον, σε αρκετές χώρες, ο ρυθμός αυξήθηκε το 2007, στο ξεκίνημα της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης και συνέχισε αυξανόμενος μεταξύ 2008 και 2010 ⁵⁴.

Συγκριτικά με το 2014, η εικόνα της συμμετοχής των Τομέων Δραστηριότητας στο σύνολο των Πτωχεύσεων της Δυτικής Ευρώπης παραμένει ίδια, με τον Τομέα των Υπηρεσιών να έχει τη μεγαλύτερη συμμετοχή (36,9%), παραμένοντας σταθερός έναντι της περσινής χρονιάς. Ο

⁵²OECD (2016), Entrepreneurship at a Glance 2016, OECD Publishing, Paris http://dx.doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2016-en

⁵³ EC (2016) Annual Report on European SMEs 2015/ 2016, https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/annual_report_-_eu_smes_2015-16.pdf

⁵⁴OECD (2014), Entrepreneurship at a Glance 2014, OECD Publishing, http://dx.doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2014-en

Τομέας του Εμπορίου, στον οποίο συμπεριλαμβάνεται το Λιανικό και Χονδρικό Εμπόριο, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και οι επιχειρήσεις catering, αύξησαν ελαφρώς τη συμμετοχή τους, από 31,4% σε 32,1% το 2015.

Και ο Τομέας της Βιομηχανίας παρουσίασε μικρή μείωση στο ποσοστό συμμετοχής από 11% σε 10,4% σε σχέση με τη προηγούμενη χρόνια, ενώ σχεδόν σταθερό ποσοστό συμμετοχής παρουσίασε ο Τομέας των Κατασκευών (20,6%).

Πίνακας VIII: Συμμετοχή των κύριων οικονομικών τομέων στο σύνολο των πτωχεύσεων της Δ. Ευρώπης

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ 2015	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ 2014
Υπηρεσίες	36,9%	37,1%
Εμπόριο*	32,1%	31,4%
Κατασκευές	20,6%	20,8%
Βιομηχανία	10,4%	11%

4. Η «δεύτερη ευκαιρία» σε Ελλάδα και Ευρώπη

Σε δήλωσή της το 2014, η Βίβιαν Ρέντιγκ, τέως αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και επίτροπος Δικαιοσύνης, αναφέρει «Μπορεί η πρώτη αυτοκινητοβιομηχανία του Χένρυ Φορντ να έπαυε να λειτουργεί μετά από 18 μόνον μήνες, όμως ο ίδιος ίδρυσε στη συνέχεια μια από τις πιο επιτυχημένες εταιρείες στον κόσμο. Δεν πρέπει να πνίγουμε την καινοτομία. Ακόμη κι αν ένας έντιμος επιχειρηματίας δεν πετυχαίνει με την πρώτη, πρέπει να μπορεί να προσπαθήσει ξανά. Οι κανόνες περί αφερεγγυότητας πρέπει να διευκολύνουν ένα νέο ξεκίνημα.».

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, το πλαίσιο παροχής μιας δεύτερης ευκαιρίας στις επιχειρήσεις που αντιμετώπισαν οικονομικές δυσκολίες και οδηγήθηκαν σε πτώχευση, συντίθεται από ένα πλέγμα πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το 2009 ανακοινώθηκε η «Small Business Act»⁵⁵ -ένα πλαίσιο πολιτικής για τη στήριξη των ΜΜΕ, με στόχο τη παροχή προτεραιότητας στις μικρές επιχειρήσεις, μέσω της απλοποίησης του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και της άρσης των εμποδίων για την ανάπτυξή τους. Σύμφωνα με τη «SBA», μεταξύ ενός συνόλου 10 αρχών για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή πολιτικών σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, περιλαμβάνεται και η «εξασφάλιση ότι παρέχεται γρήγορα δεύτερη ευκαιρία στους έντιμους επιχειρηματίες σε περίπτωση πτώχευσης».

Τονίζεται ότι, μεταξύ των χωρών της Ε.Ε, το στίγμα της αποτυχίας που συνεπάγεται μια πτώχευση είναι ιδιαίτερα έντονο, αφού το 47% των Ευρωπαίων θα δίσταζαν να παραγγείλουν σε μια επιχείρηση που είχε προηγουμένως αποτύχει καθώς, οι επιχειρηματικές ικανότητες όσων κάνουν νέα αρχή είναι περιορισμένες

Εντούτοις, μόλις το 4% με 6% αυτών αποτελούν αυτό που αποκαλούμε «δόλιες πτωχεύσεις». Στην Ανακοίνωσή της «Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα 2020: Επιστροφή του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη» η Επιτροπή τονίζει το πρόβλημα επισημαίνοντας ότι σε ποσοστό 96% οι πτωχεύσεις δεν οφείλονται σε δόλο ή απάτη, αλλά σε αντικειμενικούς λόγους όπως καθυστερημένες πληρωμές.

Ακολούθως, το 2011 η Επιτροπή εξέδωσε αναφορά προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας «SBA» στα Ευρωπαϊκά Κράτη Μέλη στην οποία αναφέρεται ότι «μόνο πέντε Κράτη Μέλη (Βέλγιο, Φινλανδία, Ιρλανδία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο) συμμορφώθηκαν με την σύσταση να ολοκληρώνονται όλες οι νομικές διαδικασίες εκκαθάρισης μιας επιχείρησης στις περιπτώσεις των μη δόλιων χρεοκοπιών εντός ενός έτους».

Οι αποκλίσεις των διαφόρων εθνικών πλαισίων για την αφερεγγυότητα, λόγω της πιθανής αρνητικής τους επίπτωσης στην λειτουργία μιας αποτελεσματικής ενιαίας αγοράς, οδήγησαν την Επιτροπή στην έκδοση Ανακοίνωσης για την αντιμετώπιση των αποκλίσεων μεταξύ των εσωτερικών νομοθεσιών περί αφερεγγυότητας⁵⁶.

⁵⁵ COM(2008) 394, Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-218_el.htm

⁵⁶ COM (2012) 742 final, Μια νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση για την επιχειρηματική αποτυχία και την αφερεγγυότητα, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52013AE0472>

Σύμφωνα με την Επιτροπή στην από 12.3.2014 σύστασή της για μια νέα προσέγγιση για την επιχειρηματική αποτυχία και την πτώχευση, τα στοιχεία καταδεικνύουν πως οι επιχειρηματίες που έχουν πτωχεύσει έχουν περισσότερες πιθανότητες να επιτύχουν τη δεύτερη φορά⁵⁷ καθώς έως και ποσοστό 18% όλων των μετέπειτα επιτυχημένων επιχειρηματιών είχε αποτύχει στην πρώτη του επιχείρηση⁵⁸.

Τον Νοέμβριο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα σχέδιο οδηγίας για ένα κοινό πλαίσιο πτώχευσης στην Ευρώπη⁵⁹. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στις προληπτικές διαδικασίες εντοπισμού των οικονομικών προβλημάτων και να εναρμονιστεί το νομοθετικό πλαίσιο της αφερεγγυότητας και έγκαιρης αναδιάρθρωσης στα κράτη μέλη προκειμένου να ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου για τους διασυννοριακούς επενδυτές και να διαμορφωθεί μια πραγματική «Ένωση Κεφαλαιαγορών».

Παράλληλα, όπως τονίζεται, είναι σημαντική η παροχή δυνατότητας στον «ειλικρινή» επιχειρηματία να έχει μια δεύτερη ευκαιρία μέσω «άφεσης» του χρέους τρία χρόνια μετά την εκκαθάριση, γεγονός το οποίο θα είχε θετικό αντίκτυπο στο σύνολο της αγοράς, καθώς σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η παροχή μιας τέτοιας δυνατότητας θα οδηγούσε στην δημιουργία 3εκ. θέσεων εργασίας στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με την Επιτροπή, τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν έμφαση στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε πτωχεύσαντες επιχειρηματίες για τη διαχείριση του χρέους και τη διευκόλυνση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης καθώς και στην ανάπτυξη προγραμμάτων για όσους κάνουν μια δεύτερη αρχή αναφορικά με την καθοδήγηση, την κατάρτιση και τη δικτύωση επιχειρήσεων.

Παρότι αυτή είναι μια θετική κατεύθυνση για την εξεύρεση λύσεων στο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων αλλά και για την προώθηση επενδύσεων διασυννοριακά, διατυπώνονται επιφυλάξεις αναφορικά με την ένταση προστασίας των πιστωτών αλλά και εξαιτίας της περιπλοκότητας των διατάξεων του εταιρικού δικαίου που έχουν παγιωθεί στα περισσότερα νομικά συστήματα, γεγονός το οποίο καθιστά το εγχείρημα ακόμη δυσκολότερο.

Τα κράτη μέλη, φαίνεται να έχουν μείνει στην πλειοψηφία τους στάσιμα στην υιοθέτηση μέτρων «δεύτερης ευκαιρίας». Ένας από τους λόγους είναι και η πληθώρα των ρυθμίσεων σχετικά με την πτώχευση καθώς και η πολυπλοκότητά τους, που δεν επιτρέπουν τη γρήγορη «απαλλαγή».

Υπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις κρατών μελών στις οποίες ο πτωχευμένος επιχειρηματίας όχι μόνο αποθαρρύνεται από το να επιχειρήσει μια νέα δραστηριότητα αλλά ενδέχεται μια τέτοια κίνηση να μην του επιτρέπεται για μεγάλο χρονικό διάστημα από τις σχετικές διατάξεις⁶⁰.

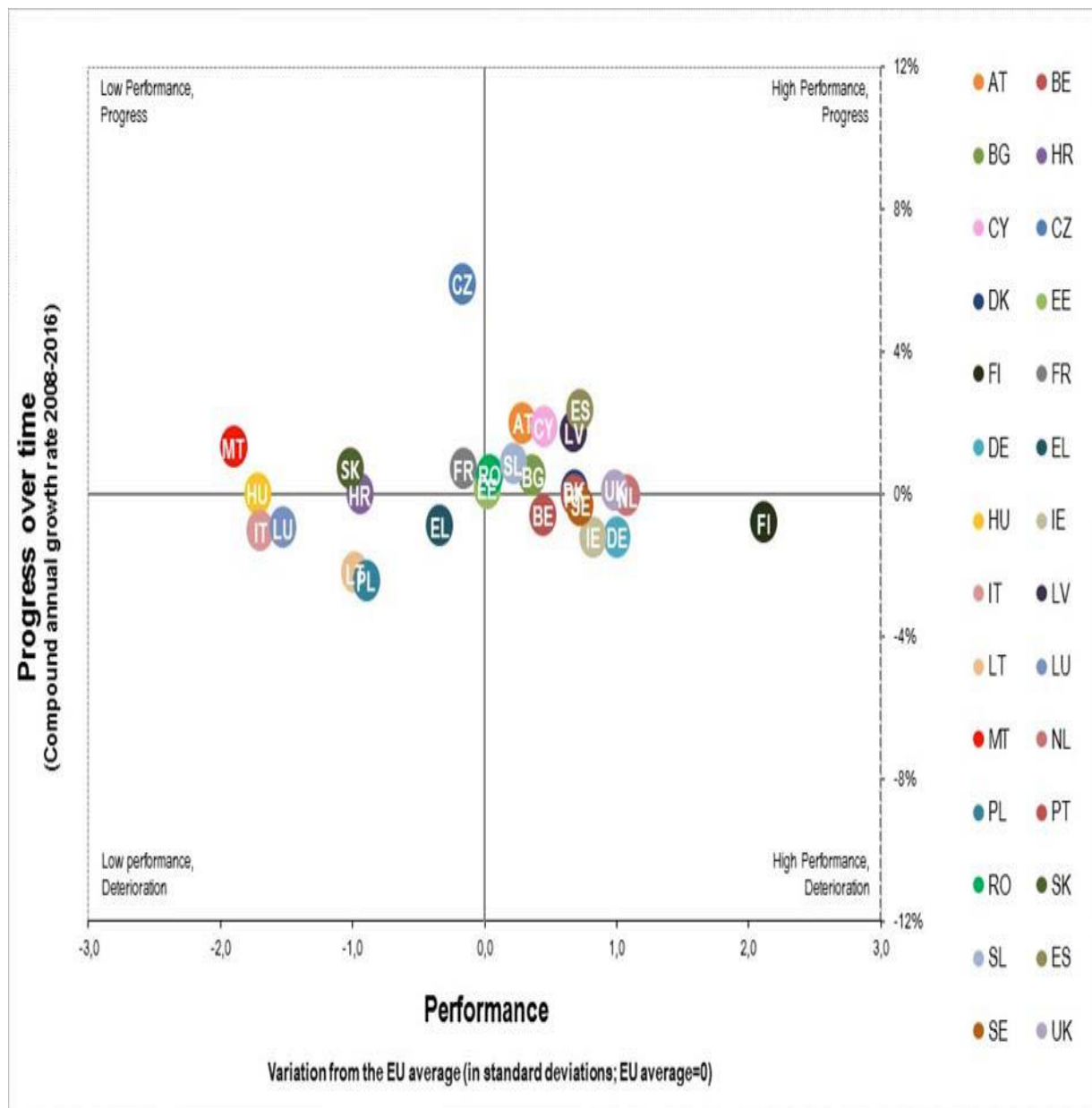
⁵⁷ C(2014) 1500 final, ec.europa.eu/justice/civil/files/c_2014_1500_en.pdf

⁵⁸ Δελτίο Τύπου της Επιτροπής: «Αφερεγγυότητα: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια νέα προσέγγιση για τη διάσωση επιχειρήσεων, ώστε οι έντιμοι επιχειρηματίες να έχουν μια δεύτερη ευκαιρία» της 12ης Μαρτίου 2014

⁵⁹ COM(2016) 723 final 2016/0359 (COD) Πρόταση «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής, καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 2012/30/ΕΕ», http://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2016_359

⁶⁰ COM(2012) 795 final 9.1.2013, Πρόγραμμα δράσης για την επιχειρηματικότητα 2020. Επιστροφή του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη, <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/EN/1-2012-795-EN-F1-1.Pdf>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: Κατάταξη των Κρατών- Μελών σε σχέση με την απόδοση και την πρόδοό τους διαχρονικά σε σχέση με την «Δεύτερη Ευκαιρία» (2008-2016)⁶¹

Η πολυπλοκότητα του εγχειρήματος μιας νέας αρχής οφείλεται και στη μεγάλη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας. Ο μέσος χρόνος ολοκλήρωσης μιας πτωχευτικής διαδικασίας στην ΕΕ κυμαίνεται από 4 μήνες έως 9 χρόνια.

Στον δείκτη του βαθμού ανάκαμψης, δηλαδή των χρημάτων που παίρνουν πίσω πιστωτές και προμηθευτές μετά την ολοκλήρωση της πτώχευσης, η βαθμολογία μας, όπως προκύπτει και από τον πίνακα που ακολουθεί, είναι πολύ χαμηλή. Έτσι, οι πιστωτές λαμβάνουν στην ουσία πίσω μόλις το 35,6% των χρημάτων τους.

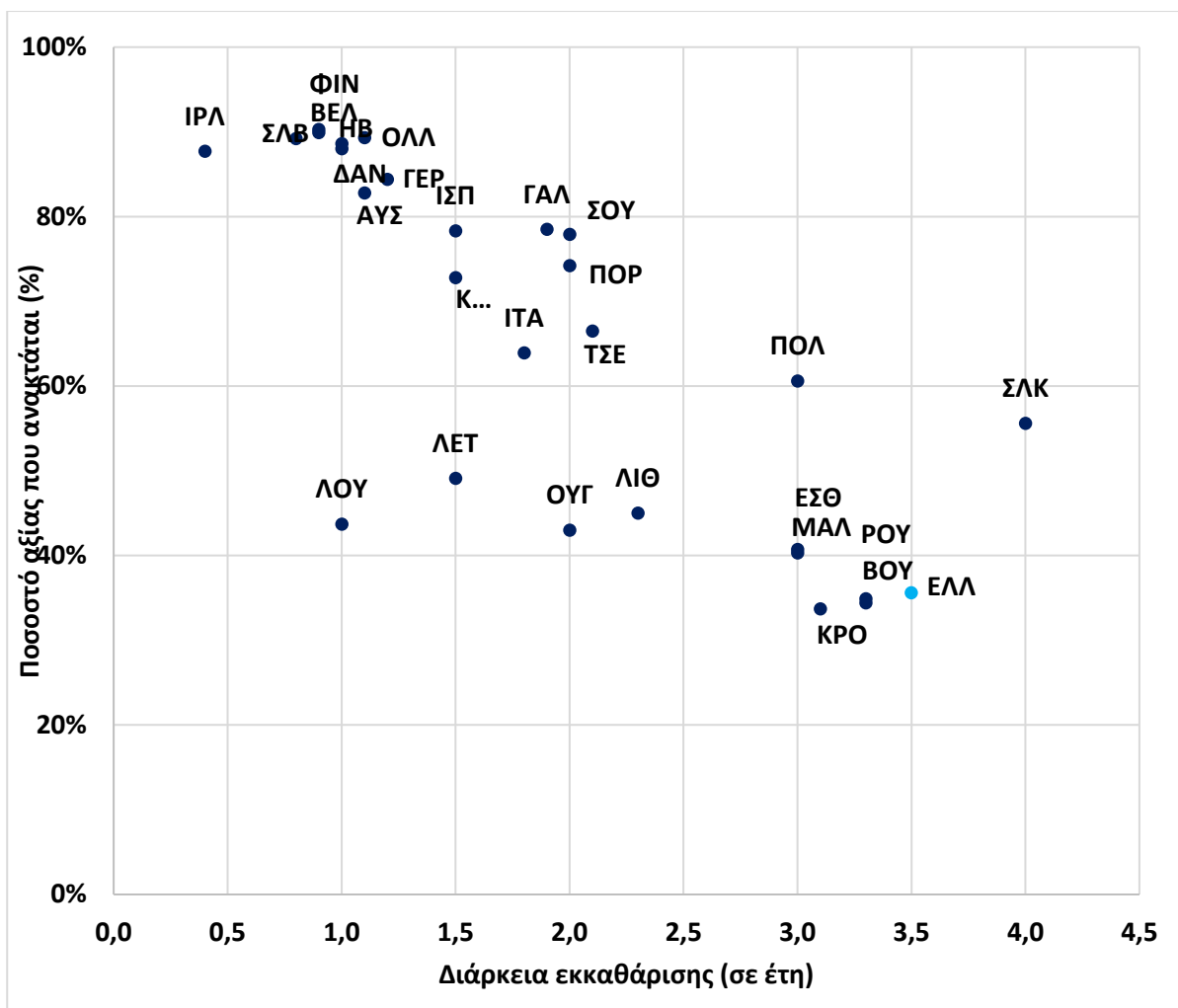
⁶¹ https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/eu28_sba_fact_sheet.pdf

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ: Χρόνος διεκπεραίωσης χρεοκοπίας και αξία που ανακτάται⁶²

Χώρα	Χρόνος διάρκεια εκκαθάρισης (σε έτη)	Ποσοστό αξίας που ανακτάται (%)
Φινλανδία	0,9	90,3%
Βέλγιο	0,9	89,9%
Ολλανδία	1,1	89,3%
Σλοβενία	0,8	89,2%
Ην. Βασίλειο	1,0	88,6%
Δανία	1,0	88,0%
Ιρλανδία	0,4	87,7%
Γερμανία	1,2	84,4%
Αυστρία	1,1	82,8%
Γαλλία	1,9	78,5%
Ισπανία	1,5	78,3%
Σουηδία	2,0	77,9%
Πορτογαλία	2,0	74,2%
Κύπρος	1,5	72,8%
Τσεχία	2,1	66,5%
Ιταλία	1,8	63,9%
Πολωνία	3,0	60,6%
Σλοβακία	4,0	55,6%
Λετονία	1,5	49,1%
Λιθουανία	2,3	45,0%
Λουξεμβούργο	1,0	43,7%
Ουγγαρία	2,0	43,0%
Μάλτα	3,0	40,7%
Εσθονία	3,0	40,3%
Ελλάδα	3,5	35,6%
Βουλγαρία	3,3	34,9%
Ρουμανία	3,3	34,4%
Κροατία	3,1	33,7%

⁶² Βλ. Doing Business 2017, Resolving insolvency. Τα ποσά ανάκτησης υπολογίζονται από το DB βάσει του χρόνου της διαδικασίας και συνεπώς μπορεί να αποκλίνουν από την πραγματική ανάκτηση. Πληροφορίες της αγοράς τείνουν προς την εκτίμηση πως στην Ελλάδα τα ποσοστά ανάκτησης είναι ακόμα χαμηλότερα στην πράξη.

Φυσικά, στο πλαίσιο εξέτασης των προϋποθέσεων για την παροχή δεύτερης ευκαιρίας, την απαλλαγή από τα χρέη και τη διασφάλιση των συμφερόντων των πιστωτών αλλά και του συνόλου της αγοράς, η συμπεριφορά του οφειλέτη και ο χαρακτηρισμός του ως «έντιμου» είναι καθοριστική. Ενδείξεις ανέντιμης ή κακόπιστης συμπεριφοράς σύμφωνα με την Πρόταση Οδηγίας, θα πρέπει να εντοπίζονται από τις αρμόδιες αρχές βάσει στοιχείων όπως η φύση και το ύψος των χρεών, ο χρόνος δημιουργίας τους, οι προσπάθειες του οφειλέτη να αποπληρώσει τα χρέη και να συμμορφωθεί με τις νόμιμες υποχρεώσεις του, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεών του, λήψης δημόσιων αδειών και ορθής τήρησης λογιστικών στοιχείων, καθώς οι τυχόν ενέργειες του οφειλέτη με σκοπό την παρεμπόδιση των προσπαθειών πιστωτών να πετύχουν την ικανοποίηση των αιτήσεών τους.

Επιπρόσθετα, για τα επαγγέλματα που θεωρούνται «ευαίσθητα» ή για περιπτώσεις καταδίκης επιχειρηματιών για ποινικά αδικήματα, η παροχή απαλλαγής από τα χρέη θα έπρεπε να εξετάζεται σε συνδυασμό με απαγόρευση άσκησης ορισμένου επαγγέλματος για κάποιο χρονικό διάστημα.

Η Ελλάδα, ακολουθώντας τις επιταγές της Επιτροπής, συμπεριέλαβε στην πρόσφατη τροποποίηση του Πτωχευτικού Κώδικα διάταξη με την οποία παρέχεται η ευκαιρία στους μετόχους των πτωχευμένων εταιρειών να απαλλαγούν μέσα σε δύο χρόνια από τα χρέη τους αλλά και να επαναδραστηριοποιηθούν.

Μια τέτοια ρύθμιση σαφώς αποτελεί θετική παρέμβαση ωστόσο δεν είναι ξεκάθαρη η εφαρμογή της στις περιπτώσεις που στα χρέη συμπεριλαμβάνονται και οφειλές προς το Δημόσιο.

Της νομοθετικής αυτής εξέλιξη είχε προηγηθεί η συμμετοχή ελληνικών φορέων⁶³ στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Έγκαιρης Προειδοποίησης και 2ης Ευκαιρίας Επιχειρήσεων», στο οποίο από κοινού με άλλες 6 χώρες (Δανία, Γερμανία, Βέλγιο, Ιταλία, Ισπανία και Πολωνία) διαμορφώνεται το πλαίσιο παροχής εξειδικευμένης βοήθειας και υποστήριξης στους επιχειρηματίες για την επιτυχή έγκαιρη αναδιάρθρωση της επιχείρησής τους, τη διατήρηση της αξίας της και των θέσεων εργασίας αλλά και για την επιστροφή τους στο επιχειρείν μετά από μια πτώχευση.

⁶³ Το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών και Εμπόρων Ελλάδας (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ) και το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΕΑ)

5. Πρακτικά εφαρμοστικά ζητήματα

Αναφορικά με τη διαχείριση των διαδικασιών πτώχευσης και το σχεδιασμό ενός επιτυχημένου συστήματος αντιμετώπισης της επιχειρηματικής αποτυχίας, έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες υποδεικνύοντας βέλτιστες πρακτικές και λύσεις.

Μια συγκριτική ανάλυση μεταξύ χωρών, αν και μπορεί να γίνει μόνο για ορισμένα χαρακτηριστικά αναφοράς για τα οποία υπάρχουν στοιχεία, έχει μεγάλη σημασία, γιατί προσφέρει τη δυνατότητα σύγκρισης ορισμένων χαρακτηριστικών του Ελληνικού πτωχευτικού δικαίου με αυτά άλλων χωρών. Επιπλέον αναδεικνύει σε ένα πολύπλοκο και τεχνικό ζήτημα, στο «οποίο οι λεπτομέρειες κάνουν τη διαφορά», ακριβώς εκείνη τη δομή σώρευσης αστοχιών του Ελληνικού συστήματος που αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία τόσων δυσλειτουργιών.

Η χρησιμότητα αυτής της ανάλυσης διατηρείται ακόμα και αν συμπληρώσουμε την εικόνα που προκύπτει από αυτή τη σύγκριση με μια εκτενέστερη ανάλυση επιπλέον ιδιαιτεροτήτων του Ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, για τις οποίες δεν υπάρχουν καταρχήν εύκολα διαθέσιμα διεθνή συγκριτικά στοιχεία.

5.1 Η διεθνής εμπειρία

Κατά τον ΟΟΣΑ, η έννοια της «επιχειρηματικής αποτυχίας» διαφέρει από χώρα σε χώρα, εξαιτίας των διαφορετικών εννόμων συστημάτων και των ρυθμίσεων που περιέχονται στην εκάστοτε πτωχευτική νομοθεσία.

Σε κάποιες έννομες τάξεις, η υπαγωγή σε καθεστώς πτώχευσης συνεπάγεται την άμεση παύση των εργασιών της επιχείρησης, ενώ σε άλλες κάτι τέτοιο δεν είναι απαραίτητο, καθώς δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο ανάκαμψής τους κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας.

Αυτή η τόσο διαφορετική, μεταξύ εννόμων τάξεων, μεταχείριση περιπτώσεων επιχειρήσεων κηρυχθέντων σε πτώχευση, καθιστά την αποτύπωση των τελικών αποτελεσμάτων αυτών των διαδικασιών ένα εξαιρετικά απαιτητικό έργο⁶⁴, είτε πρόκειται για την τελική λύση και εκκαθάρισή τους, είτε για την αναδιάρθρωση αυτών και την εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με τις βέλτιστες διορθωτικές παρεμβάσεις στο ελληνικό πτωχευτικό πλαίσιο.

Ως προς τη διοίκηση της αναδιάρθρωσης και της εκκαθάρισης, στην Ελλάδα, σε αντίθεση με άλλες χώρες, οι δανειστές έχουν περιορισμένη δυνατότητα να επιβάλλουν προληπτική αναδιάρθρωση, όπως προκύπτει και από την καταγραφή της Παγκόσμιας Τράπεζας αλλά και από τη σύγκριση των διάφορων ημεδαπών διατάξεων περί πτωχευτικών και προ-πτωχευτικών διαδικασιών, κάτι που θα αναλυθεί και στη συνέχεια.

Αντίστοιχα σημαντικά χαρακτηριστικά του ημεδαπού πλαισίου είναι ότι, επίσης, οι δανειστές δεν έχουν λόγο στον ορισμό του συνδίκου, αλλά ούτε και στην πώληση περιουσιακών στοιχείων, καθώς αυτές οι εξουσίες τοποθετούνται στα χέρια της δικαιοσύνης και ατόμων που

⁶⁴ OECD (2014), Entrepreneurship at a Glance 2014, OECD Publishing http://dx.doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2014-en

αυτή ορίζει, ενώ παράλληλα, η Ελλάδα ανήκει στις χώρες που δίνει προτεραιότητα στα νέα δάνεια για τη συνέχιση λειτουργίας μιας επιχείρησης.

Πίνακας X. Επιλεγμένα χαρακτηριστικά που αφορούν ενέχυρα και λήψη αποφάσεων στη διαχείριση χρεωκοπίας. (Doing Business 2017)

A/A	1=ΝΑΙ, ΚΕΝΟ = ΌΧΙ	Ελλάδα	Αυστρία	Βέλγιο	Βουγαρία	Κροατία	Κύπρος	Τσεχία	Δανία	Εσθονία	Φινλανδία	Γαλλία	Γερμανία	Ουγγαρία	Ιρλανδία	Ιταλία	Λατβία	Λιθουανία	Λουξεμβούργο	Μάλτα	Ολλανδία	Πολωνία	Πορτογαλία	Ρουμανία	Σλοβακία	Σλοβενία	Ισπανία	Σουηδία	HB
1	Οι πιστωτές που διαφωνούν λαμβάνουν το ελάχιστο που θα προέκυπτε σε εκκαθάριση	1			1	1	1			1		1				1	1				1	1	1	1	1				
2	Οι νέες χρηματοδοτήσεις έχουν προτεραιότητα έναντι πιστωτών με και χωρίς ενέχυρο	1	1				1	1		1					1								1						
3	Οι πιστωτές δεν έχουν λόγο στην επιλογή ή το διορισμό του σύνδικου	1	1	1							1	1	1	1			1	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1
4	Ο σύνδικος δεν χρειάζεται την έγκριση των πιστωτών για να εκποιήσει σημαντικά περιουσιακά στοιχεία	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1	1
5	Ο πιστωτής δεν μπορεί να ζητήσει στοιχεία από το σύνδικο	1	1		1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	Δεν πληρώνονται πρώτα οι πιστωτές με ενέχυρο (πριν φόρους και εργαζόμενους) σε χρεωκοπία εκτός πτωχευτικής διαδικασίας	1			1						1				1				1	1	1	1				1			
7	Δεν πληρώνονται πρώτα οι πιστωτές με ενέχυρο (πριν φόρους και εργαζόμενους) στην εκκαθάριση	1									1				1			1	1			1					1		
8	Οι πιστωτές με ενέχυρο περιορίζονται από αναστολή εκτέλεσης όταν ο οφειλέτης εισέρχεται σε πτωχευτική διαδικασία που επιβλέπει δικαστήριο	1		1						1							1						1			1			
9	Δεν επιτρέπεται τα μέρη να συμφωνήσουν εκτέλεση εκτός δικαστηρίου όταν ενεργοποιείται δικαίωμα επί ενέχυρου, και ειδικά στον πιστωτή να πουλήσει με δημόσια ή ιδιωτική διαδικασία το ενέχυρο ή να το κρατήσει σε ικανοποίηση των απαιτήσεων του	1	1					1	1						1			1	1	1			1			1			
	Περιορισμοί επιρροής πιστωτών στη διοίκηση πτώχευσης (3+4+5+9)	1																1									1		
	Σημαντικοί περιορισμοί στο ενέχυρο (2+6+7+9)	1																											
	Ενθάρρυνση διαφάνειας και περιορισμοί πρόσβασης σε ενέχυρο (1+8+9)	1								1													1						
	Όλα τα παραπάνω	1																											

Σύμφωνα με τη μελέτη, που διεξάγει η εταιρεία PwC (PriceWaterhouseCoopers), με τίτλο «Stars and Zombies: Οι ελληνικές επιχειρήσεις βγαίνοντας από την κρίση», η στρατηγική ανάκαμψης της εταιρικής οικονομίας θα πρέπει να στηριχθεί στην α) αναδιάρθρωση χρέους β) στην αναχρηματοδότηση δανεισμού των εταιρειών που αντιμετωπίζουν μεν προβλήματα στην αποπληρωμή του, αλλά είναι βιώσιμες και έχουν θετικές προοπτικές και καλές επιδόσεις στο παρελθόν και γ) στην ταχεία ρευστοποίηση εκείνων των εταιρειών που παρουσιάζουν συστηματικά αρνητικές ταμειακές ροές.

Περατιέρω, για το πιο σύνθετο ζήτημα της αντιμετώπισης των φαινομένων υπερδανεισμού και το χειρισμό των υπερχρεωμένων εταιρειών με παγιδευμένο δανεισμό αναδεικνύεται από τη μελέτη, η ανάγκη για σχετική θεσμική πρόβλεψη στον πτωχευτικό κώδικα.

Φυσικά η όλη προσπάθεια για την ανάκαμψη της οικονομίας απαιτείται να συνοδευτεί από την απαραίτητη προσέλκυση κεφαλαίων μέσω απλούστερου και σταθερού θεσμικού πλαισίου και φορολογικού καθεστώτος αλλά και γρήγορη και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση⁶⁵.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντίστοιχα, εστιάζει στην ορθολογική και στοχευμένη αντιμετώπιση των οικονομικών δυσχερειών των επιχειρήσεων παράλληλα με την προστασία των ενόμων

⁶⁵ PriceWaterhouseCoopers (2014), Κατευθύνσεις οικονομικής ανάπτυξης, <https://www.pwc.com/gr/en/publications/assets/practical-ways.pdf>

συμφερόντων των πιστωτών και την παροχή ευκαιριών πρόσβασης στην απονομή δικαιοσύνης για όλα τα μέρη.

Η Επιτροπή αποτρέπει τα πτωχευτικά καθεστάτα με «τιμωρητικό» χαρακτήρα καθώς όπως αποτυπώνεται ανάγλυφα στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία τέτοια καθεστάτα είναι περισσότερο πιθανό να λειτουργήσουν αποτρεπτικά τόσο στην προσέλκυση πιθανών νέων επενδυτών από την έναρξη μιας επιχείρησης εξαιτίας της απροθυμίας τους να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις μιας πτώχευσης, όσο και στην ενθάρρυνση υφιστάμενων, τίμιων επιχειρηματιών⁶⁶ από το να κάνουν ένα νέο ξεκίνημα, μετά από μια αποτυχία.

Πράγματι, η ύπαρξη συστημάτων διαφορετικής μεταχείρισης μεταξύ τίμιων και ανέντιμων επιχειρηματιών, απαντάται σε αρκετές έννομες τάξεις όπως το Βέλγιο, η Φινλανδία, η Γαλλία.

Η διάρκεια της περιόδου discharge ενέχει ένα αρνητικό και σημαντικό αντίκτυπο στο επίπεδο της επιχειρηματικότητας και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων το οποίο τείνει να είναι χαμηλότερο και να αποτελεί τροχοπέδη για την οικονομία, την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα (Doing Business 2016) η διάσωση των επιχειρήσεων είναι περισσότερο πιθανή σε οικονομίες όπου η νομοθεσία προβλέπει τη δυνατότητα χρηματοδότησης μετά την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης (post-commencement finance) με παροχή ενεχύρου σε πάγια για την εξασφάλιση των απαιτήσεων (pledging assets to secure loans) και ισορροπία μεταξύ παροχής κινήτρων σε πιθανούς πιστωτές και εξασφάλισης απαιτήσεων υφιστάμενων πιστωτών.

Μια πολύ δύσκολα εφαρμόσιμη και αμφιλεγόμενης επιτυχίας πρακτική κατά την Παγκόσμια Τράπεζα είναι και η παροχή χρηματοδότησης χωρίς παροχή εγγυήσεων, με την εκ του νόμου εξασφάλιση των νέων πιστωτών για τις κατά προτεραιότητα απαιτήσεις τους έναντι των υφιστάμενων.

Επίσης προτείνεται η θέσπιση ξεκάθαρων κανόνων για την κατηγοριοποίηση μεταξύ υφιστάμενων και εκ των υστέρων πιστωτών προκειμένου να αποτρέπεται η δημιουργία αβεβαιότητας περί της σειράς τάξης τους και του μέτρου της δυνατής τους ικανοποίησης.

Για τις χώρες που δήλωσαν μεγάλο βαθμό ικανοποίησης από την λειτουργία των πτωχευτικών τους συστημάτων, μια πιθανή ερμηνεία είναι η ύπαρξη εργαλείων προειδοποίησης για την αποφυγή πτωχεύσεων⁶⁷.

⁶⁶ Ο όρος «τίμιος επιχειρηματίας» κατά την Επιτροπή στην Small Business Act for Europe αναφέρεται στα στελέχη και ιδρυτές που έχουν αντιμετωπίσει μη δόλιες διαδικασίες πτώχευσης

⁶⁷ European Commission (2011), Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy. The economic impact of legal and administrative procedures for licensing, business transfers and bankruptcy on entrepreneurship in Europe, www.rcc.gov.pt/SiteCollectionDocuments/Business_Dynamics.pdf

Απέναντι στο φόβο των επιχειρήσεων για μια ενδεχόμενη χρεωκοπία, κάποιες από τις πιο κοινές αποτελεσματικές μέθοδοι είναι η παρακολούθηση μαθημάτων και ενημερωτικών συναντήσεων. Αντίθετα, πρακτικές όπως διαδικτυακά ερωτηματολόγια αυτοαξιολόγησης και τηλεφωνικά κέντρα δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένα και διαδεδομένα.

Κάποιες από τις πιο επιτυχημένες επιλογές των εννόμων συστημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζονται στην Γαλλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Γερμανία και την Ιταλία. Βασικό χαρακτηριστικό των συστημάτων αυτών είναι η φιλοσοφία της μεταχείρισης της πτώχευσης ως μια διαδικασία διάσωσης και αναδιοργάνωσης της επιχείρησης με αναμενόμενα περισσότερα θετικά αποτελέσματα για τους πιστωτές από ό,τι η ρευστοποίηση και εκκαθάρισή της.

Ακόμη και πέραν των συνόρων της ενιαίας αγοράς όμως, οι όροι είναι ίδιοι καθώς στις Η.Π.Α, το περίφημο 11ο Κεφάλαιο που αποκαλείται και ως «πτώχευση αναδιάρθρωσης»⁶⁸ δίνει τη δυνατότητα στον οφειλέτη να διατηρήσει την διοίκηση της επιχείρησής του και να αποφύγει τον επιζήμιο κλονισμό της εμπιστοσύνης του κοινού που θα μπορούσε να είναι καταστροφική για την όλη επιτυχία του εγχειρήματος της αναδιοργάνωσης.

Ενεργό ρόλο ωστόσο και συμμετοχή στη διαδικασία έχει συνέλευση των πιστωτών η οποία διατηρεί εξουσίες για τη διερεύνηση των υποθέσεων και της συμπεριφοράς του οφειλέτη, ενώ με απόφαση της εκλέγει τον “trustee” με τον οποίο διαβουλεύεται σχετικά με τα θέματα διαχείρισης και τη διατύπωση του σχεδίου εξυγίανσης.

Αντίστοιχα, στην περίπτωση εκκαθάρισης, ο trustee, εκτός από το έργο της παροχής πληροφοριών στα μέρη που έχουν σχετικό έννομο συμφέρον και της αποδοχής συστάσεων από μέρους της συνέλευσης των πιστωτών, είναι επιφορτισμένος με το έργο της σύνταξης απολογιστικής έκθεσης στον «US Trustee».

Ο τελευταίος ως εκπρόσωπος της δικαιοσύνης ενεργεί για λογαριασμό του κράτους, διερευνώντας τις οικονομικές υποθέσεις του οφειλέτη με ρόλο που μπορεί να περιλαμβάνει από τη γενικότερη εποπτεία και την απόφαση διακοπής της διαχείρισης από την εταιρεία που έχει υποβάλλει αίτηση πτώχευσης έως και διαδικαστικές αρμοδιότητες, όπως η σύγκλιση των επιτροπών πιστωτών και η εκλογή επιτροπής πιστωτών.

Μια από τις πιο γνωστές βιομηχανίες αυτοκινήτων, η εταιρεία Chrysler, διασώθηκε μέσα σε λίγους μήνες από την υπαγωγή της στο 11^ο Κεφάλαιο, διά της πώλησης των περιουσιακών της στοιχείων σε νέα εταιρεία. Σχεδόν όλοι οι πιστωτές της παλιάς εταιρείας παρέμειναν πιστωτές και της νέας, ενώ προστέθηκαν και νέοι.

⁶⁸ Κατά την επίσημη ιστοσελίδα των Δικαστικών Αρχών των Η.Π.Α, A case filed under chapter 11 of the United States Bankruptcy Code is frequently referred to as a "reorganization" bankruptcy, <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>

Στην Γαλλία, τα καθεστώτα αφερεγγυότητας έχουν ως άξονα την διάσωση της επιχείρησης, γεγονός που διαφαίνεται από την ίδια την επιλογή στον τίτλο της σχετικής νομοθεσίας «Δίκαιο των επιχειρήσεων που βρίσκονται σε οικονομική δυσκολία»⁶⁹.

Σημειώνεται ότι στις διαδικασίες αυτές υπάγονται κατά προτεραιότητα επιχειρήσεις που βρίσκονται σε προσωρινή αδυναμία, ή έχουν ιδιαίτερες προοπτικές, ή όσες λόγω αριθμού εργαζομένων ή αντικειμένου τους έχουν ιδιαίτερη οικονομική σημασία.

Η οικονομική δυσκολία διαπιστώνεται κατά την έκβαση μιας «προειδοποιητικής διαδικασίας»⁷⁰ κατά την οποία από το συνδυασμό των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων αλλά και ενός χρηματοοικονομικού σχεδιασμού, ο ελεγκτής υποχρεούται να ενημερώσει τη Διοίκηση που με τη σειρά της καλείται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Παρόμοια προληπτική δράση έχει αποδώσει η γαλλική έννομη τάξη στον «ειδικό εντολοδόχο» («mandataire ad hoc»), ο οποίος είναι επιφορτισμένος με τον διττό ρόλο της υποβολής προτάσεων για λήψη μέτρων εξυγίανσης και συντονισμού των διαπραγματεύσεων με τους πιστωτές καθώς και της εξέτασης της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και συνδρομής του οφειλέτη στην αντιμετώπιση δυσκολιών χρηματοδότησης και άλλων.

Στο προπρωχεντικό στάδιο, λειτουργεί το καθεστώς της «ταχείας οικονομικής διάσωσης» («sauvegarde financière accélérée») εν είδει πρώιμης οικονομικής εξυγίανσης μεταξύ συγκεκριμένων πιστωτών (κυρίως τραπεζών, χρηματοπιστωτικών οργανισμών και ομολογιούχων) και οφειλετών- εταιρειών συγκεκριμένου μεγέθους πριν αυτές εισέλθουν στην φάση της παύσης πληρωμών και η οποία επικυρώνεται με δικαστική απόφαση, μετά την απαραίτητη συγκατάθεση συγκεκριμένης πλειοψηφίας πιστωτών. Το συγκεκριμένο σύστημα δύναται να εφαρμοστεί μόνο αφότου έχει προηγηθεί η διαδικασία conciliation⁷¹, και να έχει συνταχθεί σχέδιο διάσωσης.

Η εταιρεία Eurotunnel το 2007 και ο Όμιλος Thomson (Technicolor) το 2009, κάνοντας χρήση του θεσμού της «διάσωσης» πέτυχαν την εξυγίανσή τους και την αναδιάρθρωση του χρέους τους. Ο όμιλος Thomson μάλιστα ολοκλήρωσε την σχετική διαδικασία εντός 10 εβδομάδων, καθώς είχε ήδη προηγηθεί συμφωνία (pre- packaged plan) με τους πιστωτές.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, κρατεί η πρακτική της δυνατότητας εξυγίανσης (και όχι πτώχευσης, η οποία εφαρμόζεται μόνο στα φυσικά πρόσωπα⁷²) μέσω εκούσιων εταιριών συμφωνιών («Company Voluntary Arrangements») με τις οποίες οφειλέτης και πιστωτές αποφασίζουν τους ειδικότερους όρους της πορείας της εξυγίανσης, ακόμη και σε στάδιο πριν από τη διαπίστωση οικονομικής κρίσης της εταιρείας. Σε κατάσταση επαπειλούμενης πτώχευσης, διορίζεται διαχειριστής που αναλαμβάνει τη διοίκηση, αλλά σε περίπτωση διατήρησης του

⁶⁹ «Droit des entreprises en difficulté»

⁷⁰ «procédure d'alerte»

⁷¹ αρκετά παρόμοια με την καταργηθείσα από τον ν. 4013/2014, διαδικασία συνδιαλλαγής

⁷² https://en.wikipedia.org/wiki/United_Kingdom_insolvency_law

ελέγχου της εταιρείας από την υφιστάμενη διοίκηση, η οποία συντάσσει πρόταση συμφωνίας με την συνδρομή εξειδικευμένου εντολοδόχο («nominee»), ειδικού στα θέματα πτώχευσης, η διαδικασία ολοκληρώνεται μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα καθώς το δικαστήριο δεν έχει ουσιαστικό ρόλο.

Για τη δυνατότητα ή την αναγκαιότητα υποβολής σε καθεστώς πτώχευσης, αποφασιστική αρμοδιότητα έχει ειδική πτωχευτική υπηρεσία μέσω του εξεταστή «adjudicator»⁷³.

Όσον αφορά στη φορολογική μεταχείριση των εισοδημάτων της πτωχευτικής περιουσίας, ένα από τα παραδείγματα χρηστής φορολογικής διοίκησης εντοπίζεται στη Δανία, όπου το φορολογητέο εισόδημα υπολογίζεται σε εφαρμογή των κοινών κανόνων του φορολογικού δικαίου.

Οι φορολογικές αρχές κρίνουν σε ποιο βαθμό ένα εισόδημα της πτωχευτικής περιουσίας θα είναι υποκείμενο σε φόρο. Συχνά, οι εταιρείες που υπάγονται στο καθεστώς πτώχευσης θα έχουν υποστεί σημαντικές ζημιές κατά τα έτη που προηγήθηκαν της πτώχευσης, τα οποία μπορεί να υπονομεύσουν μια θετική έκβαση κατά την πτωχευτική διαδικασία. Εξίσου συχνά, οι φορολογικές αρχές θα αποφασίσουν αντίστοιχα ότι η πτωχευτική περιουσία δεν θα είναι υποκείμενη σε φόρο⁷⁴.

Στη βάση ύπαρξης αυτής της πληθώρας διατάξεων και της ανάγκης των επιχειρήσεων να εξεύρουν το βέλτιστο δικαίωμα σύστημα διαχείρισης της πτώχευσης ή εξυγίανσής τους, εξελίχθηκε στον τομέα της πτώχευσης το φαινόμενο forum shopping, που συνίσταται στην επιλογή δικαίου άλλου από το δικαίο της έδρας της εταιρείας, δυνατότητα που δίνεται από την πρόβλεψη στα περισσότερα κράτη, για προσδιορισμό της καθ' ύλην αρμοδιότητας του δικαστηρίου βάσει του τόπου των κύριων συμφερόντων της εταιρείας.

Στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς η κοινή προσπάθεια για ενιαία, κατά το μέτρο που αυτό είναι εφικτό, αντιμετώπιση των ζητημάτων της πτώχευσης ανάμεσα στα διαφορετικά ρυθμιστικά συστήματα, είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να αποφεύγονται φαινόμενα forum shopping. Ζωτικής σημασίας όμως είναι και ο σεβασμός στο δικαίωμα της διατήρησης της ανταγωνιστικότητας των ισχυόντων εθνικών εννόμων τάξεων και νομοθεσιών.

Έτσι, εταιρείες με καταστατική έδρα σε ένα κράτος μέλος, μπορεί να ζητήσουν να εξεταστεί η υπαγωγή τους στο πτωχευτικό πλαίσιο άλλου κράτους μέλους, επικαλούμενες ότι το κέντρο των κυρίων συμφερόντων τους είναι άλλος, και προσκομίζοντας τα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα προς τούτο.

⁷³ <https://www.gov.uk/bankruptcy/overview>

⁷⁴ <https://www.iclg.co.uk/practice-areas/corporate-recovery-and-insolvency/corporate-recovery-and-insolvency-2016/denmark#chaptercontent4>

Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην πρότασή της για τροποποίηση του Κανονισμού 1346/2000 για τις διαδικασίες πτώχευσης προτείνει την εναρμόνιση με λειτουργικά καθεστώτα ώστε να αποφεύγονται τέτοια φαινόμενα forum shopping.

Η τακτική επιλογής έννομης τάξης για την επίτευξη της κατά το δυνατόν συμφερότερης μεταχείρισης της εταιρείας, πυροδότησε την αντίδραση κάποιων πιστωτών στην περίπτωση της ελληνικής εταιρείας Wind, που αποκάλεσαν το σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου, τον «πτώχευτικό οίκο ανοχής» της Ευρώπης.

Η εταιρεία, μεταφέροντας το κέντρο των κύριων συμφερόντων της μητρικής της από το Λουξεμβούργο στο Λονδίνο, πέτυχε την υπαγωγή της στο δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου, την ταχεία μείωση του χρέους της και την επαναγορά της από θυγατρικής εταιρείας που ανήκε στο βασικό της μέτοχο.

Στόχος της πρότασης είναι η επιλογή των βέλτιστων πρακτικών και η προσαρμοσμένη ενσωμάτωσή τους στο εθνικό δίκαιο, για την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να επιδιώξουν την υπαγωγή τους σε ένα αρχικό στάδιο διαπραγμάτευσης με τους πιστωτές τους και εξεύρεσης μιας λύσης στην απαρχή της διαπίστωσης της οικονομικής δυσκολίας.

Αναφορικά με το εθνικό δίκαιο, πρέπει να σημειωθεί ότι, η χωρίς περίσκεψη εισαγωγή πρακτικών και κανόνων που λειτουργούν με επιτυχία στο συνολικό πλαίσιο θεσμών και δομών σε άλλες χώρες, δεν εγγυάται απαραίτητα την επιτυχία.

Αναγνωρίζοντας πως, με τις αδυναμίες που υπάρχουν σε δομές, από την εξειδίκευση και εκπαίδευση των λειτουργών που εμπλέκονται στην διαδικασία πτώχευσης μέχρι και τους επαγγελματίες του χώρου, και το γεγονός ότι αυτές οι δομές και δεξιότητες χρειάζονται συχνά χρόνο για να ωριμάσουν, πρέπει να αξιολογηθούν προσεκτικά οι αποκλίσεις που έχουν καταγραφεί ανάμεσα στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες.

Έτσι, σε συνδυασμό με την εμπειρία που μεταφέρεται από την αγορά, μπορεί να θεωρηθεί ότι καταρχήν η περιορισμένη εμπλοκή των πιστωτών στη διοίκηση της πτώχευσης δεν είναι ανάγκη καταρχήν να αντικατασταθεί από μια αυξημένη εμπλοκή τους, πχ στη λήψη αποφάσεων για τη διάθεση στοχεύων ενεργητικού, καθώς κάτι τέτοιο θα χρειαζόνταν πλείστες προϋποθέσεις για να λειτουργήσει ορθά.

Από την άλλη αντικατάσταση της τυχαίας επιλογής του συνδίκου ειδικά σε σύνθετες υποθέσεις μεγάλης αξίας, με τη θεσμοθέτηση κριτηρίων όπως η σχετική εμπειρία και η αποδεδειγμένη ικανότητα, θα μπορούσε να ήταν μεγάλης πρακτικής σημασίας και να αποτελέσει μεταρρύθμιση με καλές πιθανότητες ομαλής υιοθέτησης εντός του υφιστάμενου πλαισίου θεσμών και δομών.

5.2 Σημαντικές υποθέσεις ελληνικών επιχειρήσεων

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Ελλάδα αριθμεί πλήθος υποθέσεων επιχειρήσεων που εισήλθαν σε κατάσταση οικονομικής αφερεγγυότητας, η πορεία τριών εκ των σημαντικότερων αναλύεται στο παρόν κεφάλαιο.

Παρότι μόλις 4-6% των πτωχεύσεων είναι προϊόν απάτης⁷⁵ ο αρνητικός αντίκτυπος μια πτώχευσης για το όλο φάσμα των εμπλεκόμενων σε αυτήν, από τον επιχειρηματία, τους μετόχους, τους πιστωτές, τους εργαζομένους και την συνολική οικονομία, αποτελεί «στίγμα» ικανό να αποτρέψει τους ήδη πτωχευμένους από το να επαναδραστηριοποιηθούν και να εμποδίσει τη δημιουργία επιχειρηματικών κινήσεων από νέους παίκτες.

Η πρόσφατη υπόθεση της εταιρείας «Μαμιδάκης- Jetoil» και η συγκλονιστική εξέλιξη της αυτοκτονίας του ενός εκ των ιδρυτών της, είναι για τα ελληνικά δεδομένα, η ισχυρότερη απόδειξη των δυνητικών επιπτώσεων μιας πτώχευσης.

Υπόθεση 1: Mamidoil Jetoil

Η αμιγώς ελληνική εταιρεία Mamidoil Jetoil με μερίδιο 9% στην εσωτερική αγορά, δίκτυο 600 πρατηρίων και, μετά από πάνω από 50 χρόνια δραστηριοποίησης στον κλάδο της εμπορίας πετρελαιοειδών αλλά και σε σειρά από άλλους κλάδους, όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, η εμπορία αυτοκινήτων και η παραγωγή και τυποποίηση ελαιολάδου και κρασιού, κατέθεσε στις 9 Ιουνίου 2016 αίτηση υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα, ζητώντας προστασία από τους πιστωτές της προκειμένου να εφαρμόσει επιχειρηματικό σχέδιο εξυγίανσης. Με το προτεινόμενο σχέδιο προβλεπόταν η αποπληρωμή των οφειλών σε βάθος 17ετίας.

Από την πρώτη στιγμή υπήρξαν αντιδράσεις των πιστωτών στην υπαγωγή της επιχείρησης στο άρθρο 99, το ενδιαφέρον ωστόσο της, ρωσικών συμφερόντων εταιρείας Cetracore Energy, για την απόκτηση των περιουσιακών στοιχείων της Mamidoil-Jet Oil, μέσω της διαδικασίας pre pack συμφωνίας πιστωτών κατά τα άρθρα 106 β και θ του πτωχευτικού κώδικα, λειτούργησε ανασταλτικά στις όποιες ενστάσεις, ιδιαίτερα μετά την κατάθεση στις 14/2/2017 των απαραίτητων στοιχείων για το proof of funds που ζήτησαν οι πιστώτριες τράπεζες.

Υπό το πρίσμα αυτό, η Mamidoil Jetoil κατέθεσε αίτηση προσωρινής προστασίας έως τον Μάρτιο του 2017 την οποία και έλαβε, με στόχο την επίτευξη, μέχρι τις 24 Μαρτίου, συμφωνίας με το ρωσικό όμιλο καθώς και της απαιτούμενης συναίνεσης της πλειοψηφίας των πιστωτών ώστε εν συνεχεία η εταιρεία να προβεί στο σχέδιο αναδιάρθρωσης.

Στο μεταξύ η Cetracore Energy, ολοκλήρωσε τις διαπραγματεύσεις με τις πιστώτριες τράπεζες, με αποτέλεσμα την επίτευξη συμφωνίας επί σχεδίου διάσωσης για τη μεταβίβαση του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων της Mamidoil σε νέα εταιρεία, ελέγχου κατά 100% από την Cetracore Energy, έναντι τιμήματος 111,5 εκατ. ευρώ, από το οποίο αναμένεται να εξοφληθούν εν μέρει οι τράπεζες (65%), το Δημόσιο (25%) και οι προμηθευτές (10%) με

⁷⁵ Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy". The economic impact of legal and administrative procedures for licensing, business transfers and bankruptcy on entrepreneurship in Europe

παράλληλες δεσμεύεις για απορρόφηση του 100% του υφιστάμενου προσωπικού της Mamidoil Jetoil.

Ενώσω οι διαπραγματεύσεις έβαιναν προς την τελική ευθεία και οδεύοντας προς την τυπική έγκριση της συμφωνίας εξυγίανσης από το αρμόδιο δικαστήριο, το Δημόσιο προχώρησε σε δέσμευση βασικών ακίνητων περιουσιακών στοιχείων της JetOil. Το γεγονός αυτό άλλαξε δραματικά τα δεδομένα θέτοντας σε κίνδυνο τη συμφωνία καθώς τα δεσμευμένα ακίνητα αποτελούν περιουσιακά στοιχεία (π.χ. ακίνητα που φιλοξενούν δεξαμενές και λοιπές εγκαταστάσεις), καθοριστικού ενδιαφέροντος για τη Cetracore.

Υπό τις νέες αυτές εξελίξεις η JetOil υπέβαλε αίτηση άρσης της δέσμευσης στο αρμόδιο Δικαστικό Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, το οποίο αποφάσισε θετικά, τόσο ως προς την άρση της δέσμευσης των ακινήτων της εταιρείας όσο και των προσώπων που διατέλεσαν διευθύνοντες σύμβουλοι της από το 2008 ως το 2015, επιτρέποντας έτσι την ολοκλήρωση της συμφωνίας εξυγίανσης.

Κρίσιμη για τη συνέχεια της υπόθεσης αναμένεται να είναι η απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου για την επικύρωση της pre pack συμφωνίας εξυγίανσης με στρατηγικό επενδυτή τη ρωσικών συμφερόντων εταιρεία Cetracore Energy η οποία συζητήθηκε την 27/9/2017.

Σύμφωνα με το σχέδιο, Cetracore προτείνει την καταβολή € 111,5 εκατ. για την αγορά του συνόλου σχεδόν των περιουσιακών στοιχείων της Mamidoil, καθώς και την απορρόφηση του συνόλου των εργαζομένων στη νέα εταιρεία.

Υπέρ του σχεδίου τάχθηκε το 65% των πιστωτών, αλλά και οι εργαζόμενοι που προβλέπεται να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας. Κατά τάχθηκαν τα Ελληνικά Πετρέλαια και η Total αλλά και το Δημόσιο (ΙΚΑ, Εφορία).

Η οριστική δικαστική απόφαση για το σχέδιο διάσωσης της Mamidoil-JetOil αναμένεται να εκδοθεί σε περίπου τρεις μήνες.

Υπόθεση 2: Μαρινόπουλος

Ο Όμιλος Μαρινόπουλος (λιανικές πωλήσεις τροφίμων) έφερε κατά τα τελευταία χρόνια τον τίτλο μιας εκ των μεγαλύτερων ελληνικών αλυσίδων σούπερ μάρκετ. Χαρακτηριστικό είναι πως το 2014 κατείχε το 17,1% στην αγορά λιανικής πώλησης τροφίμων. Ο όμιλος, μέχρι και το 2009 παρουσίαζε θετικό πρόσημο στα αποτελέσματα χρήσης του, αποτελώντας μία υγιή επιχείρηση στους κόλπους της οποίας απασχολούνταν πάνω από 12.500 εργαζόμενοι ενώ διατηρούσε πολυετείς συνεργασίες με περισσότερους από 3.000 Έλληνες προμηθευτές και παραγωγούς από ποικίλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Ωστόσο, τα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας, σηματοδότησαν και την έναρξη της δύσκολης οικονομικά περιόδου του ομίλου. Το μεγάλο έλλειμμα σε επίπεδο διοίκησης της εταιρείας (με τις συνεχείς αλλαγές management από το 1999, και τις συνακόλουθες συνεχείς αλλαγές στην εμπορική πολιτική που εφαρμόζε η εκάστοτε “νέα διοίκηση”) σε συνδυασμό με τα προβλήματα ρευστότητας που εντάθηκαν ως απόρροια της οικονομικά δυσμενούς κατάστασης της χώρας, οδήγησαν τον όμιλο τον Αύγουστο του 2011 στην κατάθεση αίτησης υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα. Ωστόσο η αίτηση ματαιώθηκε προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία στην εταιρεία να αναβιώσει οικονομικά και να

εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς τους πιστωτές της. Την πενταετία που ακολούθησε η εταιρεία προέβη, ανεπιτυχώς, σε μία σειρά στρατηγικών επιχειρηματικά κινήσεων αποσκοπώντας στην οικονομική επάνοδό της.

Παρόλες τις απέλπιδες προσπάθειες που κατέβαλε η ίδια η επιχείρηση για τη διάσωση της, όπως αναλυτικά αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα, το 2015 τα capital controls επιδείνωσαν τα προβλήματα ρευστότητας της σε καταστροφικό βαθμό, οδηγώντας την να επικαλεστεί ταμειακή δυσχέρεια στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων της προς τρίτους, σπείροντας τον πανικό και την ανασφάλεια στην ελληνική αγορά.

2011 Αύγουστος	Η εταιρία καταθέτει πρώτη φορά αίτηση υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα η οποία όμως ματαιώθηκε!
	έκτοτε ακολούθησαν επιχειρηματικές κινήσεις διάσωσης.....
2012	Εξαγοράζει την Carrefour – Μαρινόπουλος και γίνεται αποκλειστικός franchisee της Carrefour ⁷⁶
2013	Πραγματοποιεί επιχειρηματικά ανοίγματα σε Κύπρο και Βαλκανικές χώρες (Σκόπια, Αλβανία, Βουλγαρία) ⁷⁷
2014	Εξαγοράζει την αλυσίδα καταστημάτων Αρβανιτίδης (170 καταστήματα) ⁷⁸
2015	Τα capital controls οδηγούν σε αδυναμία κάλυψης των υποχρεώσεων της σε τρίτους
2016 Ιούνιος	Ενεργοποιείται η από το 2011 αίτηση υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα

Χαρακτηριστικά, τον Ιούλιο του 2015 οι υποχρεώσεις της εταιρείας προς όλους τους πιστωτές της και προς το ελληνικό δημόσιο ανήλθαν στα υψηλότερα από ποτέ επίπεδα στο ύψος των 1,324 δις. ευρώ. εκ των οποίων μόνο οι μεταχρονολογημένες επιταγές αντιστοιχούσαν σε 553 εκατ. ευρώ. Η υπόθεση του ομίλου Μαρινόπουλου μονοπώλησε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για περισσότερους από έξι μήνες.

Η αναζήτηση αποτελεσματικών σεναρίων για την επιβίωσή της εισήχθη ακόμα και στην πολιτική ατζέντα της χώρας καθώς το ενδεχόμενο κήρυξης της σε πτώχευση θα οδηγούσε διαδοχικά, σε οικονομικό αδιέξοδο τις περισσότερες από τις 3.000 συνδεδεμένες με τον όμιλο επιχειρήσεις και κατ' επέκταση σε απώλεια πάνω από 30.000 θέσεων εργασίας. Ο όμιλος αναζήτησε εντατικά μία στρατηγικής σημασίας επιχειρηματική συνεργασία η οποία διαφάνηκε μέσω του ομίλου Σκλαβενίτη.

⁷⁶εντούτοις, τα καθαρά αποτελέσματα της εταιρείας συνεχίζουν να παρουσιάζουν αρνητικό πρόσημο

⁷⁷εντούτοις, τα καθαρά αποτελέσματα της εταιρείας συνεχίζουν να παρουσιάζουν αρνητικό πρόσημο

⁷⁸εντούτοις, τα καθαρά αποτελέσματα της εταιρείας συνεχίζουν να παρουσιάζουν αρνητικό πρόσημο

Στο πλαίσιο αυτό, ο Όμιλος, στις 28/06/2016, υπέβαλε στο πρωτοδικείο Αθηνών αίτηση προστασίας από τους πιστωτές του προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία εξυγίανσης και η υπαγωγή του στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα. Την έκδοση απόφασης για την προσωρινή προστασία μέχρι και το Σεπτέμβριο 2017 ακολούθησαν πυρετώδεις διαπραγματεύσεις του ομίλου μεταξύ των πιστωτών, των τραπεζών και του ομίλου Σκλαβενίτη με μοναδικό σκοπό την έγκριση συμφωνιών εξυγίανσης.

Το πρωτοδικείο επικύρωσε τις σχετικές συμφωνίες εξέδωσε, στις 16/01/2017 απόφαση, σύμφωνα με την οποία τα περιουσιακά στοιχεία του ομίλου Μαρινόπουλου εξαγοράζονται από τον όμιλο Σκλαβενίτη ενώ διαγράφονται κατά 50% οι απαιτήσεις τρίτων (επιτυγχάνεται δηλαδή ένα «κούρεμα» της τάξης του 50% των οφειλών προς πιστωτές).

Σε συνέχεια της απόφασης, η εταιρεία Σκλαβενίτης προέβη σε σειρά ενεργειών για την κάλυψη των προαπαιτούμενων υποχρεώσεων, όπως περιγράφονται στο σχέδιο εξυγίανσης, με προτεραιότητα τη λήψη δανείου για την εξόφληση των προμηθευτών της Μαρινόπουλος έως τα τέλη Μαρτίου.

Στο μεταξύ, ενώ υπεγράφη την 1η Μαρτίου ιδιωτικό συμφωνητικό μεταβίβασης της Μαρινόπουλος στη Σκλαβενίτη, ανέκυψαν νέες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των νομικών εκκρεμοτήτων της υπόθεσης, επιβραδύνοντας την υπογραφή ορισμένων συμβάσεων με τις τράπεζες που είχαν στόχο την ενεργοποίηση των κεφαλαίων που προέβλεπε η συμφωνία.

Συγκεκριμένα, επτά τριτανακοπές κατά του σχεδίου εξυγίανσης υποβλήθηκαν από πιστωτές οι οποίοι δεν ήταν σύμφωνοι με τη δικαστική απόφαση και σύμφωνα με τις οποίες η εταιρεία Μαρινόπουλος παρουσίασε ψευδή στοιχεία των πιστωτών προκειμένου να διασφαλίσει το 60% που απαιτείται για την έγκριση του σχεδίου εξυγίανσης.

Αναφορικά με την εξέλιξη αυτή, καθοριστική ήταν η απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, το Φεβρουάριο του 2017 με την οποία επιχειρήθηκε η άρση των νομικών εμποδίων προκειμένου να συνεχιστεί η διαδικασία για τη μεταβίβαση της «Μαρινόπουλος» στη «Σκλαβενίτη».

Συγκεκριμένα, και σύμφωνα με την απόφαση, στη συμφωνία πλέον δε τίθεται συγκεκριμένη καταληκτική προθεσμία, κάτι το οποίο πρακτικά σημαίνει ότι δεν επηρεάζεται η απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2017 με την οποία επικυρώθηκε η συμφωνία εξυγίανσης ακόμη και στην περίπτωση που έχουν ασκηθεί τριτανακοπές.

Ωστόσο στις 24/05/2017 κατά την εκδίκαση των τριτανακοπών, σύμφωνα με τα ευρήματα, ποσοστό 75,65% των συναινούντων πιστωτών αποδείχθηκε ψευδές καθώς μέρος αυτού και συγκεκριμένα το 17,78% αφορούσε αυταποδεικτως ανύπαρκτες απαιτήσεις αφού σχετιζόταν με πιστωτές - συνδεδεμένες εταιρείες του Ομίλου Μαρινόπουλου. Ως εκ τούτου, μετά την αφαίρεση του ποσοστού αυτού, το ποσοστό των συναινούντων πιστωτών ανήλθε σε 57,87%, δηλαδή σε λιγότερο του 60% που απαιτείται.

Υπόθεση 3: Babis Vovos AE

Η εταιρεία Μπάμπης Βωβός ΑΕ, με έτος ίδρυσης το 1974, αποτελούσε έως και το 2009 την ηγέτιδα στον κλάδο των Real Estate. Η δραστηριότητα της εταιρείας δεν αφορούσε μόνον στην κατασκευή και ανέγερση ακινήτων αλλά εκτεινόταν και στην προώθηση συμβάσεων επαναμίσθωσης ακινήτων, τη διακράτηση και τη διαχείρισή τους. Η Μπάμπης Βωβός ΑΕ, μία αμιγώς ελληνική εταιρεία, κατά το 2001 εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών εκτοξεύοντας τη φήμη της στον τομέα ανάπτυξης των εμπορικών ακινήτων και διευρύνοντας το πελατολόγιό της περιλαμβάνοντας σε αυτό μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες.

Το επιχειρηματικό μοντέλο που εφαρμόστηκε από την εταιρεία ήταν η λήψη δανείων για την αγορά οικοπέδων και η ανέγερση εμπορικών κτιρίων για τα οποία εν συνεχεία υπέγραφε χρηματοδοτικές μισθώσεις προεισπράττοντας τα ενοίκια για 10-12 χρόνια και εξασφαλίζοντας έτσι πόρους για την κάλυψη μεγάλου μέρους των υποχρεώσεων δανεισμού της.

Ωστόσο, το 2008 η οικονομική κρίση έδρασε καταλυτικά περιορίζοντας σημαντικά τα ρευστά διαθέσιμα της Μπάμπης Βωβός ΑΕ καθώς τα εισοδήματα από τις εκμισθώσεις ακινήτων αποτέλεσαν ένα από τα πρώτα θύματα της οικονομικής κατάστασης στην οποία περιήλθε η χώρα. Με τη δραματική συμπίεση των ενοικίων των κτιρίων κατέστη αδύνατη η ικανοποίηση των οφειλών της εταιρείας.

Τα πρώτα σημάδια της καθοδικής πορείας της Μπάμπης Βωβός ΑΕ έγιναν εμφανή, ωστόσο ο «γίγαντας με τα πηλίνα πόδια», όπως τελικά αποδείχθηκε, δεν σταμάτησε τις επιχειρηματικές του κινήσεις.

Έτσι, το 2009 η εταιρεία ζήτησε και έλαβε δάνειο ύψους 120.000.000 ευρώ για την κατασκευή έργων της διπλής ανάπλασης Βοτανικού – Αλεξάνδρας. Σύμφωνα με τα σχέδια, η Babis Vovos AE θα κατασκεύαζε εμπορικό κέντρο δίπλα στο νέο γήπεδο του Παναθηναϊκού στον Βοτανικό ενώ παράλληλα θα κατεδαφιζόταν το γήπεδο της Αλεξάνδρας, ώστε να παραχωρηθεί στον δήμο.

Ωστόσο η αντίδραση των κατοίκων της περιοχής υπήρξε ιδιαίτερα έντονη καθώς αρκετοί προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας επηρεάζοντας καθοριστικά στην έκδοση αρνητικής απόφασης για την ολοκλήρωση του κατασκευαστικού έργου.

Η Ολομέλεια του ΣτΕ εξέδωσε ακυρωτική απόφαση, ματαιώνοντας την οικοδόμηση εμπορικού κέντρου συμφερόντων της εταιρείας, την περίοδο μάλιστα που το έργο είχε υλοποιηθεί σε ποσοστό 75% στην περιοχή του Βοτανικού.

Το γεγονός αυτό σηματοδότησε και την έναρξη της μίας οικονομικά μη βιώσιμης περιόδου για την επιχείρηση. Την διετία που ακολούθησε (2010-2011) σημειώθηκαν 225 αποχωρήσεις εργαζομένων, οι αποζημιώσεις και οι μισθοί ανήλθαν σε συνολικό κόστος 5,5 εκατομμυρίων ευρώ ενώ παράλληλα μεγάλες επιχειρήσεις αποχώρησαν από τα γραφεία που ενοικίαζε η εταιρεία.

1974 2007	-	Αποτελεί την ηγέτιδα εταιρία στον κλάδο των real estate
2008		Τα έσοδα της εταιρείας από την εκμίσθωση ακινήτων μειώνονται δραματικά, αρχίζει να παρουσιάζει αρνητικές ταμειακές ροές και αδυναμία στην εκπλήρωση των δανειακών της υποχρεώσεων
2009		Λαμβάνει δάνειο ύψους 120.000.000 ευρώ για την κατασκευή έργων της διπλής ανάπλασης Βοτανικού – Αλεξάνδρας
2009		Η κατασκευή του έργου υλοποιείται κατά 75% ενώ οι εργασίες αναστέλλονται κατόπιν της έκδοσης σχετικής ακυρωτικής απόφασης της Ολομέλειας του ΣτΕ
2010 2011	-	Αποχωρούν 225 εργαζόμενοι, αποχωρεί υψηλό ποσοστό μεγάλων επιχειρήσεων από τα γραφεία που νοικιάζει η εταιρεία
2011		Η εταιρεία παρουσιάζει για πέντε συναπτά έτη ζημιολύγες χρήσεις. Αδυνατεί να εκπληρώσει τις φορολογικές, ασφαλιστικές και δανειακές τις υποχρεώσεις
2012 Νοέμβριος		Ο επιχειρηματίας διώκεται ποινικά για χρέη προς το δημόσιο ύψους 1.000.000 ευρώ και 220.000 ευρώ ΙΚΑ για μη καταβολή φόρου μισθωτών υπηρεσιών. Παράλληλα η εταιρεία υποβάλλει αίτηση υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα, η εκδίκαση όμως της οποίας αναβάλλεται για περίπου 1 χρόνο
2014		Ξεκινάει η εκδίκαση της αίτησης υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα
2015		Εκδίδεται η απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών σύμφωνα με την οποία γίνεται αποδεκτό το σχέδιο εξυγίανσης που έχει υποβάλλει η διοίκηση της εταιρείας

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό πρώτον, με τη συνεχόμενη βύθιση του κλάδου του Real Estate στη χώρα και, με ανολοκλήρωτο το έργο του Βοτανικού, οδήγησαν το 2012 την άλλοτε πανίσχυρη, στην εγχώρια αγορά, τεχνική εταιρεία Μπάμπης Βωβός στην κατάθεση αίτηση υπαγωγής στο άρθρο 99 ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

Παράλληλα, της αίτησης προηγήθηκε η ποινική δίωξη του μεγαλοκατασκευαστή για χρέη προς το δημόσιο, ύψους 1.000.000 ευρώ και 220.000 ευρώ στο ΙΚΑ για μη καταβολή φόρου μισθωτών υπηρεσιών. Μέσα σε αυτό το κλίμα απορρίφθηκε το αίτημα της εταιρίας για αναστολή ικανοποίησης των απαιτήσεων των πιστωτών της και αναβλήθηκε η εκδίκαση της υπόθεσης για ένα περίπου χρόνο.

Το Σεπτέμβριο του 2014 ορίστηκε η νέα δικάσιμος για την κατασκευαστική εταιρία Βωβός στο πλαίσιο της διαδικασίας υπαγωγής στο άρθρο 99 του πτωχευτικού κώδικα και, ένα χρόνο αργότερα, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών χορήγησε την πολυπόθητη ένεση ζωής στην εταιρεία, εγκρίνοντας το σχέδιο εξυγίανσης που εκτόνησε η διοίκηση της Μπάμπης Βωβός ΑΕ, σε συνεργασία με τις πιστώτριες τράπεζες, με βασικό αντικείμενο τη ρύθμιση των χρεών της και την επαναφορά της εισηγμένης σε τροχιά ανάπτυξης. Το σχέδιο εξυγίανσης με ορίζοντα υλοποίησης το 2026, αποτέλεσε ένα πρόγραμμα αναδιάρθρωσης των οικονομικών μεγεθών της εταιρείας που αναμένεται να οδηγήσει σε ένα μικρότερου μεγέθους, αλλά βιώσιμο σχήμα.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το εν λόγω σχέδιο, οι δύο πιστώτριες τράπεζες θα καταστούν βασικοί μέτοχοι της εταιρείας με ποσοστό 30% η καθεμιά, προχωρώντας παράλληλα σε κεφαλαιοποίηση και μετοχοποίηση των υποχρεώσεων της εταιρείας.

Η αποπληρωμή των φορολογικών, ασφαλιστικών υποχρεώσεων καθώς και υποχρεώσεων προς προμηθευτές και λοιπούς πιστωτές, θα καλυφθεί κατόπιν πώλησης μεγάλων ακινήτων, περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας αλλά και κατόπιν πώλησης κατοικιών που ανήκουν στην ίδια την οικογένεια.

Ενδεικτικά το σχέδιο προβλέπει:

- Σημαντικό «κούρεμα» στις δαπάνες μισθοδοσίας ώστε το διάστημα 2015-2026, το μισθολογικό κόστος να υποχωρήσει κατά 60%
- Διαγραφή κεφαλαιοποιημένων προσαυξήσεων ύψους 1,9 εκατ. ευρώ από το συνολικό ποσό των 10,7 εκατ. ευρώ που οφείλει στο Δημόσιο και διακανονισμό του υπόλοιπου ποσού σε 144 δόσεις.
- Κάλυψη των υποχρεώσεων προς το ΙΚΑ μέσω διακανονισμού σε 180 δόσεις.
- Διακανονισμό σε δόσεις-και τμηματικό κούρεμα- και για τις οφειλές της εταιρείας στους ανέγγυους πιστωτές.

Το παραπάνω σχέδιο υλοποιήθηκε με τη σύμφωνη γνώμη των 64% των πιστωτών της εταιρείας, ενώ ικανοποιούνται απαιτήσεις σε ποσοστό άνω του 50% των συνολικών υποχρεώσεων, με τις μεγαλύτερες απώλειες να αφορούν επί της ουσίας τα τραπεζικά δάνεια που πρόκειται να διαγραφούν.

6. Συμπεράσματα- Θέσεις ΣΕΒ

Όπως παρατηρείται από τα προεκτεθέντα, για τους σκοπούς εξαγωγής ασφαλών συμπερασμάτων κατά την ανάγνωση των διαφορετικών στοιχείων και δεδομένων, είναι απαραίτητο να ακολουθήσει κανείς μια διαδικασία συσχέτισμού αυτών καθώς μια μεταβολή στον αριθμό των πτωχέσεων ή στον ρυθμό ολοκλήρωσής τους από μόνη της δεν συνιστά απαραίτητα θετικό ή αρνητικό στοιχείο.

Πόσο γρήγορα ολοκληρώνεται μια πτώχευση; Ποια η τελική έκβαση αυτής σε βάθος χρόνου; Ποιος ο βαθμός επαναδραστηριοποίησης των πτωχευμένων επιχειρηματιών; Ποια η αποτύπωση του αντικτύπου της στους πιστωτές της είτε πρόκειται για ιδιώτες, είτε για Δημόσιο, είτε για Τράπεζες; Οι πιστωτές έμαθαν το «μάθημά» τους ή συνεχίζουν τις ίδιες τακτικές; Δεν αρκεί μόνο η τήρηση κανόνων καλών πρακτικών των μεγάλων επιχειρήσεων για τη θέση σε λειτουργία συστημάτων για την έγκαιρη διάγνωση, ανάλυση και αντιμετώπιση των κινδύνων.

Επιπλέον, χρειάζεται να υπάρξει μια περίοδος νομοθετικής ηρεμίας, στη διάρκεια της οποίας θα διενεργείται παρακολούθηση και καταγραφή των προβλημάτων που ανέκυψαν στην πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας αλλά και των τάσεων της διεθνούς πρακτικής. Η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας του νέου νόμου – τόσο του εξωδικαστικού, όσο και των αλλαγών στο πτωχευτικό πρέπει να έρθει σε μεταγενέστερο χρόνο, ώστε τα όποια συμπεράσματα να εξαχθούν με ψυχραιμία και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αντικειμενικότητα.

Για όλα αυτά, πριν την υλοποίηση μιας επόμενης πρωτοβουλίας για νομοθετική τροποποίηση των υπαρχόντων νόμων και την έκδοση ενός νέου σχεδίου πρέπει να γίνει η απαραίτητη διερεύνηση, των διαθέσιμων πόρων στη βάση του κεντρικού σχεδιασμού από μια αρμόδια υπηρεσία, ενός αρμόδιου Υπουργείου, και σε διαβούλευση με φορείς της αγοράς αλλά και την επιστημονική κοινότητα.

Η νομοθετική πρωτοβουλία αυτή, θα πρέπει να στοχεύσει στην δημιουργία ενός ενιαίου συνόλου κανόνων, η τήρηση των οποίων να περιφρουρείτε από τους κατεξοχήν δυνάμενους προς τούτο δανειστές, δηλαδή τις τράπεζες και για όλα τα μεγέθη των οικονομικών οντοτήτων, ανεξαρτήτως νομικής μορφής.

Ο στόχος της όποιας νεότερης παρέμβασης πρέπει να είναι διττός:

1. να διασφαλίζει την **μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων**, μέσα από τη θεσμοθέτηση υποχρεωτικών μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης
2. να εξυπηρετεί την **ταχύτητα των διαδικασιών πτώχευσης και παροχής δεύτερης ευκαιρίας**, μέσω μείωσης του χρόνου διεκπεραίωσης αυτών

6. 1 Ως προς τον εξωδικαστικό μηχανισμό διαχείρισης οφειλών

Σύμφωνα με τα όσα έχουν προεκτεθεί και με βάση τους δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας που καταδεικνύουν μεγάλους χρόνους ολοκλήρωσης των διαδικασιών και πολύ μικρή ανάκτηση αξίας μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας πτώχευσης, η θέσπιση ενός λειτουργικού μηχανισμού εξωδικαστικής ρύθμισης των οφειλών των βιώσιμων επιχειρήσεων, είναι μια πρωτοβουλία θετική και εύστοχη.

Ωστόσο, από τις πρώτες ημέρες λειτουργίας του νέου συστήματος, ανέκυψαν ερωτήματα και προβληματισμοί ως προς την αποτελεσματικότητά του και, με αφορμή μια πρώτη αρχική καταγραφή τους, προτείνονται οι εξής πιθανές συστάσεις αναμόρφωσης:

1. Η έγκαιρη διάγνωση των συμπτωμάτων και των αιτιών της κρίσης βάσει των εργαλείων που προβλέπονται ήδη στην υφιστάμενη νομοθεσία πρέπει να θεμελιωθεί κατά τρόπο ώστε, σε περίπτωση τέτοιας θετικής διάγνωσης, ο οφειλέτης να καταστεί υπόχρεος σε υποβολή αίτησης για υπαγωγή στον εξωδικαστικό ή σε άλλο διάδοχο μηχανισμό, η θέσπιση του οποίου θα πρέπει να εξεταστεί. Ειδικότερα:

α) Ενδεικτικά, θα ήταν δυνατή η προηγούμενη υποχρεωτική προσπάθεια επίλυσης της διαφωνίας μέσω της διαμεσολάβησης, ή και μέσω της «επιβράβευσης» του επιχειρηματία που καταφεύγει αρχικά στον εξωδικαστικό συμβιβασμό αλλά δεν επιτυγχάνει τελικά την επίλυση των διαφορών του με τους πιστωτές.

β) Θεσμοθέτηση νέων και ισχυροποίηση των υφιστάμενων μηχανισμών ώστε να επιτευχθεί καταρχήν μείωση των εισερχόμενων υποθέσεων στις εξω- πτωχευτικές, προ- πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα, οι υφιστάμενες διατάξεις που προβλέπουν την ανίχνευση συμπτωμάτων και αιτιών οικονομικής αδυναμίας (όπως ο νόμος 4449/2017 “για τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετησίων και ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων” σύμφωνα με τον οποίο, ο οικονομικός ελεγκτής δηλώνει οποιαδήποτε ουσιώδη αβεβαιότητα όσον αφορά γεγονότα ή συνθήκες που ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα της επιχείρησης να συνεχίσει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες και οι νόμοι 2109/1920 για τις Α.Ε, 3190/1955 για τις Ε.Π.Ε και 4072/2012 για τις ΙΚΕ) θα πρέπει να συνδεθούν με τις προ- πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδικασίες ώστε στην περίπτωση που οι πρώτες ενδείξεις μιας κρίσης διαφανούν, ο οφειλέτης να είναι υποχρεωμένος να υποβάλει αίτηση υπαγωγής στον εξωδικαστικό, ή άλλο μηχανισμό, μέσα σε προθεσμία 6 μηνών.

Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια έγκαιρη καταγραφή των οικονομικών αδυναμιών των επιχειρήσεων και, κατά συνέπεια, να βοηθήσει στην αποτροπή της συνέχισης της δραστηριότητάς της χωρίς κάποιο πλάνο για την αποφυγή της κρίσης αυτής. Η άρνηση σύνταξης ενός τέτοιου πλάνου ή λήψης άλλου απαραίτητου μέτρου, θα πρέπει να οδηγεί στην αυτόματη προώθησή του οφειλέτη στις πτωχευτικές διαδικασίες.

2. Θεσμοθέτηση ενός νέου μηχανισμού, στη φιλοσοφία του εξωδικαστικού ώστε το σύνολο των πιστωτών είτε πρόκειται για τα ταμεία, για τις φορολογικές αρχές, τις τράπεζες ή τους υπόλοιπους ιδιώτες πιστωτές να έχει εξ αρχής την πλήρη εικόνα των

δανειακών υποχρεώσεων του οφειλέτη. Βάσει της εικόνας αυτής, η κατάσταση του οφειλέτη θα είναι ευκολότερα και νωρίτερα διαγνώσιμη και άρα διαχειρίσιμη. **Το νέο πλαίσιο θα μπορούσε να αποτελέσει μια καλή ευκαιρία να συνδεθούν με λειτουργικό τρόπο τα διαφορετικά καθεστάτα ρύθμισης των ληξιπρόθεσμων οφειλών βιώσιμων επιχειρήσεων, ώστε να προκύπτουν κίνητρα για τους επιχειρηματίες να επιλέξουν διαβαθμισμένα και με προτίμηση στην εξωδικαστική οδό.**

Εφόσον τα «προειδοποιητικά» εργαλεία βρίσκονται εν ισχύ ήδη από το υπάρχον νομικό πλαίσιο, θα ήταν προτιμητέα και όχι τόσο δύσκολη, η θεσμοθέτηση μιας σύνδεσης των ανωτέρω διατάξεων με τις διατάξεις ενός νέου πλαισίου, κατά τα πρότυπα της γαλλικής έννομης τάξης στην οποία κυριαρχεί η διαφοροποίηση των διαδικασιών ανάλογα με τα στάδια της οικονομικής αδυναμίας, σε ένα στάδιο έξω και πριν το πλαίσιο του εξωδικαστικού συμβιβασμού ή της πτώχευσης.

Με τον τρόπο αυτό θα καθίστατο εφικτή η καταγραφή των δυσκολιών της επιχείρησης και συνακόλουθα, η αποτροπή της συνέχισης της δραστηριότητάς της χωρίς ένα πλάνο αποσόβησης της κρίσης. Η σύνδεση του νέου θεσμού «προειδοποίησης» με τον εξωδικαστικό συμβιβασμό ή την πτώχευση θα πρέπει επίσης να προβλέπεται ρητά, στην περίπτωση που η διοίκηση της επιχείρησης δεν προβεί στην υιοθέτηση αποτελεσματικών λύσεων απέναντι στην διαφαινόμενη κρίση.

3. Πέραν της εισαγωγής τέτοιων προληπτικών μηχανισμών όμως, κρίσιμη είναι και η **πρόβλεψη στην ειδικότερη νομοθεσία, για φαινόμενα καταδολίευσης, ανεπαρκούς επιμέλειας, κακόπιστης συμπεριφοράς ή μη συνεργάσιμων οφειλετών και η μέριμνα για αποκλεισμό τέτοιων οφειλετών από τη διαδικασία ρύθμισης** με απόφαση της πλειοψηφίας των πιστωτών.
4. Στην λήψη της σχετικής **απόφασης των πιστωτών θα μπορούσε δυνητικά να συνδράμει πιστοποιημένος διαχειριστής αφερεγγυότητας** (insolvency practitioner), θεσμός ο οποίος χρησιμοποιείται και λειτουργεί ήδη σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη όπως προαναφέρθηκε, με μεγάλη επιτυχία.
5. Δεδομένου ότι οι «**διαχειριστές αφερεγγυότητας**» θεσπίστηκαν προσφάτως, θα ήταν χρήσιμη ίσως η **εξέταση των κριτηρίων επιλογής τους και η απαίτηση αυστηροποίησης των κριτηρίων αυτών** ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των επιχειρήσεων με οφειλές πάνω από ένα συγκεκριμένο όριο.

Έτσι, θα είναι δυνατός ο διορισμός διαχειριστή αφερεγγυότητας κατόπιν αιτήματος των πιστωτών, προκειμένου να αναζητώνται επιπλέον στοιχεία που θα βοηθούν στην διάγνωση των κινήσεων του οφειλέτη σε προηγούμενο χρόνο και οι οποίες μπορεί να καταδεικνύουν προσπάθειες αποφυγής τήρησης των υποχρεώσεων του προς τους πιστωτές.

Η σχετική πληροφορία, θα ήταν αξιοποιήσιμη και στις περιπτώσεις μετάβασης της αίτησης από τον εξωδικαστικό μηχανισμό σε άλλες προ πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδικασίες.

Πράγματι, οι υποθέσεις αυτές έχουν, με αρκετά μεγάλη βεβαιότητα, επιτύχει έναν σχετικό βαθμό ωριμότητας στις διαπραγματεύσεις των οφειλετών με τους πιστωτές τους. Εφόσον η ωριμότητά τους ως προς την συλλογή των εγγράφων και δικαιολογητικών που διευκολύνουν στην αποτίμηση της περιουσίας της επιχείρησης, είναι προφανής, μέτρα όπως η εξοικονόμηση χρόνου, κόστους και περιορισμού των διαδικαστικών διατυπώσεων κατά το πτωχευτικό ή το προπτωχευτικό στάδιο για τους οφειλέτες των ανωτέρω περιπτώσεων που θα ακολουθήσουν στην συνέχεια την οδό της υποβολής αίτησης σε πτώχευση, θα ήταν εύλογα και θα αύξαναν τη λειτουργικότητα του όλου μηχανισμού.

6. Στην περίπτωση επιχειρήσεων που αποδεικνύεται μέσω της προαναφερόμενης διαδικασίας ότι είχαν πραγματική και έντιμη αδυναμία εξόφλησης των οφειλών τους, ότι ενήργησαν ως συνεργάσιμοι πιστωτές και ότι δεν προέβησαν σε κακόπιστες ενέργειες απόκρυψης κερδών και αποφυγής πληρωμής των πιστωτών τους, η διατήρηση της μετοχικής σύνθεσης θα βοηθούσε στην ταχύτερη ανάκαμψη της επιχείρησης, με το μικρότερο δυνατό αντίκτυπο σε κάθε εμπλεκόμενο στη διαδικασία.
7. Περαιτέρω, ως προς τον τρόπο ικανοποίησης των πιστωτών, εντοπίζεται μια νομοτεχνική αστοχία η οποία φαίνεται να υποχρεώνει τους εξασφαλισμένους πιστωτές να αρκεστούν στην σημερινή αξία της απαίτησης και όχι να κρατήσουν την απαίτησή τους (το εξασφάλισμα) μέχρι να ανακάμψει η αξία του. Κατά συνέπεια, προτείνεται η τροποποίηση του σχετικού άρθρου 9 ώστε να καθίσταται πιο σαφής ο τρόπος ικανοποίησης των πιστωτών ανάλογα με την ακολουθούμενη διαδικασία.
8. Για την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού, ζωτικής σημασίας προϋπόθεση είναι η πλήρης λειτουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την συλλογή στοιχείων από δημόσιες βάσεις δεδομένων προκειμένου να προκύπτει με ευχέρεια και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια η διαπίστωση του ύψους της οφειλής και να επιλύονται τα όποια προβλήματα ανακύπτουν από τις αμφισβητήσεις των πιστωτών.
9. Η νέα διαδικασία που προβλέφθηκε με το άρθρο 46 του ν. 4472/2017 και στην οποία προβλέπεται η πρόσκληση από την πλευρά του συντονιστή προς τα μέρη προκειμένου να προσκομίσουν έγγραφα για το ακριβές ύψος της απαίτησης του πιστωτή, συνιστά μεν απαραίτητη προσθήκη στο κενό που υπήρχε στον αρχικό νόμο του εξωδικαστικού μηχανισμού, ωστόσο δεν επιλύει το ουσιαστικό πρόβλημα που είναι οι καθυστερήσεις και οι αστοχίες, που εύλογα συνεπάγεται η ανάμειξη του ανθρώπινου παράγοντα.

Μια πλήρως διασυνδεδεμένη και διαλειτουργούσα βάση δεδομένων ικανή να διασταυρώνει αυτόματα τους ισχυρισμούς του οφειλέτη τουλάχιστον ως προς βασικές παραμέτρους και να διευκολύνει τη διαδικασία συντονισμού των πιστωτών αλλά και διακίνησης του φακέλου πληροφοριών με τυποποιημένες διαδικασίες θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα επιτυχίας του όλου μηχανισμού.

10. Τέλος, είναι σαφές αλλά και απολύτως κατανοητό, ότι τόσο η ίδια η ηλεκτρονική βάση διαχείρισης αιτημάτων όσο και ο ίδιος ο νόμος, πρόκειται να διέλθουν διά πυρός και σιδήρου προκειμένου να καταστούν, σε βάθος χρόνου, απολύτως λειτουργικά και να

επιτύχουν το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν. Για να επιτευχθούν όμως βελτιωτικές παρεμβάσεις, θα πρέπει το σύστημα να παρακολουθείται αδιάλειπτα από την πρώτη κιόλας λειτουργίας του, ώστε οι παρεμβάσεις αυτές να είναι ουσιαστικές, στοχευμένες και τολμηρές. Προτείνεται επομένως **η ηλεκτρονική καταγραφή και η στατιστική παρακολούθηση κάθε φάσης της λειτουργίας του μηχανισμού** ώστε η όποια καθυστέρηση ή αστοχία χειρισμού να αναλύεται ως προς την αιτία αυτής και να γίνονται οι απαραίτητες τροποποιήσεις.

11. Μετά από την ομαλοποίηση στην λειτουργία του συστήματος, τον εμπλουτισμό της βάσης και την επιτυχή διασύνδεσή της με άλλες δημόσιες βάσεις δεδομένων, θα ήταν ασφαλές να προταθεί **η αυτόματη προώθηση της αίτησης στην επόμενη φάση και ο περιορισμός της διαδικασίας διασταύρωσης στοιχείων, μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο οφειλέτης υποβάλει ενστάσεις και αντιρρήσεις**. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να επιτευχθεί σημαντική επιτάχυνση στην όλη διαδικασία και βελτίωση της ποιότητας του έργου των συντονιστών.

6.2 Ως προς τον Πτωχευτικό Κώδικα

Μια σειρά από προτάσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μείωση των μεγάλων και αδικαιολόγητων καθυστερήσεων που επιφέρουν σημαντικά αρνητικές συνέπειες τόσο ως προς την προσέλκυση νέων επενδυτών όσο ως προς την απομείωση της πτωχευτικής περιουσίας αλλά και την αβεβαιότητα της αγοράς, των πιστωτών και των εργαζομένων, παρότι τονίστηκαν από τον ΣΕΒ κατά την διαβούλευση του πρόσφατου νόμου που τροποποίησε τον πτωχευτικό κώδικα, δεν έγιναν δεκτές, με αποτέλεσμα η νομοθέτησή τους να συνεχίζει να αποτελεί εστιακό σημείο για την βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου.

Οι προτάσεις αυτές εστιάζουν στα ακόλουθα σημεία:

1. **Θεσμοθέτηση της δυνατότητας διαρκούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων** αναφορικά με τις νομικές και οικονομικές πτυχές των διαδικασιών πτώχευσης και διασφάλιση της δυνατότητας επανεκπαίδευσής τους όσο συχνά απαιτείται.
2. Για την επιτυχή υιοθέτηση της φιλοσοφίας της «δεύτερης ευκαιρίας», προτείνεται η εξέταση της **«μεταφοράς» της διαδικασίας εξυγίανσης εκτός των διαδικασιών της πτώχευσης και η τοποθέτησή της με σαφήνεια σε στάδιο που προηγείται της στάσης πληρωμών**, η οποία πρέπει να διασαφηνιστεί πλήρως και να αποτελεί ορόσημο με ομοιογενή χρήση σε όλες τις προ-πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδρομές.
3. Αναμόρφωση της διάταξης του άρθρου 3 του πτωχευτικού κώδικα περί αδυναμίας κήρυξης της πτώχευσης στην περίπτωση που δεν επαρκούν τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας. Απαιτείται επομένως **η υιοθέτηση σχετικής πρόβλεψης**, κατά τα πρότυπα της γερμανικής νομοθεσίας, **η οποία προβλέπει τη λύση του νομικού προσώπου και τη θέση του σε εκκαθάριση, στην περίπτωση που η αίτηση απορριφθεί λόγω έλλειψης επαρκών περιουσιακών στοιχείων**.

4. Για την ανάδειξη της σημασίας της εξυγίανσης σε ουσιαστικό εργαλείο πρόληψης, μέσω της ταχύτερης επεξεργασίας των συμβάσεων εξυγίανσης από την πλευρά της δικαιούσας αλλά και της διευκόλυνσης των μερών στην προετοιμασία τους κατά τις διαπραγματεύσεις, ίσως είναι σκόπιμο **να διερευνηθεί η δυνατότητα διαμόρφωσης ενός ελάχιστου περιεχομένου της συμφωνίας εξυγίανσης.**
5. Η περαιτέρω «ελάφρυνση» της διαδικασίας απαιτεί τον **περιορισμό των απαιτήσεων για συναίνεση τόσο μεγάλου αριθμού πιστωτών και για επίτευξη συνολικού συμβιβασμού** καθώς, σε συνδυασμό με την πρόβλεψη της δυνατότητας πολλαπλών αναστολών, τελικά οδηγεί σε ένα εξαιρετικά βαρύ και δυσκίνητο σχήμα
6. Για λόγους άρσης των νομοθετικών ασαφειών που συνεπάγονται αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο και το πεδίο εφαρμογής των ειδικότερων διατάξεων, απαιτείται βελτίωση και σαφής διάκριση των ορισμών του νόμου. Ειδικότερα, ως προς τους όρους «αφερεγγυότητα» και «επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης» φαίνεται ότι υπάρχει πιθανότητα σύγχυσης. Κατά συνέπεια, οι **ορισμοί της πτώχευσης, της αφερεγγυότητας, της παύσης πληρωμών, της αδυναμίας εκπλήρωσης, της επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης και της πιθανότητας αφερεγγυότητας θα πρέπει να ορίζονται με τρόπο ξεκάθαρο και ομοιόμορφο σε όλα τα νομικά κείμενα**
7. **Θέσπιση υποχρεωτικής τήρησης του ΟΣΔΠΠΥ και ρητή κατάργηση των διατάξεων που προβλέπουν την τήρηση πινακίων και βιβλίων** ώστε να καταστεί αυτό το μοναδικό σύστημα καταχώρισης των δεδομένων των πτωχευτικών αποφάσεων. Απαιτείται επίσης η πρόβλεψη για υποχρεωτική διασύνδεσή του με το ΓΕΜΗ και το taxis ώστε να αποφευχθούν νομικά και τεχνικά προβλήματα εξουσιοδότησης των χρηστών των διαφόρων κρατικών βάσεων δεδομένων για πρόσβαση στο εν λόγω σύστημα
8. Ως προς το **θεσμό του συνδίκου, η σχετική επιλογή διορισμού του θα πρέπει να γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων**, προσδιορισμένων με γνώμονα την εξειδίκευση και την προηγούμενη εμπειρία στα ζητήματα του εκάστοτε κλάδου. Αντίστοιχα, η **αμοιβή του δε θα πρέπει να υπολογίζεται στη βάση της μηνιαίας αποζημίωσης αλλά επί ποσοστού επί της αξίας, την ταχύτητα, την επιτυχία και την αξία ανάκτησης.** Κάτι τέτοιο θα εξασφάλιζε την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πιστωτών στη διαδικασία.
9. Παράλληλα, υπό την προϋπόθεση του **εξορθολογισμού των κριτηρίων επιλογής του συνδίκου προτείνεται περαιτέρω η απόδοση σε αυτόν, αυξημένης ευελιξίας να προχωρήσει σε εκποίηση χωρίς να δεσμεύεται από διαδικασίες** όπως ενδεικτικά η υποχρέωση για απόπειρα πρώτης εκποίησης σε κατώτατη αντικειμενική ή σε ορισμένη από εκτιμητή αξία, (ειδικά στην περίπτωση κατά την οποία αυτές οι αξίες μπορεί να μην επιτευχθούν κατά τη διαδικασία εκποίησης), ή η υποχρέωση για αναμονή της διαδικασίας πώλησης έως την οριστικοποίηση του πίνακα πιστωτών.

- 10.** Μέσω μιας εκλογίκευσης των διατάξεων για «αλληλέγγυα ευθύνη» των διοικητικών στελεχών των επιχειρήσεων, μπορεί **να εκλογικευθεί και η έμμεση υπερπροτεραιότητα του Δημοσίου- πιστωτή**. Η προϋπόθεση ύπαρξης αμέλειας ή δόλου για τη διοίκηση σε συνδυασμό με τα μέτρα ενδυνάμωσης του θεσμού του συνδίκου θα λειτουργήσουν ως κίνητρο αυξημένης χρήσης των προ-πτωχευτικών διαδικασιών.
- 11.** Τα **επιμέρους ζητήματα φορολογικής φύσεως** που αφορούν τόσο το λογιστικό όσο και το φορολογικό χειρισμό από την πλευρά του πιστωτή και του οφειλέτη της διαγραφής μιας απαίτησης, **απαιτούν συνολικό χειρισμό, μέσω της εισαγωγής ρυθμίσεων οι οποίες ως ειδικότερες, θα κατισχύουν των γενικών διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας**, ως εξής:
- Αναγνωρίζεται η θετική συμβολή της ΠΟΛ 1080/2017 που προβλέπει την αναγνώριση ως φορολογικής ζημιάς του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί σε απαίτηση που διαγράφεται στα πλαίσια προδικαστικών διαδικασιών, αλλά απαιτείται και **νομοθετική παρέμβαση ώστε να επιστρέφεται ο αναλογούν ΦΠΑ που έχει καταβληθεί στο σύνολο του**. Αυτό είναι ορθό και δίκαιο να γίνει καθώς διαφορετικά παραβιάζονται θεμελιώδεις αρχές του ΦΠΑ με τον παραγωγό και όχι τον καταναλωτή να καταβάλλει το ΦΠΑ και μάλιστα επί οικονομικής πράξης που έχει πάψει να υφίσταται, μετά τη διαγραφή της τιμολογημένης αλλά ανεισπρακτικής απαίτησης.
 - Όμοια αντιμετώπιση θα πρέπει να προβλεφθεί και για τον **φόρο εισοδήματος καθώς και όλων των φορολογικών υποχρεώσεων που γεννήθηκαν με την αρχική εγγραφή και που έχουν ήδη καταβληθεί από τον πιστωτή**.
 - Αντίστοιχα, για τον οφειλέτη, **η διαγραφή των οφειλών προς όλους τους πιστωτές δεν θα πρέπει να θεωρείται ως φορολογητέο εισόδημα**.
 - **Παρέκταση της 5ετούς προθεσμίας για το συμψηφισμό της ζημιάς που προκύπτει από μια διαγραφή απαίτησης με μελλοντικά κέρδη**, κατά προτίμηση για απεριόριστο χρονικό διάστημα, όπως εξάλλου προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να εφαρμόζεται και σε εταιρικούς μετασχηματισμούς, με παράλληλη απαλλαγή του φορολογούμενου από το βάρος απόδειξης ότι ο μετασχηματισμός δε γίνεται για λόγους φοροδιαφυγής.
- 12.** Περαιτέρω, θα πρέπει **να εξαλειφθεί η βασική αιτία για την μεγάλη καθυστέρηση στην διαχείριση των υποθέσεων που συνιστά η έλλειψη νομικής κάλυψης των στελεχών** για την πρόταση άμεσης αποπομπής μετόχων μη διατεθειμένων να συμβάλουν με ίδια κεφάλαια στη διάσωση των επιχειρήσεων, ή σχετικής ρητής πρόβλεψης για τις **περιπτώσεις απροθυμίας αποχώρησης του ιδιοκτήτη του νομικού προσώπου από την διοίκηση αυτού**.
- 13.** Εφαρμογή μιας **πραγματικής δεύτερης ευκαιρίας στα φυσικά πρόσωπα-διοικητές των νομικών προσώπων που έχουν πτωχεύσει**. Παράλληλα, μια απαλλαγή του οφειλέτη- φυσικό πρόσωπο πρέπει να συνοδεύεται από την κατάργηση των περιορισμών να συμμετέχει αυτός, μετά την πτώχευση, σε συγκεκριμένες επιχειρηματικές και προσωπικές δραστηριότητες, χωρίς κωλύματα όπως η αδυναμία έκδοσης πιστοποιητικού φορολογικής ή ασφαλιστικής ενημερότητας, που αποτελεί

σήμερα προϋπόθεση για την απόκτηση επαγγελματικών αδειών ή άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.

- 14. Χρήση του τεκμηρίου της κακής πίστης και αμέλειας σαν προϋποθέσεις για την προσωπική και εις ολόκληρο ευθύνη των στελεχών και διοικητών, έναντι του κράτους.** Ακόμη και στην περίπτωση αυτή, η σχετική απαίτηση πρέπει να είναι αυστηρά αναλογική. Επιπρόσθετα, οι ποινικές ευθύνες πρέπει να επισύρονται μόνο όταν αποδεικνύεται φοροδιαφυγή σε συνδυασμό με αυστηρές τεχνικές προδιαγραφές για την διαπίστωση της φοροδιαφυγής. Ένας φορολογικός έλεγχος που δεν αποδέχεται την έκπτωση δαπανών εξαιτίας ασαφειών ή διαρκών αλλαγών στο σχετικό πλαίσιο οι οποίες επιδέχονται αντικρουόμενες ερμηνείες, δεν πρέπει να οδηγούν σε ποινικές ευθύνες. Το σημείο αυτό είναι κρίσιμο για την άρση ενός πολύ δυνατού αντικινήτρου για τα στελέχη και τους διοικητές προκειμένου να συμβάλλουν στις προσπάθειες για διάσωση της επιχείρησης.
- 15. Τέλος, με δεδομένο το πρακτικό ζήτημα των διαδικασιών διενέργειας των πλειστηριασμών των περιουσιακών στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας, απαιτείται η εξασφάλιση της διαφάνειας, δημοσιότητας και ταχύτητας της διαδικασίας των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών και θεσμοθέτηση τρόπου ελέγχου της τιμής διάθεσης του εκπλειστηριάσματος.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ρόκας Αλέξανδρος Ν. Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2014
2. Ποταμίτης Σ., Εναρμόνιση της απαλλαγής από χρέη στην Ευρώπη; Η ομάδα εργασίας του δεύτερου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για την πτώχευση και αναδιοργάνωση, ΔΕΕ 2013, σελ. 1132επ.
3. Σπύρος Δ. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο & Δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, Εκδόσεις Σάκκουλα ΣΤ' έκδοση
4. Μιχαλόπουλος, Η επαναξιολόγηση των προτεραιοτήτων στο Πτωχευτικό Δίκαιο, ΕΕμπΔ 1985, 553 επ.
5. Αλέξανδρος Ν. Ρόκας, Η επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης υποχρεώσεων ως νέος λόγος κήρυξης της πτώχευσης, ΔΕΕ 2008 σ. 670 επ.
6. Ευάγγελος Περάκης, Πτωχευτικό Δίκαιο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2017
7. Αλέξανδρος Ν. Ρόκας, Η προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης στην τελική της μορφή, (άρ. 99 επ. ΠτωχΚ) (2011), Από την ιστοσελίδα του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικών Λόγων <http://www.syneemp.gr/?pgtr=1&aid=1315467793>
8. Αυγητίδης Δ., Η είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων κατά τη διαδικασία της συνδιαλλαγής, ΔΕΕ 2011, 412επ
9. Αυγητίδης Δ., Διαδικασία εξυγίανσης: μια προσωρινή αποτίμηση, ΔΕΕ 2014, 291 επ.
10. Ρόκας Α., Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, 2011 (Δημοσιεύματα Μακεδονικής Ένωσης Εμπορικού Δικαίου, αρ. 14)
11. Δελικωστόπουλος Ι., Οι διαδικασίες συνδιαλλαγής και εξυγίανσης, εις: Δικονομικά Ζητήματα του Πτωχευτικού Δικαίου, 2012, σ. 21 επ.
12. Ζευγώλης Ν., Εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου υπό την τρέχουσα δημοσιονομική συγκυρία. Σκέψεις σχετικά με τη ρύθμιση του άρ. 20 του ν. 4151/2013, ΝοΒ 2013, σ.1376
13. Κατηφόρης Ν., Τα προληπτικά μέτρα και η εκτελεστότητα της απόφασης, εις: Δικονομικά Ζητήματα του Πτωχευτικού Δικαίου, 2012, σ. 105 επ.
14. Κοτσίρη Α., Κοτσίρη Ε., Ο πρότυπος νόμος Uncitral Model Law για τις διασυνοριακές πτωχεύσεις, ΔΕΕ 2012, σ. 532 επ.
15. Μάζης Π., Συμφωνία εξυγίανσης μεταξύ Δημοσίου και επιχείρησης και επικύρωσή της από το δικαστήριο Επισκεδ 2013, σ.25 επ.
16. Μιχαλόπουλος Γ., Από την συνδιαλλαγή, επιστροφή στην εξυγίανση, ΠειρΝ 2012, σ. 144 επ
17. Παπαδημόπουλος Ι./ Λαχανάς Α., Η επικύρωση προ-πτωχευτικής εξυγιαντικής συμφωνίας ως λόγος εξάλειψης του αξιοποιήσιμου των αδικημάτων έκδοσης ακάλυπτων επιταγών και καθυστέρησης οφειλών προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία ΠοινΔικ 2012, σ. 242 επ.
18. Παπαδόπουλος Δ., Ο καθοριστικός ρόλος του Επιχειρηματικού Σχεδίου στην επιτυχή έκβαση της εταιρικής και χρηματοοικονομικής αναδιάρθρωσης (διαδικασία εξυγίανσης) στο πλαίσιο της ελληνικής πραγματικότητας, Επιχείρηση 2013, σ.1016
19. Σωτηρόπουλος Γ. Ζητήματα του δικαίου εξυγίανσης επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 2012, σ. 803 επ.
20. Τζιώνας Ι., Υποχρέωση σύμπραξης εταίρου προσωπικής εταιρείας σε μεταβίβαση εταιρικής συμμετοχής και σε αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου, ΔΕΕ 2013, σ.546 επ
21. Τοπακτζιάν Μ./ Μαυρίδου Δ., Η φορολογική μεταχείριση της ωφέλειας στο πλαίσιο της προπτωχευτικής διαδικασίας/ διαδικασίας εξυγίανσης του άρ. 99 ΠΤΚ, ΔΦΝ 2013, σ. 1476 επ

ΠΗΓΕΣ

1. European Commission, <https://ec.europa.eu/>
2. World Bank (2016), Doing Business: Measuring Regulatory Quality and Efficiency, <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2016>
3. OECD (2014), Entrepreneurship at a Glance 2014, OECD Publishing http://dx.doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2014-en
4. OECD/The European Commission/ETF (2014), “Efficient bankruptcy procedures and “second chance” for entrepreneurs”, in SME Policy Index: The Mediterranean Middle East and North Africa 2014: Implementation of the Small Business Act for Europe, OECD Publishing, Paris DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264218413-10-en>
5. European Commission (2011), Business Dynamics: Start-ups, Business Transfers and Bankruptcy. The economic impact of legal and administrative procedures for licensing, business transfers and bankruptcy on entrepreneurship in Europe, www.rcc.gov.pt/SiteCollectionDocuments/Business_Dynamics.pdf
6. ΕΛΣΤΑΤ, www.statistics.gr
7. Επίσημη ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΕΓΔΙΧ), www.keyd.gov.gr
8. International Comparative Legal Guides, <https://iclg.com/>
9. Επίσημη ιστοσελίδα του Ηνωμένου Βασιλείου, <https://www.gov.uk/>
10. Στοιχεία πτωχεύσεων και προ-πτωχευτικών υποθέσεων από τις Γραμματείες των Πρωτοδικείων της χώρας
11. Βάση δεδομένων Nomos, <https://lawdb.intrasoftnet.com>
12. Επίσημη ιστοσελίδα του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.en.html>
13. ADR center in cooperation with UEAPME and ECLA (2010), Survey Data Report: The Cost of Non ADR: Surveying and Showing the Actual Costs of Intra- Community Commercial Litigation, <http://www.adrcenterinternational.com/wp-content/uploads/2016/04/Survey-Data-Report.pdf>
14. World Economic Forum 2016/17, Global Competitiveness Report, <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>
15. Εβδομαδιαίο Δελτίο ΣΕΒ για την Ελληνική Οικονομία (2016), Κόκκινα δάνεια: ας μιλήσουμε για τον ελέφαντα στο δωμάτιο, <http://www.sev.org.gr/vivliothiki-tekmiriosi/evdomadiaio-deltio-gia-tin-elliniki-oikonomia/kokkina-daneia-as-milhsoume-gia-ton-elfanta-sto-domatio-17-noemvriou-2017/>
16. Ειδική έκθεση ΣΕΒ (2017), Η βελτίωση της ταχύτητας απονομής δικαιοσύνης κρίσιμος παράγοντας προσέλκυσης επενδύσεων, <http://www.sev.org.gr/vivliothiki-tekmiriosi/special-report/i-veltiosi-tis-tachytitas-aponomis-dikaiosynis-krisimos-paragontas-proselkysis-ependyseon-14-iouniou-2017/>
17. PWC, <https://www.pwc.com/gr/en.html>
18. Βουλή των Ελλήνων, Αρχείο Πολυμέσων <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#1ea5d70a-042a-45b5-81d3-a71d00be45ce>
19. 27^ο Ετήσιο Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Εμπορικών Λόγων
20. Επίσημη ιστοσελίδα Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, <http://www.dsa.gr/>
21. Επίσημη ιστοσελίδα των Δικαστικών Αρχών των Η.Π.Α, <http://www.uscourts.gov/>
22. Επίσημη ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδας, www.bankofgreece.gr/
23. Επίσημη ιστοσελίδα ΟΠΕΜΕΔ, <http://www.opemed.gr/?p=295>
24. Ναυτεμπορική <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1194364/nomikes-ekkremitites-frenaroun-ti-meiosi-ton-kokkinon-daneion>

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε από το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ και την επιστημονική ομάδα του Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών (Αυγή Οικονομίδου, Associate Advisor, Σωτηρία Καλαντζή, Advisor) με την επιστημονική επιμέλεια της Αθηνάς Βουνάτσου, Associate Advisor, υπό τον συντονισμό της Μαρίνας Σπυριδάκη, Διευθύντριας του Τομέα και έχει συμπεριλάβει στοιχεία από το σχετικό [Special Report](#) όπως συντάχθηκε με την επιμέλεια του κ. Μιχάλη Μητσόπουλου, Senior Advisor του Τομέα Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής του ΣΕΒ.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

